

การจัดการความขัดแย้งในจีน:
กรณีมุสลิม

อุยกูร์ในซินเจียง

ศิริพร ดาบเพชร

การจัดการความขัดแย้งในจีน: กรณีมุสลิมอุยกูร์ในซินเจียง

(ทุนสนับสนุนจากทุนพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ปีงบประมาณ 2561-2563)

ศิริพร ดาบเพชร

พิมพ์ครั้งแรก กุมภาพันธ์ 2565

สงวนลิขสิทธิ์

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ศิริพร ดาบเพชร

การจัดการความขัดแย้งในจีน: กรณีมุสลิมอุยกูร์ในซินเจียง --

กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มศว. 2565. 131 หน้า

1.จีน – ประวัติศาสตร์ -การเมือง นโยบาย I. ชื่อเรื่อง.

951

ISBN 978-616-296-260-8

รูปเล่ม/ปก	ศิริพร ดาบเพชร
ภาพปก	ชาวอุยกูร์ที่เมืองคัชการ์ ปี 1994 ภาพถ่ายโดย รศ.วุฒิชัย มูลศิลป์
ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อีระ นุชเปี่ยม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาโนชญ์ อารีย์
พิมพ์ที่	บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด 219 ซอยเพชรเกษม 102/2 แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค กรุงเทพฯ 10160
ติดต่อ	ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0-2649- 5160 https://www.facebook.com/historyswu

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ปรับปรุงจากงานวิจัยที่ผู้เขียนได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว. ปัจจุบันคือ สกสว.) ประเภททุนพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ปีงบประมาณ 2561-2563 ซึ่งเป็นทุนวิจัยทุนที่ 2 ที่ได้รับจาก สกว. ผู้เขียนขอขอบคุณ สกสว. ที่สนับสนุนงานวิจัยสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์อย่างต่อเนื่อง งานวิจัยเรื่องนี้ปิดโครงการไปเมื่อปี 2563 และตีพิมพ์เป็นบทความวิจัยชื่อ Conflict Management in China: The Case of Muslim Uyghurs in Xinjiang Province ในวารสาร **Asian Review** Vol.3 (22) 2020: 55-73 ผู้เขียนเห็นว่าการวิจัยนี้มีรายละเอียดอีกมากที่ไม่อาจนำเสนอได้หมดในบทความ อีกทั้งได้ใช้ข้อมูลจากเอกสารภาษาจีนค่อนข้างมาก ทั้งเอกสารราชการ งานวิจัย และข้อมูลจากสื่อโซเชียลที่มีทั้งฝ่ายที่ต่อต้านรัฐบาลและฝ่ายที่แสดงการสนับสนุนรัฐ ทำให้งานนี้นำเสนอมุมมองจากเอกสารของรัฐบาลจีนโดยตรง ขณะที่งานส่วนใหญ่อาจนำเสนอในมุมมองของตะวันตกมากกว่า งานนี้จึงให้ภาพความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลจีนกับชาวอุยกูร์ในซินเจียงในอีกแง่มุม ผู้เขียนจึงต้องการที่จะเผยแพร่งานให้กว้างขวางขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในทางวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย

ดังนั้นเพื่อให้งานมีความสมบูรณ์มากขึ้นก่อนพิมพ์เผยแพร่ จึงได้ขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินงานวิจัย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีระ นุชเปี่ยม ผู้เชี่ยวชาญด้านเอเชียศึกษาและการต่างประเทศ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันการศึกษาและการวิจัยหลายแห่ง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาโนชญ์ อารีย์ แห่งภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มศว ผู้เชี่ยวชาญและมีผลงานจำนวนมากเกี่ยวกับตะวันออกกลาง โลกมุสลิม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทั้งสองท่านเป็นอย่างยิ่งสำหรับข้อเสนอแนะและมุมมองที่เป็นประโยชน์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงให้งานที่พิมพ์เผยแพร่เล่มนี้มีข้อบกพร่องน้อยลง ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์วุฒิชัย มูลศิลป์ ราชบัณฑิตซึ่งกรุณารับเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัยมาตั้งแต่ต้น และได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับซินเจียงจาก

ประสบการณ์ตรงของท่าน รวมทั้งช่วยอ่านและชี้แนะการปรับปรุงข้อมูลในการพิมพ์ครั้งนี้ และเขียนคำนิยมให้ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิของ สกว. ในการประเมินและให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการวิจัยนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณ He Ting นิสิตปริญญาโทชาวจีนในทีปรีक्षा ที่ได้ช่วยค้นคว้า และแปลข้อมูลจากเอกสารภาษาจีนจำนวนมาก โดยเฉพาะจากสื่อโซเชียลและเวปบอร์ด ในประเทศจีนที่แสดงให้เห็นทั้งการพยายามสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของรัฐบาลจีน และของฝ่ายชนกลุ่มน้อย ทำให้งานวิจัยนี้ได้ใช้ข้อมูลภาษาจีนที่หลากหลายประเภท ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะตระหนักดีถึงธรรมชาติของเอกสารที่ใช้โดยเฉพาะเอกสารของภาครัฐและสื่อโซเชียลที่ผ่านการควบคุมของรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีน

หวังว่าหนังสือเล่มนี้นอกจากจะขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับจีนศึกษาในประเด็นเฉพาะด้านให้มากขึ้นแล้ว บทเรียนจากจีนเจียงจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในประเทศไทยได้ต่อไป เช่นในพื้นที่ภาคใต้ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวิถีชีวิต และมีสาเหตุความขัดแย้งจากหลายมิติทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความรู้สึกไม่เป็นธรรมหรือไม่พอใจจากนโยบายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งกรณีนโยบายและการดำเนินการของทางการจีนต่อชาวอุยกูร์นี้สามารถนำมาใช้เป็นบทเรียนให้แก่สังคมไทยได้ ทั้งในด้านการทบทวนสาเหตุของปัญหา นโยบายที่นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของปัญหา และการหาแนวทางในการแก้ไขที่ต้องเข้าใจสาเหตุของความขัดแย้งอย่างลึกซึ้งเพื่อที่จะไม่ออกนโยบายหรือดำเนินการโดยใช้อำนาจรัฐในรูปแบบที่ทำให้ปัญหาขยายวงกว้างไปอีก เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยุติธรรม

ศิริพร ดาบเพชร

ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มศว

มกราคม 2565

คำนิยม

กรณีชาวอุยกูร์ในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ของจีนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในและภายนอกของจีนตั้งแต่ที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนขึ้นปกครองจีนใน ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) และปัญหายังคงมีจนถึงปัจจุบัน ทางกรีนได้พยายามแก้ไขโดยใช้นโยบายที่หลากหลาย แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จนัก ปัญหานี้เกี่ยวพันทั้งในด้านเสถียรภาพภายในและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของจีน ทั้งกับประเทศที่สนับสนุนหรือช่วยเหลือชาวอุยกูร์ เช่น ตุรกี ประเทศที่เป็นทางผ่านของผู้อพยพชาวอุยกูร์เช่นไทย และเกี่ยวพันกับกรณีสิทธิมนุษยชนที่สหประชาชาติและนานาประเทศตำหนิและกดดันจีน รวมถึงยังเกี่ยวพันกับประเด็นการค้ามนุษย์ ธุรกิจข้ามชาติที่ใช้แรงงานชาวอุยกูร์ กรณีชาวอุยกูร์ในซินเจียงจึงเป็นปัญหาที่ซับซ้อน ซึ่งรองศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร ดาบเพชร ผู้เขียนได้อธิบายและวิเคราะห์ให้เห็นนโยบายทั้งหลายของรัฐบาลจีนตั้งแต่เริ่มตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนมาจนรัฐบาลปัจจุบันอย่างเป็นระบบ และปฏิกริยาที่เกิดขึ้นจากชาวอุยกูร์ต่อนโยบายต่าง ๆ อย่างชัดเจน จุดเด่นที่ผู้เขียนวิเคราะห์และนำเสนอให้เห็น คือ การใช้นโยบายของรัฐที่มีจุดประสงค์อย่างหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประเด็นอื่น ๆ ที่ทำให้ปัญหาบานปลายขึ้น เช่น การส่งเสริมเศรษฐกิจในซินเจียงกลายเป็นการสนับสนุนคนจีนอันมากกว่าคนท้องถิ่นจนสร้างความเหลื่อมล้ำมากขึ้น นอกจากนี้ อีกประเด็นที่ผู้เขียนเน้นย้ำคือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมหรือการเลือกปฏิบัติที่ชนกลุ่มน้อยได้รับ รวมถึงการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความขัดแย้งเพิ่มขึ้น ซึ่งกรณีเหล่านี้สามารถนำมาเป็นบทเรียนปรับใช้กับปัญหาที่คล้ายคลึงกันได้ เช่นกรณีพื้นที่ภาคใต้ของไทย หรือกรณีอื่น ๆ ที่ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐ งานชิ้นนี้จึงมีความสำคัญทั้งในด้านการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับจีนศึกษาในวงวิชาการไทย และวิเคราะห์อย่างครอบคลุมทั้งในด้านประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ

รองศาสตราจารย์วุฒิชัย มูลศิลป์

ราชบัณฑิต

สารบัญ

		หน้า
	คำนำ	(1)
	คำนิยาม	(3)
บทที่ 1	บทนำ	1
	1.1 จีน ชาติพันธุ์ และซินเจียงอุยกูร์	1
	1.2 ชาวอุยกูร์ในซินเจียง	3
	1.3 รากเหง้าแห่งความขัดแย้ง อดีต-ปัจจุบัน	5
	1.4 องค์ความรู้เกี่ยวกับจีนและชาวอุยกูร์	10
บทที่ 2	นโยบายชนกลุ่มน้อยของจีน	14
	2.1 นโยบายชนกลุ่มน้อยของพรรคคอมมิวนิสต์จีน	14
	2.2 นโยบายช่วงแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีน (ต้นทศวรรษ 1950)	18
	2.3 นโยบายช่วงที่ 2 การควบคุมและกลืนกลายทาง วัฒนธรรม (ทศวรรษ 1950–1970)	27
	2.4 นโยบายช่วงที่ 3 ทศวรรษ 1980 การผ่อนคลายเป็น เริ่มปฏิรูปประเทศ	32
	2.5 นโยบายช่วงที่ 4 การพัฒนาเขตชนกลุ่มน้อย ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1990	34
	2.6 นโยบายช่วงที่ 5 ทศวรรษ 2000 ถึงปัจจุบัน การสร้างสมดุลทางเศรษฐกิจและความมั่นคง ทางการเมืองการปกครอง	36
	2.7 สรุป	40

บทที่ 3	ความขัดแย้งในจีนเจียง	42
	3.1 สาเหตุความขัดแย้งจากปัจจัยภายใน	42
	3.2 สาเหตุความขัดแย้งจากปัจจัยภายนอก	50
	3.3 ผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่าง ชาวอุยกูร์และชาวจีน	57
	3.4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นภายนอกประเทศ	61
	3.5 การโจมตีจีนของสื่อตะวันตกกรณีปัญหาอุยกูร์	67
	3.6 สรุป	70
บทที่ 4	การแก้ไขปัญหารัฐบาลจีนในจีนเจียง ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 ถึง ค.ศ. 2013	71
	4.1 การดำเนินนโยบาย ค.ศ. 1991–1996	71
	4.2 การดำเนินนโยบาย ค.ศ. 1997–2001	74
	4.3 การดำเนินนโยบาย ค.ศ. 2002–2013	78
	4.4 สรุป	92
บทที่ 5	การแก้ไขปัญหารัฐบาลจีนในจีนเจียง สมัยรัฐบาลสี จิ้นผิง ค.ศ. 2013–ปัจจุบัน	93
	5.1 การดำเนินนโยบายทางการเมือง	93
	5.2 การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาใน พื้นที่จีนเจียง	100
	5.3 สรุป	110
บทที่ 6	บทสรุป	111
	บรรณานุกรม	115

สารบัญภาพประกอบ

		หน้า
ภาพที่ 1	ชาวอุยกูร์ที่ป่าซาร์ (ตลาด) เมืองคัชการ์ เขตซินเจียง ปี 1994	4
ภาพที่ 2	ร้านค้าในบาซาร์ที่เมืองคัชการ์ เขตซินเจียง ปี 1994	84
ภาพที่ 3	การค้าแบบกองคาราวานในอดีต ที่เมืองคัชการ์ ปี 1994	85

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สมัยของรัฐบาลจีนตั้งแต่ ค.ศ. 1949-ปัจจุบัน	18
ตารางที่ 2	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ระหว่างพื้นที่ชนกลุ่มน้อยกับของประเทศ	49

1.1 จีน ชาติพันธุ์ และซินเจียงอุยกูร์

ใน ค.ศ. 2020 ประเทศจีนมีประชากรทั้งหมด 1.411 พันล้านคน ประกอบด้วย 56 ชาติพันธุ์ มีชาวฮั่น (Han) เป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่สุดจำนวน 1.286 พันล้านคน คิดเป็นร้อยละ 91.11 ของประชากรทั้งประเทศ ส่วนชนกลุ่มน้อยอีก 55 ชาติพันธุ์มีจำนวนรวม 125.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 8.89 (Stats.go.cn) ชนกลุ่มน้อย 10 ชาติพันธุ์มีจำนวนประชากรระหว่าง 2 ล้าน–16 ล้านคน ส่วนอีก 45 ชาติพันธุ์มีจำนวนประชากรระหว่าง 2,900 คน ถึง 1.9 ล้านคน (Lai Hongyi, 2009, p. 6) ชนกลุ่มน้อยในจีนอาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 รูปแบบ ได้แก่ อาศัยอยู่ด้วยกันในพื้นที่ขนาดใหญ่ อาศัยอยู่เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองในพื้นที่เล็ก ๆ และอยู่ร่วมกับชาติพันธุ์อื่น ๆ

ชนกลุ่มน้อยในจีนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในมณฑลทางตะวันตก 12 มณฑล โดยเฉพาะในเขตปกครองตนเอง 5 แห่ง ได้แก่ มองโกเลียใน (Inner Mongolia) ซินเจียง (Xinjiang) กวางสี (Guangxi) หนิงเซีย หุย (Ningxia Hui) และทิเบต (Tibet) ชนกลุ่มน้อยอาศัยกระจายตัวอยู่ในหลายมณฑลคิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 64 ของประเทศจีน (Lai Hongyi, 2009, p.6) เช่น ชนเผ่าหุย (Hui) ซึ่งเป็นชาวมุสลิมอาศัยอยู่ใน 19 มณฑล ชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ร้อยละ 50 อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณชายแดนจีน (Shen & Ou, 2007, p.19) ดังนั้นชนกลุ่มน้อยจึงมีความสำคัญมาก ทั้งต่อความเป็นเอกภาพและความมีเสถียรภาพของประเทศจีน

เขตพื้นที่ชนกลุ่มน้อยที่มีทางการเงินให้ความสำคัญมากเขตหนึ่ง คือ เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ (Xinjiang Uyghur Autonomous Region) ซึ่งเป็นขอบเขตพื้นที่การศึกษาหลักของงานวิจัยนี้ ตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1955 ซินเจียงตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของจีน เป็นเขตปกครองตนเองที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ มีพื้นที่ทั้งสิ้น 1,660,000 ตร.กม. ครอบคลุมพื้นที่ราว 1 ใน 6 ของพื้นที่ทั้งประเทศ (Dwyer, 2005: p. 91) โดยมี

ชายแดนติดกับ 8 ประเทศ คือ มองโกเลีย รัสเซีย คาซัคสถาน เคอร์ดิสถาน ทาจิกิสถาน อัฟกานิสถาน ปากีสถาน และอินเดีย ทิศตะวันออกติดกับมณฑลกานซู และมณฑลชิงไห่ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดกับประเทศมองโกเลีย ทิศใต้ติดกับเขตปกครองตนเองทิเบต ทิศตะวันตกติดกับประเทศรัสเซีย คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน และทาจิกิสถาน ทิศตะวันตกเฉียงใต้ติดกับอัฟกานิสถาน ปากีสถาน และอินเดีย

เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ มีเมืองหลวงคือเมืองอูรูมฉี หรือ อูรูมฉี (Urumqi) มีเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์บนเส้นทางสายแพรไหม เช่น คัชการ์ (Kashgar) ทูร์ฟาน (Turpan) จากการสำรวจสำมะโนประชากรใน ค.ศ. 2017 ซินเจียงมีประชากรทั้งหมดราว 21.82 ล้านคน ร้อยละ 90 เป็นมุสลิมเชื้อสายเติร์กพูดภาษากิส (Muslim Turkic) ประกอบด้วยชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น อุยกูร์ (Uyghurs) อุซเบคส์ (Uzbeks) คาซัค (Kazaks) มุสลิมเชื้อสายอิหร่าน (Muslim Iranian) เช่น ทาจิก (Tajiks) มุสลิมจีน-ทิเบต (Muslim Sino-Tibetan) เช่น หุย (Hui) ประชากรในซินเจียงเป็นชาวอุยกูร์ราว 14 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 45.84 รองลงมาคือชาวฮั่นร้อยละ 40.48 ชาวคาซัค ร้อยละ 6.50 ชาวหุย ร้อยละ 4.51 และชาติพันธุ์อื่น ๆ ร้อยละ 2.67 (Xinjiang 2010 Census, 2017, online)

จากประชากรจำนวน 56 ชาติพันธุ์ของจีน มีประชากรจำนวน 10 ชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาอิสลาม ในจำนวนนี้ชาวอุยกูร์และชาวหุยเป็นประชากรมุสลิมกลุ่มใหญ่ที่สุดในจีน ชาวหุยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่เขตปกครองตนเองหนิงเซี่ย หุย (Ningxia Hui Autonomous Region) ทางตะวันตกของจีนใกล้กับเขตปกครองตนเองมองโกเลียใน แต่ชาวหุยไม่ได้เรียกร้องทางการเมืองเหมือนการเรียกร้องของชาวอุยกูร์ ทำให้รัฐบาลจีนเห็นว่าชาวหุยไม่เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของชาติ ชาวหุยจึงมีเสรีภาพในการปฏิบัติศาสนกิจและการศึกษาศาสนาอิสลามมากกว่าชาวอุยกูร์ (Lipscomb, 2016, p. 1) ส่วนชาวอุยกูร์ในซินเจียงมีความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นกับรัฐบาลจีนนัก อันเป็นผลมาจากทั้งสาเหตุในประวัติศาสตร์และนโยบายของรัฐบาลที่เข้มงวดทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเหลื่อมล้ำ

การพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้ความไม่พอใจรัฐบาลกลางเพิ่มมากขึ้น และต่อมามีปัจจัยจากกลุ่มการเมืองภายนอกที่ส่งเสริมความคิดเอกราชของกลุ่มชาติพันธุ์ในซินเจียง

ตั้งแต่ตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยมาโดยตลอด แต่กล่าวได้ว่านโยบายชนกลุ่มน้อยของจีนเป็นนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางของผู้นำประเทศ ในช่วงแรกที่พรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นปกครองประเทศใน ค.ศ. 1949 ทางการเงินใช้เกณฑ์การแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ตามแบบโซเวียต เช่น แบ่งกลุ่มชนตามการมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน มีภาษาเดียวกัน มีวัฒนธรรมเดียวกัน มีชนบประเพณีเดียวกัน และมีลักษณะทางกายภาพคล้ายกัน (Shen & Ou, 2007, pp. 41-42) และแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ออกเป็น 56 ชาติ ซึ่งทางการจีนเน้นถึง “การเป็นรัฐที่รวมหลากหลายชาติพันธุ์” (“unified multi-ethnic state”) และ “การเป็นเอกภาพท่ามกลางกลุ่มชาติพันธุ์” (“unity among ethnic groups”) เป็นวาระหลัก (priority agenda) ของนโยบายชนกลุ่มน้อย (Yuen, 2009, p. 6) ซึ่งในความเป็นจริงนั้นการเป็นเอกภาพท่ามกลางกลุ่มชาติพันธุ์นั้นมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและบูรณภาพแห่งดินแดนของจีน เพราะชนกลุ่มน้อยของจีนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ชายแดนที่มีอิทธิพลจากกลุ่มการเมืองภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชนกลุ่มน้อยด้วย เช่น กรณีอิทธิพลอินเดียต่อทิเบต อิทธิพลของกลุ่มองค์กรมุสลิมหัวรุนแรงในประเทศเติร์กเมนิสถาน (Turkmenistan) ในเอเชียกลางต่อกลุ่มชาตินิยมอุยกูร์ในซินเจียง เป็นต้น

1.2 ชาวอุยกูร์ในซินเจียง

“อุยกูร์” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ “เตอร์กิก” หรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาเติร์ก อาศัยกระจายอยู่ทั่วโลก หนึ่งในพื้นที่ที่มีชาวอุยกูร์อาศัยอยู่มากที่สุด คือ เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ มีชาวอุยกูร์ร้อยละ 45 ของจำนวนประชากรทั้งหมด แต่เดิมซินเจียงเป็นที่ตั้งของอาณาจักรโบราณมาตั้งแต่เมื่อสองพันปีก่อน การที่ซินเจียงเป็นจุดเชื่อมจีนเข้ากับเอเชียกลางและเอเชียใต้ทำให้ซินเจียงเจริญถึงขีดสุดในยุคที่การค้าบนเส้นทางสายไหม

ศาสนาอิสลามเผยแผ่เข้ามาผ่านพ่อค้ามุสลิมตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 9 ทำให้ชาวอุยกูร์ได้รับนับถือศาสนาอิสลามนิกายซุนนี เมืองคัชการ์กลายเป็นเมืองที่มีความเจริญในด้านเศรษฐกิจและการเป็นศูนย์กลางของอารยธรรมอิสลามในแถบเอเชียกลาง จนถึงช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14 บรรดาสุลต่านแห่งเมืองทั้งหลายในแถบนี้เรียกดินแดนนี้ว่า “เตอร์กิสถานตะวันออก” ดินแดนแถบนี้ตกอยู่ใต้อำนาจของจีนมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 แต่จีนไม่ได้เข้าปกครองชาวอุยกูร์ปกครองกันเองและมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา

ภาพที่ 1 ชาวอุยกูร์ที่บาซาร์ (ตลาด) เมืองคัชการ์ เขตซินเจียง ปี 1994

ภาพถ่ายโดย วุฒิชัย มุลศิลป์

ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 จีนและรัสเซียแข่งขันกันแผ่อิทธิพลในเอเชียกลาง จีนจึงมีนโยบายเพิ่มความเข้มข้นในการปกครองซินเจียง และเมื่ออิทธิพลของอังกฤษแผ่เข้ามาในเอเชียใต้และเอเชียกลางในคริสต์ศตวรรษที่ 19 จีนยิ่งแสดงความเป็นเจ้าของซินเจียงเพื่อท้าทายกับการขยายอิทธิพลของอังกฤษและรัสเซีย การที่จีนส่งขุนนางจีนไปปกครองแทน

การให้ชาวมุสลิมในท้องถิ่นปกครองก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวยูยอร์กต่อต้าน การปราบปรามของจีนทำให้ชาวยูยอร์กเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก ทำให้ปัญหาลุกลาม

เมื่อระบอบจักรพรรดิของจีนสิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1912 ชาวยูยอร์กและชนกลุ่มน้อยมุสลิมเชื้อสายอื่น ๆ ในซินเจียงได้เคลื่อนไหวเพื่อแยกตัวเป็นเอกราช และประกาศตั้ง “สาธารณรัฐเตอร์กิสถานตะวันออก” ใน ค.ศ. 1933 โดยใช้ธงชาติเป็นธงพื้นสีฟ้า มีรูปดาวและดวงจันทร์เสี้ยวสีขาว และต่อมา เมื่อจีนปกครองประเทศด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1949 กองทัพจีนก็ได้เข้ายึดครองซินเจียง รัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ในช่วงแรกมีนโยบายผ่อนปรนทางวัฒนธรรม แต่ไม่นานก็ใช้นโยบายควบคุมชาวยูยอร์กอย่างเข้มงวด นโยบายต่อต้านศาสนาของจีนคอมมิวนิสต์ยังทำให้เกิดขบวนการต่อต้านจีนหรือขบวนการเรียกร้องเอกราชกลุ่มใหม่ ๆ ขึ้น จนรัฐบาลจีนต้องหาทางลดแรงกดดันด้วยการประกาศให้ซินเจียงเป็น “เขตปกครองตนเองชนชาติยูยอร์กซินเจียง” ใน ค.ศ. 1955

1.3 รากเหง้าแห่งความขัดแย้ง อดีต-ปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ระหว่างจีนกับซินเจียงนั้นเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของความขัดแย้งระหว่างกัน ดินแดนซินเจียงเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณที่มีความรุ่งเรืองเพราะอยู่ในเส้นทางการค้าบนเส้นทางสายแพรไหม (Silk Road) โดยเฉพาะในสมัยราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618-907) และสมัยราชวงศ์หยวนหรือมองโกล (ค.ศ.1271-1368) เป็นที่รวมของความเจริญทางการค้า ศาสนาระหว่างพุทธและอิสลาม และกลายเป็นศูนย์กลางอารยธรรมอิสลามในบริเวณนี้ในชื่อ ตอร์กิสถานตะวันออก (East Turkestan) ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 ดินแดนนี้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของราชวงศ์หมิง (Ming ค.ศ. 1368-1644) ของจีน ซึ่งราชวงศ์หมิงให้ชนพื้นเมืองปกครองตนเองและให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา ต่อมาราชวงศ์ชิง (Qing ค.ศ. 1644-1912) เข้าปกครองซินเจียงตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1750 ในสมัยจักรพรรดิเฉียนหลง (Qianlong ค.ศ. 1735-1796) เรียกว่า มณฑลอีหลี (Ili) ปัจจุบันเป็นเมืองหนึ่งทางตะวันตกเฉียงเหนือในซินเจียง ใน ค.ศ.1884 ราชวงศ์ชิงประกาศยืนยันอำนาจเหนือซินเจียง แต่การปกครองควบคุมซินเจียงเป็นไปอย่างหลวมๆ

ในสมัยรัฐบาลสาธารณรัฐ จีนเกิดความแตกแยกภายใน การควบคุมพื้นที่ชายแดนถูกละเลย ซินเจียงจึงมีอิสระในการปกครองตนเองและประกาศเป็นสาธารณรัฐเตอร์กิสถานตะวันออกใน ค.ศ. 1944 แต่ถูกจีนยึดได้ใน ค.ศ. 1946 และตกอยู่ใต้อำนาจจีนคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1949

รัฐบาลจีนตั้งเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ใน ค.ศ.1955 แต่กลุ่มชาวอุยกูร์ที่ต้องการเอกราชได้เคลื่อนไหวเพื่อสิทธิปกครองตนเอง โดยเรียกดินแดนของตนว่า เเตอร์กิสถานตะวันออก หรือ อุยกูร์ริสถาน (“Uyghuristan”) สถานการณ์นี้รุนแรงมากขึ้นหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตที่เกิดรัฐใหม่หลายแห่ง และหลังเหตุการณ์ 9/11 ในเดือนกันยายน ค.ศ. 2001 ที่โลกเข้าสู่ยุคการก่อการร้ายสากล กลุ่มเคลื่อนไหวชาวอุยกูร์ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมุสลิมภายนอก ทำให้การเคลื่อนไหวมีความรุนแรงขึ้น การตอบโต้ของรัฐบาลจีนจึงรุนแรงขึ้นไปด้วย ทำให้ความขัดแย้งร้ายลึกมากขึ้น จนรัฐบาลจีนต้องหันมาใช้วิธีการทางรัฐศาสตร์และการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เพื่อลดความขัดแย้ง

นโยบายที่รัฐบาลมีต่อชนกลุ่มน้อยเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง ทั้งการควบคุมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย การควบคุมองค์กรศาสนาไม่ให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับทางการเมือง เพราะพรรคคอมมิวนิสต์เห็นว่าศาสนา ขนบประเพณี เป็นทำให้เกิดสังคมนักคิดินาที่ทำให้เงินล้าหลังต้องกำจัดให้หมดสิ้นไป หรือควบคุมไม่ให้มีบทบาท (ศิริพร ดาบเพชร, 2557, หน้า 137) André Laliberté เห็นว่าพรรคคอมมิวนิสต์จีนมีมุมมองต่อศาสนา 2 มุม คือ มองว่าศาสนาเป็นสิ่งคุกคาม (a “threat”) และมองว่าศาสนาเป็นเสมือนทุนทางสังคม (“social capital”) ซึ่งมุมมองนี้เกี่ยวข้องกับองค์กรการกุศลหรือกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของศาสนาพุทธและคริสต์ (Laliberté, 2011, p. 4)

พรรคคอมมิวนิสต์จีนสมัยเหมา เจ๋อตง (ค.ศ. 1949–1976) มีนโยบายควบคุมองค์กรศาสนาและการประกอบกิจกรรมทางศาสนาเพื่อป้องกันการท้าทายอำนาจของรัฐบาล โดยพรรคคอมมิวนิสต์ใช้วิธีการควบคุมศาสนาและประเพณีความเชื่อดั้งเดิมของจีนซึ่งพรรคเรียกว่าเป็นความเชื่อในผีสังเวตดาของพวกศักดินา (“feudal superstitions”)

และตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลกิจการศาสนา (the State Administration for Religious Affairs: SARA) ขององค์กรศาสนา 5 องค์กร คือ พุทธ เต๋า คาทอลิก โปรเตสแตนต์ และ อิสลาม (Spooner, 2011) พรรคคอมมิวนิสต์จีนไม่ยอมรับความหลากหลายของชาวมุสลิม ในจีนที่มีอยู่ในหลายพื้นที่ ด้วยการผลักดันให้ตั้งสมาคมอิสลามแห่งประเทศไทยจีนเพื่อควบคุม ชาวมุสลิมในพื้นที่ต่าง ๆ ของจีนโดยเฉพาะทางตะวันตกและทางใต้ และควบคุมความ เคลื่อนไหวของผู้นับถือศาสนาและลัทธิอื่น ๆ ในจีน รวมถึงกำจัดความเชื่อดั้งเดิมในท้องถิ่น เช่น การบูชาเทพเจ้า (Laliberté 2011, p. 4) การปฏิวัติสังคมนิยมในระยะแรกโดยเฉพาะการ กำจัดศาสนา ประเพณี ความเชื่อ ส่งผลกระทบอย่างมากต่อวิถีชีวิตของชาวจีนและชนกลุ่ม น้อย (ศิริพร ดาบเพชร, 2557, หน้า 138) และทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น

ในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม (ค.ศ. 1966–1976) เหม่า เจ๋อตงต้องการปฏิวัติ สังคมนิยมตามทฤษฎีความขัดแย้งและการต่อสู้ทางชนชั้นเพื่อกำจัดสังคมนิยม และนำ ประเด็นความขัดแย้งทางชาติพันธุ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งทางชนชั้น (Hansen, 1999, p. 17) รวมถึงมีนโยบายกำจัดสี่เก่า คือ ความคิดเก่า วัฒนธรรมเก่า นิสัยเก่า และประเพณีเก่า ที่มองว่าเป็นสิ่งตกทอดจากสังคมนิยม เช่น ศาสนา ธรรมเนียมการไหว้เจ้า ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ทำให้การปฏิบัติศาสนกิจถูกห้าม ศาสนาสถาน ถูกปิดหรือเปลี่ยนการใช้งาน เช่น เปลี่ยนเป็นโกดังเก็บของ สิ่ง que แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของ ชนกลุ่มน้อย เช่น กิจกรรมทางศาสนา ประเพณีท้องถิ่น ภาษาพื้นเมือง กลายเป็นสิ่งไม่ ถูกต้องและต้องถูกกำจัด (ศิริพร ดาบเพชร, 2561, หน้า 77-80)

ในทศวรรษ 1980 นโยบายชนกลุ่มน้อยได้รับการปรับใหม่ โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ การปฏิเสธแนวคิดเรื่องความขัดแย้งทางชาติพันธุ์อันเป็นผลจากทฤษฎีความขัดแย้ง สมัยปฏิวัติวัฒนธรรม และการพัฒนาพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยจะเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของ นโยบายชนกลุ่มน้อย (Yuen, 2009, p. 3) รัฐบาลจีนสนับสนุนสิทธิในการปกครองตนเอง ของชนกลุ่มน้อย เพิ่มสัดส่วนตัวแทนของชนกลุ่มน้อยในรัฐบาล สิทธิในการมีบุตรหลายคน อย่างไรก็ตาม ชนกลุ่มน้อยมีความไม่พอใจจากนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่รัฐบาลให้ ความสำคัญกับเขตพื้นที่ชายแดนและดินแดนตอนในน้อย และไม่พอใจนโยบายของรัฐบาล

จีนที่ให้ชาวจีนฮั่นอพยพเข้ามาอยู่ที่ซินเจียง รวมทั้งการให้สิทธิพิเศษแก่ชาวจีนฮั่นทำให้ผู้ประกอบการชาวจีนฮั่นได้เปรียบทางเศรษฐกิจ และเกิดความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจขึ้น (Dabphet, 2016, p. 87, 90) กลางทศวรรษ 1990 ทางกรจีนจึงปรับนโยบายเป็นส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชนกลุ่มน้อยมากขึ้น เพื่อลดความขัดแย้งและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชนกลุ่มน้อย

จีนยังได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โลกที่มีผลต่อความมั่นคงของจีน คือ การล่มสลายของสหภาพโซเวียตที่ทำให้มีรัฐเกิดใหม่รวมถึงรัฐของชาวเติร์ก และจากเหตุการณ์ 9/11 ซึ่งเป็นการก่อการร้ายโดยกลุ่มอัลเคดะห์ ที่มหานครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ในวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่ทำให้เกิดสงครามต่อต้านการก่อการร้าย (War on Terror) ต่อกลุ่มการเมืองหัวรุนแรงชาวมุสลิม รัฐบาลจีนให้ความสำคัญต่อสถานการณ์นี้ เพราะเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศและพรรคคอมมิวนิสต์ ตั้งแต่ทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา การต่อต้านรัฐบาลจีนของกลุ่มหัวรุนแรงชาวยูกูร์ในซินเจียงเพิ่มความรุนแรงขึ้น นักวิชาการทั้งชาวตะวันตกและไทยที่วิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งของโลกยุคหลังสงครามเย็นผ่านมิติทางวัฒนธรรมมองว่า สงครามเย็นที่สิ้นสุดลงมีผลทำให้ความรุนแรงทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ ลัทธิชาตินิยมและชาติพันธุ์นิยม (ethnicism) เกิดขึ้น (ฐิรุฒิ เสนาคำ, 2548, หน้า 3) ซึ่งแต่ก่อนอุดมการณ์ทางการเมืองและระบอบสังคมนิยมอาจลดความขัดแย้งเหล่านี้ไว้ ลัทธิชาติพันธุ์นิยมนำไปสู่การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์กันในคาบสมุทรบอลข่าน (Balkan) ใน ค.ศ. 1991-1995 โดยเฉพาะที่ยูโกสลาเวียที่มีประชากรหลากหลายเผ่าพันธุ์ต่างแยกตัวเพื่อปกครองกันเอง ชาวเซิร์บ (Serbs) ในยูโกสลาเวียเช่นฆ่าชาวบอสเนีย (Bosnian) ที่นับถือมุสลิม ทำให้สหประชาชาติต้องเข้ามายุติความขัดแย้งในยุโรปตะวันออก ซึ่งแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) มองว่าโลกหลังสงครามเย็นคือการปะทะกันทางอารยธรรม อารยธรรมที่ต่างกันจะเป็นต้นเหตุของความขัดแย้ง ดังบทความของเขาเรื่อง *The Clash of Civilization* (Huntington, 1993) ซึ่งผู้ที่เห็นด้วยกับมุมมองนี้ได้อธิบายว่าความขัดแย้งในโลกสมัยใหม่โดยเฉพาะการก่อการร้ายสากลตั้งแต่

ค.ศ. 2001 ในเหตุการณ์ 9/11 มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางอารยธรรมและศาสนา และโลกเข้าสู่ยุคใหม่ของลัทธิการก่อการร้าย (terrorism) (วุฒิชัย มูลศิลป์, 2551, หน้า 330)

นอกจากนี้ยังมีคำอธิบายของนักมานุษยวิทยา อรุณ อับปาดูราย (Arjun Appadurai) ที่เห็นว่าความรุนแรงของโลกหลังสงครามเย็นเป็นความรุนแรงภายในอารยธรรมด้วย ไม่ใช่เฉพาะความรุนแรงระหว่างอารยธรรมที่ต่างกันเท่านั้น ดังที่อับปาดูราย ยกตัวอย่างความรุนแรงที่คนในท้องถิ่นกระทำต่อกลุ่มผู้อพยพ ความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงโดยรัฐบาลตาลีบันของอัฟกานิสถาน (Arjun Appadurai, 2001) ซึ่งกรณีความขัดแย้งในสังคมจีนกรณีซินเจียงนี้เป็นทั้งความขัดแย้งระหว่างอารยธรรมที่ต่างกัน และเป็นความขัดแย้งภายในสังคมที่เป็นผลจากนโยบายที่รัฐบาลจีนใช้กับชนกลุ่มน้อยในซินเจียง

กรณีชนกลุ่มน้อยชาวอุยกูร์ในซินเจียงยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับประเทศอื่นด้วย เช่น การปราบปรามชนกลุ่มน้อยทำให้เงินถูกประมาณจากองค์กรสิทธิมนุษยชน หรือทำให้เกิดข้อโต้แย้งในสังคมในประเทศที่เข้าไปเกี่ยวข้อง

1.4 องค์ความรู้เกี่ยวกับจีนและชาวอุยกูร์

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการค้นคว้าเรื่องนี้ ผู้เขียนใช้ข้อมูลเอกสารเป็นหลักทั้งจากงานวิจัย บทความ หนังสือ หนังสือพิมพ์ ทั้งในภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน และข้อมูลในเวปไซต์ของจีน ซึ่งจะให้ข้อมูลร่วมสมัยและในมุมมองของทางการจีนและสื่อโซเชียลในจีน เพื่อให้เห็นถึงสิ่งที่รัฐบาลจีนต้องการจะสื่อให้นานาชาติเห็นเกี่ยวกับนโยบายชนกลุ่มน้อยของตน โดยจะกล่าวถึงนโยบายชนกลุ่มน้อยของจีนตั้งแต่ตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 1949 ถึงปัจจุบัน

งานวิจัยในต่างประเทศที่ผ่านมามีส่วนใหญ่เป็นงานที่ศึกษาวิเคราะห์นโยบายชนกลุ่มน้อยของจีนในภาพรวมเป็นหลัก งานที่ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับกรณีซินเจียงโดยตรงมีไม่มากนัก งานที่สำคัญ ๆ ได้แก่ Dreyer, June T. (1976). *China's Forty Millions*. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทางการเงินกับชนกลุ่มน้อยตั้งแต่ ค.ศ. 1949 เป็นหลัก และ

แบ่งเป็นช่วง ๆ เริ่มจาก ค.ศ. 1945-1955 ที่นำแนวทางการปกครองกลุ่มชาติพันธุ์ของสหภาพโซเวียตมาใช้ ช่วงที่นโยบายก้าวกระโดด ค.ศ. 1956-1958 ช่วงการฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยฝ่ายปฏิภิกิริยา ค.ศ. 1958-1965 ช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม ค.ศ. 1966-1969 และหลังปฏิวัติวัฒนธรรม ค.ศ. 1970-1975

งานของ Dwyer, Arienne M. (2005). *The Xinjiang Conflict: Uyghur Identity, Language Policy, and Political Discourse*. ศึกษานโยบายด้านภาษาจีนและภาษาที่ใช้ในเอเชียตอนใน และความสัมพันธ์ของนโยบายด้านภาษาที่มีต่อการเมืองด้านอัตลักษณ์ของชาวอุยกูร์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าภาษาเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์บ่อยครั้งที่นโยบายการใช้ภาษาราชการได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นปัจจัยของความขัดแย้งกลุ่มชาติพันธุ์นิยม (ethnic nationalism) ในดินแดนเอเชียตอนในของจีนการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางชาติพันธุ์จะรวมการให้สิทธิในการใช้ภาษาและวัฒนธรรมสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์หลัก ๆ นโยบายภาษาเป็นหัวใจหลักในการสร้างชาติจีน ถึงแม้ว่าจีนยังใช้นโยบายการใช้ภาษาจีนกลางเป็นภาษาราชการอย่างที่ยึดถือมาตลอด แต่นโยบายด้านภาษาที่เน้นความผสมกลมกลืนและเชื่อมโยงกับด้านภูมิรัฐศาสตร์มีเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 แนวทางนี้ดำเนินไปอย่างชัดเจนในซินเจียงอุยกูร์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม การใช้ภาษาท้องถิ่นมีส่วนสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งของทั้งลัทธิชาตินิยมอุยกูร์ (Uyghur nationalism) และกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อแบ่งแยกเอกราชกลุ่มเล็ก ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนและความพยายามของจีนที่จะสร้างชาติจีนที่ทันสมัย งานวิจัยนี้มีข้อเสนอว่าจีนควรตระหนักว่าการสนับสนุนการรักษาภาษาและอัตลักษณ์ของชาวอุยกูร์ไม่ได้ขัดแย้งต่อจุดมุ่งหมายการสร้างชาติของจีน ที่จริงแล้วนโยบายให้สิทธิทางภาษาแก่ชนกลุ่มน้อยจะสนับสนุนเป้าหมายของจีน สหรัฐอเมริกาควรแสดงจุดยืนที่ชัดเจนต่อจีนว่าสหรัฐอเมริกาสนับสนุนสิทธิมนุษยชนสิทธิทางวัฒนธรรม และแสวงหาการอยู่ร่วมกันในฐานะพันธมิตรกับจีนรวมถึงชาวอุยกูร์ งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ในการศึกษาทางวัฒนธรรมในนโยบายด้านภาษา ซึ่งครั้งหนึ่ง

การกีดกันภาษาพื้นเมืองของทางการจีนทำให้เกิดความไม่พอใจแก่ชนกลุ่มน้อย แต่เมื่อทางการจีนปรับนโยบายโดยส่งเสริมวัฒนธรรม กิจกรรมทางศาสนา และการใช้ภาษาของชนกลุ่มน้อย ทำให้สร้างความรู้สึกที่ดีขึ้นแก่กลุ่มชาติพันธุ์

นอกจากนี้ มีงานที่วิเคราะห์นโยบายชนกลุ่มน้อยของจีนและการท้าทายต่อนโยบายนั้นนับตั้งแต่เกิดการประท้วงที่รุนแรงในทิเบตใน ค.ศ. 2008 และในซินเจียง ค.ศ. 2009 คือ Lai, Hongyi. (2009, Jul/Sep). China's Ethnic Policies and Challenges. *East Asian Policy Previous Issues*. Volume 1, Number 3: 5-13. ผู้เขียนมองว่าการอนุญาตให้ตั้งเขตปกครองตนเองเป็นจุดสูงสุดของนโยบายชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลจีน เพราะชนกลุ่มน้อยเหล่านี้พอใจกับการมีการปกครองตนเองแม้ว่ามีสิทธิอย่างจำกัด และการทุ่มงบประมาณเพื่อพัฒนาพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยตั้งแต่ ค.ศ. 2008 ทั้งด้วยเหตุผลทางการเมืองและทางเศรษฐกิจนั้น สร้างความพอใจแก่ชนกลุ่มน้อยที่เห็นการเติบโตทางเศรษฐกิจภายในพื้นที่อันเป็นผลจากการสนับสนุนของรัฐบาลจีน ผู้เขียนย้ำว่า อย่างไรก็ตาม จีนยังคงยึดมั่นในการเป็น “รัฐที่มีความหลากหลายและเป็นเอกภาพ” ดังเห็นได้จากการที่ทางการจีนตอบโต้อย่างเด็ดขาดต่อการประท้วงในทิเบตและความรุนแรงในซินเจียง ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าจีนจะไม่มีทางอนุญาตให้ทิเบตและซินเจียงมีอำนาจการเมืองและการบริหารเหมือนที่ฮ่องกงได้รับ รวมไปถึงเรื่องของเอกราชด้วย บทความนี้ทำให้เห็นภาพการปรับนโยบายของรัฐบาลจีนหลังเกิดการขัดแย้งครั้งรุนแรงกับชนกลุ่มน้อยกลุ่มใหญ่คือทิเบตและอุยกูร์ใน ค.ศ. 2008 และ 2009 ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการความขัดแย้งของจีนในปัจจุบันในมิติทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

งานศึกษาเกี่ยวกับนโยบายชนกลุ่มน้อยของจีนอีกชิ้นคือ Yuen, Siu Tim. (2009). *Ethnic Minority Policy of People's Republic of China: An Overview* กล่าวถึงนโยบายตั้งแต่ ค.ศ. 1949 การแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ นโยบายช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม และหลังจากรีสตาร์ทการปฏิวัติวัฒนธรรม ทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของทางการจีนโดยเฉพาะการเน้นการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีเอกภาพของทางการจีน การ

พัฒนาพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยด้านเศรษฐกิจ การศึกษา นโยบายด้านสังคมอื่น ๆ เช่น เสรีภาพทางศาสนา การรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย รวมถึงปัจจัยที่ทำให้ท้ายต่อการเป็นพหุวัฒนธรรมนิยมของจีน เช่น ความล้มเหลวของทางการจีนในการส่งเสริมสิทธิของชนกลุ่มน้อย ความไม่เท่าเทียมในการพัฒนา การเคลื่อนไหวเพื่อแบ่งแยกดินแดน

ประเด็นที่น่าสนใจงานของ Yuen คือ ผู้เขียนเสนอว่านโยบายชนกลุ่มน้อยของจีนเป็นการผสมผสานกันระหว่างแนวคิดบิดาธิปไตย (paternalism) ในลัทธิขงจื้อกับแนวคิด economic determinism ในลัทธิมาร์กที่มองว่าเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อสังคม ทั้งในด้านการเมือง การศึกษา ศาสนา ปรัชญา ศิลปวัฒนธรรม หลักการในลัทธิขงจื้อเรื่องความสมัครสมานท่ามกลางความแตกต่าง ถูกนำมาใช้เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างชาวฮั่นกับชนกลุ่มน้อยและเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพของชาติ ขณะเดียวกันทางการพยายามลดอัตลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยด้วยการสร้างความเป็นเอกภาพทางความคิดว่าเป้าหมายร่วมกันของชนทุกกลุ่มคือการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติสิทธิตามรัฐธรรมนูญของชนกลุ่มน้อยมักถูกปฏิเสธหรือทำลายเมื่อต้องปฏิบัติจริง นอกจากนี้ความไม่เท่าเทียมทางสังคมและเศรษฐกิจ นำไปสู่การขยายตัวของแนวคิดแบ่งแยกดินแดน ผู้เขียนเสนอว่าจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนของรัฐบาลจีนที่ต้องปฏิรูปการปฏิบัติของรัฐบาลจีนเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพของชาติ

ในวงวิชาการไทย งานศึกษาในประเด็นนี้ส่วนใหญ่เป็นบทความในสาขารัฐศาสตร์ กล่าวถึงสาเหตุความขัดแย้ง ตลอดจนนโยบายของทางการจีนในสมัยต่าง ๆ พอสังเขป ไม่ได้ลงลึกถึงนโยบายและการจัดการความขัดแย้งอย่างลึกซึ้ง ข้อเขียนส่วนใหญ่กล่าวถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับการผลิตบทความชิ้น งานส่วนใหญ่จึงเป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ในขณะนั้นเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม งานเหล่านี้ให้ข้อมูลและมุมมองที่เป็นประโยชน์ในการติดตามสถานการณ์ความสัมพันธ์และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาไม่นานนี้ได้ดี งานเหล่านี้ เช่น รัฐวุฒิ เสนาคำ. (2548). “โลกาภิวัตน์กับตรรกะ

ใหม่ของความรุนแรง” กล่าวถึงปรากฏการณ์ความรุนแรงในยุคโลกาภิวัตน์ ว่าเป็นความขัดแย้งที่คนในพื้นที่เดียวกันมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ผู้มีอำนาจมากกว่าเข้าไปแบ่ง กีดกัน หรือขีดเส้นพรมแดนให้คนกลุ่มอื่นอยู่ในพื้นที่บางแห่ง ความคิดเรื่องรัฐชาติและความต้องการสร้างความเป็นปึกแผ่นทำให้รัฐมองข้ามความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม จนนำไปสู่ความขัดแย้งของคนในพื้นที่เดียวกัน และบทความของ เมธัส อนุวัตรอุดม. (2553). *ซินเจียงโมเดล: แนวทางการอยู่ร่วมกันของชนต่างชาติพันธุ์ตามแบบฉบับจีน* ซึ่งสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับซินเจียง และภาพรวมของการแก้ปัญหาความไม่สงบในซินเจียง ผู้เขียนเห็นว่าการแก้ปัญหาของจีนมีทั้งด้านวัฒนธรรม ด้านการปกครองที่ปรับโครงสร้างให้ชนพื้นเมืองเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการบริหารเขตปกครองตนเอง การส่งเสริมสิทธิพิเศษทางเศรษฐกิจ และนำจุดเด่นทางอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชาวอุยกูร์มาส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ผู้เขียนให้มุมมองจากสภาพการณ์จริง จากการที่ได้สังเกตและพบปะพูดคุยกับชนพื้นเมือง

จากงานศึกษาที่ผ่านมา จะพบว่างานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างซินเจียงกับจีนในมิติทางประวัติศาสตร์ยังมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นงานทางรัฐศาสตร์ หนังสือเล่มนี้จึงจะวิเคราะห์นโยบายและการปฏิบัติต่อกลุ่มชาติพันธุ์ของทางการจีนที่ส่งผลทั้งด้านดีและด้านลบ โดยเน้นกรณีมุสลิมอุยกูร์ในซินเจียงในประเด็นสำคัญ ได้แก่ นโยบายชนกลุ่มน้อยของทางการจีนตั้งแต่ ค.ศ. 1949 ถึงปัจจุบัน สาเหตุของความขัดแย้งที่นำไปสู่ปัญหาที่กระทบต่อเสถียรภาพและต่อวิถีชีวิตของชนกลุ่ม แนวทางในการจัดการข้อขัดแย้งในมิติต่าง ๆ ทั้งการเมือง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นบทเรียนให้แก่สังคมไทยได้โดยตรงทั้งในกรณีปัญหาชายแดนใต้ที่มีรากเหง้าของปัญหาหลายแง่มุม เช่นเดียวกับปัญหาชนกลุ่มน้อยในซินเจียง หรือแม้กระทั่งปัญหาความขัดแย้งในสังคมที่เกิดจากความเห็นต่างทางอุดมการณ์การเมือง ความเชื่อ แนวคิด หรือความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ หรือจากความรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม และในมุมมองของรัฐ

บทที่ 2

นโยบายชนกลุ่มน้อยของจีน

นโยบายชนกลุ่มน้อยของจีนแบ่งได้เป็นนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์จีนก่อนการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน และนโยบายหลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นปกครองประเทศจีนใน ค.ศ. 1949 ซึ่งก่อนการได้ปกครองประเทศ เป็นช่วงที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนแข่งขันกันขยายอิทธิพลในประเทศจีน รวมทั้งแข่งขันกันหาการสนับสนุนจากชนกลุ่มน้อยด้วย ทำให้ในช่วงนี้และช่วงต้นของสาธารณรัฐประชาชนจีน พรรคคอมมิวนิสต์จีนมีนโยบายที่เป็นมิตรและให้การสนับสนุนชนกลุ่มน้อยในด้านการดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีของชนกลุ่มน้อย แต่ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1950 จีนมีนโยบายควบคุมชนกลุ่มน้อยมากขึ้น นโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของจีนมีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งในยุคปฏิรูปประเทศในทศวรรษ 1980 โดยอ่อนคลายมากขึ้น แต่กลับมาเข้มงวดหลังหลังเหตุการณ์ 9/11 ใน ค.ศ. 2001 นโยบายชนกลุ่มน้อยจีนมีผลต่อความมั่นคงและเอกภาพของประเทศจีน โดยนโยบายที่แตกต่างกันเป็นผลมาจากนโยบายของผู้นำประเทศในช่วงเวลาต่าง ๆ และสถานการณ์โลก

2.1 นโยบายชนกลุ่มน้อยของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในช่วงต่าง ๆ

ในการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์จีนด้านชนกลุ่มน้อยนั้น มีนักวิชาการแบ่งช่วงเวลาของนโยบายไว้คล้ายกัน แต่มีรายละเอียดของจำนวนช่วงแตกต่างกันบ้าง ในงานศึกษาเรื่อง “China’s Ethnic Policies and Challenges” นักวิชาการด้านจีนศึกษา Lai Hongyi (2009, p. 6) แบ่งนโยบายชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์เป็น 4 ช่วง

ช่วงแรก คือ ทศวรรษ 1950 ที่เน้นการบูรณาการและอยู่ร่วมกัน

ช่วงที่ 2 จากปลายทศวรรษ 1950 – ปลายทศวรรษ 1970 เป็นช่วงการกดขี่ควบคุมจากนโยบายที่เข้มงวดของเหมา เจ๋อตง

ช่วงที่ 3 ทศวรรษ 1980 รัฐบาลเน้นการอยู่ร่วมกันกับชนกลุ่มน้อย

ช่วงที่ 4 หลังกลางทศวรรษ 1990 คือ ช่วงการบูรณาการทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

ในงานเรื่อง *ทฤษฎีและการปฏิบัติของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการรักษาเสถียรภาพในซินเจียงตั้งแต่การก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน* ซึ่งเป็นงานวิทยานิพนธ์ของสาขาประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์จีน แห่ง Xinjiang Normal University (刘璐, 2014) แบ่งนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ออกเป็น 3 ช่วง โดยอธิบายว่าตั้งแต่การก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ในซินเจียงมีความวุ่นวายตลอด ดังนั้น เพื่อรักษาเสถียรภาพในซินเจียงแต่ละช่วงเวลา พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้เสนอทฤษฎีและนโยบายชนกลุ่มน้อยออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่

ช่วงแรก ค.ศ.1949 - 1977 จีนใช้ทฤษฎีที่รักษาเสถียรภาพ คือ เขตซินเจียงเป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีนตั้งแต่สมัยโบราณ เพื่อรักษาเสถียรภาพของซินเจียง ต้องต่อต้านชนชาติท้องถิ่นนิยมซึ่งเป็นลัทธิชาตินิยมที่แคบ ตูถูก กดขี่และเอาเปรียบชนชาติอื่น และยกชนชาติท้องถิ่นเป็นใหญ่ ต่อต้านชนชาติอื่นนิยมซึ่งคือการยกชนชาติอื่นเป็นใหญ่ ไม่สนใจและเอาเปรียบชนชาติท้องถิ่น ปัญหาชนชาติที่จริงแล้วคือปัญหาชนชั้น ความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติไม่ใช่ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นที่กดขี่กับชนชั้นที่ถูกกดขี่ ดังนั้น รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายเร่งสร้างความสามัคคีระหว่างชนชาติ อบรมให้ชนชาติท้องถิ่นรับราชการ เพื่อให้ชนชาติท้องถิ่นปกครองตนเองและสนับสนุนให้คนต่างมณฑลมาทำงานเพื่อช่วยพัฒนาซินเจียง จัดการอบรมพัฒนาค่านิยมความรักชาติให้ชาวซินเจียง และส่งทหารไปปกป้องความปลอดภัยของซินเจียงและช่วยบุกเบิกที่ดินรกร้างว่างเปล่าเพื่อให้ประชาชนได้ทำประโยชน์

ช่วงที่สอง ค.ศ.1978-1989 รัฐบาลดำเนินนโยบายที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชนชาติ เปิดการเรียนการสอนที่สร้างความสามัคคีระหว่างชนชาติโดยใช้ภาษาจีน

กลางกับภาษาชาวอุยกูร์ การควบคุมการนับถือศาสนาให้เข้มงวด สร้างคติความเชื่อทางศาสนาที่ถูกต้อง

ช่วงที่สาม ค.ศ. 1990 ถึงปัจจุบัน สภาพสังคมแบ่งเป็นสังคมนิยมกับสังคมทุนนิยม กองกำลังศัตรูภายในประเทศและต่างประเทศทำให้ประเทศจีนแตกแยก สนับสนุนซินเจียงออกจากการปกครองของเมืองจีน รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายที่ปกครองเขตปกครองตนเองซินเจียงตามกฎหมายที่กำหนดเพื่อรักษาเสถียรภาพในซินเจียง ให้ความสำคัญและต่อต้านคตินิยมที่ทำให้ประเทศชาติแตกแยก และร่วมมือกับประชาชนเพื่อต่อต้านกองกำลังศัตรูและผู้ก่อการร้าย

สำหรับงานวิจัยเรื่อง *การจัดการความขัดแย้งในจีน: กรณีมุสลิมอุยกูร์ในซินเจียง* นี้ กำหนดการแบ่งนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของจีนต่างจากงานศึกษาที่ผ่านมา โดยเพิ่มการวิเคราะห์นโยบายของจีนออกเป็น 5 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่หนึ่ง นโยบายช่วงแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีน (ต้นทศวรรษ 1950) ที่เน้นการบูรณาการเพื่อการอยู่ร่วมกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชาวจีน และการตั้งเขตปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อย

ช่วงที่ 2 นโยบายเข้มงวดในปลายทศวรรษ 1950–1970 เป็นช่วงที่เหมา เจ๋อตง รมรณรงค์ทางการเมืองเพื่อปลูกฝังระบอบคอมมิวนิสต์ในจีน ทำให้มีนโยบายควบคุมชนกลุ่มน้อยในด้านการปฏิบัติศาสนกิจ ทั้งการควบคุมและห้ามการปฏิบัติ รวมถึงการบังคับให้ใช้ภาษาจีนกลาง และเมื่อเริ่มการปฏิวัติวัฒนธรรมใน ค.ศ. 1966 การปฏิบัติศาสนกิจ วัฒนธรรมประเพณีของชนกลุ่มน้อย ถูกควบคุมมากขึ้น

ช่วงที่ 3 นโยบายในทศวรรษ 1980 สมัยปฏิรูปประเทศ จีนส่งเสริมการอยู่ร่วมกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชาวจีน นโยบายชนกลุ่มน้อยได้รับการปรับปรุงใหม่ โดยมีประเด็นสำคัญที่ทางการจีนกำหนดขึ้น ได้แก่ การปฏิเสธแนวคิดเรื่องความขัดแย้งทางชาติพันธุ์อันเป็นผลจากทฤษฎีความขัดแย้งสมัยปฏิวัติวัฒนธรรม และการพัฒนาพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยจะเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของนโยบายชนกลุ่มน้อย (Yuen, 2009, p. 3) รัฐบาล

จีนสนับสนุนสิทธิในการปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อย เพิ่มสัดส่วนตัวแทนของชนกลุ่มน้อยในรัฐบาล สิทธิในการมีบุตรหลายคน

ช่วงที่ 4 เป็นนโยบายในช่วงทศวรรษ 1990 ที่รัฐบาลออกกฎหมายอนุญาตให้ชนกลุ่มน้อยปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของตนได้โดยเฉพาะการปฏิบัติศาสนา และทางการจีนส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ชนกลุ่มน้อยมากขึ้น เพราะถูกละเลยมานานทำให้เกิดความล้าหลังยากจนและความแตกต่างทางรายได้กับพื้นที่ภาคตะวันออกค่อนข้างมาก (Dabphet, 2016, p. 87) ประกอบกับสงครามเย็นสิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1991 เกิดประเทศใหม่ในเอเชียกลางที่แยกตัวจากอดีตสหภาพโซเวียต ซึ่งประเทศเกิดใหม่หลายประเทศมีประชากรชาวเติร์กที่นับถือศาสนาอิสลามเช่นเดียวกับชาวอุยกูร์ในซินเจียง และมีองค์กรมุสลิมหัวรุนแรงในเติร์กเมนิสถานให้การสนับสนุนการเป็นเอกราชของซินเจียง ทำให้รัฐบาลจีนต้องปรับนโยบายชนกลุ่มน้อยโดยส่งเสริมทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็เข้มงวดทางการเมืองต่อกลุ่มที่ต้องการแยกประเทศ

นอกจากนี้ นโยบายของรัฐบาลจีนที่ให้ชาวจีนอันฮอพยพเข้ามาอยู่ที่ซินเจียง ทำให้ชาวอุยกูร์เกิดความไม่พอใจ เห็นว่าจีนจะกลืนชาติ กลืนวัฒนธรรม รวมถึงการที่ผู้ประกอบการชาวฮั่นได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลมากกว่า ทำให้ชาวฮั่นควบคุมเศรษฐกิจในซินเจียง จนเกิดความขัดแย้งกันขึ้นหลายครั้ง ดังนั้น ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1990 ทางการจีนเพิ่มงบประมาณการพัฒนาเศรษฐกิจในเขตชายแดนตะวันตกในพื้นที่ชนกลุ่มน้อยมากขึ้น

ช่วงที่ 5 เป็นนโยบายในช่วงทศวรรษ 2000 ถึงปัจจุบัน (2020) โดยจีนปรับนโยบายเข้มงวดขึ้นหลังเหตุการณ์ 9/11 ใน ค.ศ. 2001 ซึ่งเข้าสู่ยุคสงครามต่อต้านการก่อการร้าย กลุ่มการเมืองหัวรุนแรงชาวมุสลิมได้ก่อการตอบโต้สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรในหลายพื้นที่ทั่วโลก จีนซึ่งเป็นประเทศที่มีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมากและความสัมพันธ์กับชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ไม่ค่อยดีนัก รวมทั้งชาวอุยกูร์ในซินเจียงมีเชื้อสายเติร์ก ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มองค์กรชาวเติร์กหัวรุนแรงในการก่อการต่อต้านรัฐบาลจีน ซินเจียงจึงเป็นเขตที่ทางการจีนให้ความสำคัญมาก สถานการณ์โลก

เรื่องนี้จึงกลายเป็นสิ่งที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญ เพราะเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศและพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งช่วงที่ 5 นี้เป็นสมัยของประธานาธิบดีหู จิ่นเทาและประธานาธิบดีคนปัจจุบันคือ สี จิ้นผิง นโยบายชนกลุ่มน้อยในซินเจียงในช่วงนี้จึงมีทั้งนโยบายเข้มงวด ผ่อนปรน และการส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ตารางที่ 1 สมัยของรัฐบาลจีนตั้งแต่ ค.ศ. 1949-ปัจจุบัน

รัฐบาล	สมัยที่	ช่วงเวลา
Chairman of the Central People's Government (ประธานรัฐบาลกลาง)		
เหมา เจ๋อตง (Mao Zedong)	สมัยที่ 1	1 ตุลาคม 1949 - 27 กันยายน 1954
Chairman of the People's Republic of China (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 1 ค.ศ.1954-1975)		
เหมา เจ๋อตง	สมัยที่ 2	27 กันยายน 1954 - 27 เมษายน 1959
หลิว เซาฉี (Liu Shaoqi)	สมัยที่ 1	27 เมษายน 1959 - 2 มกราคม 1965
	สมัยที่ 2	3 มกราคม 1965 - 31 ตุลาคม 1968
ตง ป้อวู (Dong Biwu)		24 กุมภาพันธ์ 1972 - 17 มกราคม 1975
ค.ศ. 1975-1982 ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานรัฐบาลกลาง (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 และ 3)		
President of the People's Republic of China (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 ค.ศ. 1983-ปัจจุบัน)		
หลี่ เซียนเทียน (Li Xiannian)		18 มกราคม 1983 - 8 เมษายน 1988
หย่าง ช่างคุน (Yang Shangkun)		9 เมษายน 1988 - 27 มีนาคม 1993
เจียง เจอหมิน (Jiang Zemin)	สมัยที่ 1	27 มีนาคม 1993 - 15 มีนาคม 1998
	สมัยที่ 2	15 มีนาคม 1998 - 15 มีนาคม 2003

หู จิ้นเทา (Hu Jintao)	สมัยที่ 1	15 มีนาคม 2003 - 15 มีนาคม 2008
	สมัยที่ 2	15 มีนาคม 2008 - 14 มีนาคม 2013
สี จิ้นผิง (Xi Jinping)	สมัยที่ 1	14 มีนาคม 2013 - 17 มีนาคม 2018
	สมัยที่ 2	17 มีนาคม 2018 - ปัจจุบัน

2.2 นโยบายช่วงแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีน (ต้นทศวรรษ 1950)

เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนขึ้นปกครองประเทศในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1949 นโยบายด้านชนชาติได้รับความสนใจอย่างยิ่ง เพราะประชาชนจีนประกอบไปด้วยชนชาติที่หลากหลาย มีภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อที่แตกต่างกัน นโยบายชนกลุ่มน้อยในต้นทศวรรษ 1950 จึงเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่ออยู่ร่วมกัน และการจัดตั้งเขตปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อย เนื้อหาของนโยบายต่อชนเผ่าต่าง ๆ ในซินเจียงของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในยุคแรกแบ่งเป็นสามด้านหลัก คือ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม

2.2.1 นโยบายด้านการเมือง การอยู่ร่วมกันและเขตปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อย

เนื้อหาหลักของนโยบายด้านชนชาติเมื่อแรกการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ปรากฏในเอกสารที่ชื่อว่า “กั๋งถงกวงลัน” เป็นเอกสารสำคัญที่มีลักษณะเหมือนรัฐธรรมนูญชั่วคราวในช่วงเวลานั้นก่อนที่จะมีการร่างรัฐธรรมนูญ ในเอกสารนี้ได้ระบุนโยบายต่อชนชาติตั้งแต่การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างชนเผ่า ชนเผ่าต่าง ๆ มีฐานะเท่าเทียมกัน ตลอดจนการกำหนดนโยบายว่าชนเผ่ากลุ่มน้อยมีสิทธิปกครองตนเอง ซึ่งรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์คาดหมายว่านโยบายนี้จะไข้แก้ไขความขัดแย้งระหว่างชนเผ่า (La Jia Dang Zhou, 2015) โดยจะมีการจัดตั้งเขตปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อย (regional autonomy for ethnic minorities (REAM) หรือ *quyu zizhi* ขึ้น พรรคคอมมิวนิสต์จีนคาดหวังว่าการตั้งเขตปกครองตนเองจะทำให้ชนกลุ่มน้อยพอใจและรักษาเอกภาพของชาติ

ไไว้ได้ เขตปกครองตนเองได้รับแนวทางมาจากนโยบายชนกลุ่มน้อยของสหภาพโซเวียต แนวทางการปกครองชนกลุ่มน้อยของราชวงศ์ชิง และเป็นแนวทางที่ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์จีนขณะรัฐบาลพรรควอหมินตั้งในการแข่งขันกันขยายอิทธิพลไปยังชนกลุ่มน้อยในช่วงทศวรรษ 1930 และ 1940 ดังนั้นเขตปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อยจึงได้รับการจัดตั้งขึ้นในทศวรรษ 1950

เนื้อหาหลักของนโยบายต่อชนชาติในเอกสาร “กั๋งถงกวงลัน” ประกอบด้วย

1. การเปลี่ยนแปลงสังคมนิยมของพื้นที่ชนกลุ่มน้อย
2. การส่งเสริมความสามัคคีระหว่างกลุ่มชนเผ่า
3. การดำเนินนโยบายเพื่อให้ชนเผ่ากลุ่มน้อยปกครองตนเอง ได้แก่ ตั้งเขตปกครองตนเองมองโกเลียในเมื่อ ค.ศ.1947 ที่มีส่วนช่วยในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มน้อย และการตั้งเขตปกครองตนเองแห่งแรกที่อยู่ภายใต้การปกครองของมณฑลใน ค.ศ. 1950 คือเขตปกครองตนเอง “ซีคังจางจู” หรือทิเบต ที่อยู่ภายใต้การปกครองของมณฑลชื้อชวน
4. การเปิดโอกาสให้ชนกลุ่มน้อยได้เข้าทำงานในหน่วยงานรัฐและฝึกอบรมชนกลุ่มน้อยให้เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ
5. การกำหนดแผนการการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ชนกลุ่มน้อย
6. การรักษาวัฒนธรรมประเพณี ภาษา ตัวอักษร และศาสนาของชนกลุ่มน้อยชนเผ่าต่าง ๆ มีสิทธิพัฒนาภาษาและตัวอักษรของตัวเอง มีสิทธิปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมและการนับถือศาสนา

ต่อมามีการออกประกาศนโยบายชนกลุ่มน้อยที่สืบเนื่องจากเอกสารข้างต้น ที่สำคัญมีดังนี้ (La Jia Dang Zhou, 2015)

1. การรักษาความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ ทุกกลุ่มมีฐานะเท่าเทียมกัน และทำให้ประเทศจีนเป็นครอบครัวใหญ่

2. ในเขตที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ รัฐบาลมุ่งดำเนินนโยบายเพื่อให้การปกครองตนเอง

3. ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพปลดปล่อยประชาชน

4. มุ่งส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม ภาษา ตัวอักษร ศาสนาของชนกลุ่มน้อย ชนกลุ่มน้อยมีสิทธิพัฒนาภาษาและตัวอักษรของตัวเอง และมีสิทธิรักษาความอิสระในการปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมและการนับถือศาสนา

5. รัฐบาลจีนต้องช่วยกลุ่มชาติพันธุ์พัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษา

นโยบายต่อชนกลุ่มน้อยในจีนเจียงด้านการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ การรวมตัวของกองทัพชนเผ่าให้กลายเป็นกองทัพของประเทศ กองทัพชนเผ่าของจีนเจียงเป็นส่วนสำคัญที่รักษาความมั่นคงของประเทศ รัฐบาลจีนยังจัดการอบรมที่มุ่งอบรมหัวหน้าชนกลุ่มน้อยในจีนเจียงให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อบริหารและสร้างเขตจีนเจียงให้มีโฉมหน้าใหม่ (Zhang Qianqian, 2014) ดังนั้น รัฐบาลจีนจึงมองว่าการอบรมชาวจีนเจียงให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการปกครองจีนเจียง เพราะหัวหน้ากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจีนเจียงย่อมเข้าใจประเพณีวัฒนธรรมการใช้ภาษา และคุ้นเคยสภาพแวดล้อมในจีนเจียง ทำให้ทำความเข้าใจกับประชาชนส่วนใหญ่ที่เป็นชนกลุ่มน้อยได้ อีกทั้งยังได้ประโยชน์ทางการเมืองที่ทำให้ชนกลุ่มน้อยเห็นว่ารัฐบาลเปิดโอกาสให้ชนกลุ่มน้อยมีส่วนในการปกครองพื้นที่อย่างแท้จริง

2.2.2 นโยบายต่อชนกลุ่มน้อยด้านเศรษฐกิจ

ก่อนการตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน สภาพเศรษฐกิจของจีนเจียงตกต่ำ อุตสาหกรรมอ่อนแอ หลังจากตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้วรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในจีนเจียง ใน ค.ศ.1950 รัฐบาลมีนโยบายลดค่าเช่าที่ดินโดยเริ่มลดลงจนกระทั่งได้ดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดิน ค.ศ.1952 รัฐบาลจีนได้ทดลองปฏิรูปที่ดิน 19 แปลง และได้ข้อสรุปประสบการณ์ดังนี้ (Zhang Qianqian, 2014)

1. ขอบเขตการปฏิรูปที่ดินแค่เป็นเขตเกษตรกรรม เขตการเลี้ยงสัตว์และเขตค้ำครองการเลี้ยงสัตว์ต้องรักษา ไม่ดำเนินการปฏิรูป
2. ต้องร่วมมือกับปัญญาชน ผู้ที่นับถือศาสนา นักธุรกิจ เป็นต้น เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจด้วยกัน
3. รักษาที่ดินศาสนา ค.ศ.1952 หลิว เซาฉี (ผู้นำพรรคที่ดูแลด้านเศรษฐกิจและต่อมาจะขึ้นเป็นประธานรัฐบาลกลางใน ค.ศ. 1959) ระบุว่า ที่ดิน อาคาร และทรัพย์สินอื่น ๆ ที่อยู่ในวัดต้องรักษาไว้ รวมถึงที่ดินของมัสยิด วัดลามะ และโรงเรียนศาสนา ในการปฏิรูปที่ดินต้องให้เกียรติและเคารพศาสนา วัฒนธรรมประเพณีของชาวซินเจียงเพื่อการดำเนินการปฏิรูปที่ดินอย่างราบรื่น การปฏิรูปที่ดินของซินเจียงได้ยกเลิกระบบที่ดินศักดินา ที่ดิน สัตว์เลี้ยงและอุปกรณ์การทำนาที่รัฐบาลยึดมาได้แบ่งให้แก่ชาวนาที่ยากจนลำบาก ผลของการปฏิรูปที่ดินในซินเจียงทำให้ผลผลิตในชนบทเพิ่มขึ้น มาตรฐานการใช้ชีวิตของชาวนาได้ดีขึ้น
4. เสริมสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การชลประทานเพื่อการเกษตร เนื่องจากซินเจียงเป็นเขตที่แห้งแล้ง
5. การปรับการเงินโดยให้ธนาคารของเขตซินเจียงอยู่ภายใต้การควบคุมของธนาคารประชาชนจีน ค.ศ. 1951 รัฐบาลกำหนดว่าสกุลเงินของเขตซินเจียงต้องเป็นเงินหยวน จึงทำให้ธุรกิจการค้าขายระหว่างซินเจียงกับมณฑลอื่นมีการพัฒนามากขึ้น ในเงินหยวนที่ออกใหม่ในเขตซินเจียงมีภาษาซินเจียงด้วย เพื่อให้เกียรติและเคารพวัฒนธรรมของชาวซินเจียง
6. การฟื้นฟูการค้าระหว่างจีนและสหภาพโซเวียต ใน ค.ศ. 1950 ทั้งสองชาติได้ลงนามในข้อตกลงการค้า ทำให้เขตซินเจียงมีโอกาสได้ส่งออกผลิตภัณฑ์การเกษตรและผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ให้สหภาพโซเวียต

7. การพัฒนาธุรกิจ สร้างระบบอุตสาหกรรมให้สมบูรณ์มากขึ้น ต้องพัฒนา อุตสาหกรรมหนักกับอุตสาหกรรมเบาด้วย

2.2.3 นโยบายและการปฏิบัติทางวัฒนธรรมต่อชนกลุ่มน้อย

ในช่วงแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติทางวัฒนธรรมต่อชนกลุ่มน้อย ที่สำคัญ ได้แก่

1. รัฐบาลกำหนดนโยบายวัฒนธรรมต่อชนกลุ่มน้อยและกำจัดเรื่องความไม่เสมอภาค การไม่ให้เกียรติต่อชนกลุ่มน้อยในอดีต เช่น เปลี่ยนชื่อสถานที่ ชื่อเมืองในอดีตที่มีความหมายดูถูกชนกลุ่มน้อยเป็นชื่อปัจจุบันเพื่อสร้างความภาคภูมิใจแก่ชนกลุ่มน้อย ค.ศ. 1956 รัฐบาลกำหนดว่าในเอกสาร หนังสือ หนังสือพิมพ์ สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ห้ามใช้ชื่อในสมัยราชวงศ์ชิง ยกเว้นเขียนงานทางประวัติศาสตร์ เพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลพยายามส่งเสริมความเสมอภาคความเท่าเทียมต่อชนกลุ่มน้อย รัฐบาลส่งเสริมให้ชนกลุ่มน้อยพัฒนาวัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองเพื่อเปลี่ยนสภาพสังคมของชนกลุ่มน้อยที่มีความล้าสมัย และต้องละทิ้งความคิดที่มองชนชาติอื่นว่ายิ่งใหญ่และดูถูกชนกลุ่มน้อย อีกทั้งอบรมข้าราชการชนกลุ่มน้อยหรือชนชาติอื่นให้รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย เพื่อให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกันและอยู่ร่วมกันได้อย่างเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม

2. การสร้างองค์กรวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยภายใต้การควบคุมของรัฐบาล ได้แก่ การสร้างและปฏิรูปตัวอักษรของชนกลุ่มน้อย ช่วยชนกลุ่มน้อยที่ยังไม่มีตัวอักษรสร้างตัวอักษรขึ้น และช่วยชนกลุ่มน้อยที่มีตัวอักษรไม่สมบูรณ์ให้สร้างตัวอักษรสมบูรณ์ขึ้น กำหนดว่าตัวแทนของชนกลุ่มน้อยมีสิทธิใช้ภาษาของตนเองในสภาประชาชนแห่งชาติจีน รัฐบาลยังกำหนดว่าวิชาเรียนทุกวิชาของระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมต้นและมัธยมปลายสามารถสอนด้วยภาษาชนกลุ่มน้อย เพื่อรักษาภาษาชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้ ยังพัฒนาสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นภาษาชนกลุ่มน้อย เริ่มต้นจากการแปลหนังสือทางด้านการเมืองจากภาษาจีนเป็นภาษาชนกลุ่มน้อย เปิดหนังสือพิมพ์เฉพาะชนกลุ่มน้อยและสร้างมหาวิทยาลัย

ในเขตชนกลุ่มน้อยเพื่อขยายการศึกษาให้แก่ชนกลุ่มน้อย รวมทั้งเปิดวิชาที่ศึกษาสังคมและประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มน้อย

ตั้งแต่ ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา รัฐบาลสนับสนุนการตั้งกลุ่มรักษาศิลปวัฒนธรรมในเขตปกครองตัวเองระดับจังหวัดขึ้นไป รัฐบาลส่งเสริมให้ทำหนังสือพิมพ์ภาษาชนกลุ่มน้อย จัดตั้งสำนักพิมพ์และศูนย์การวิจัยภาษาชนกลุ่มน้อย ค.ศ.1950 สถานีวิทยุกระจายเสียงประชาชนจีน (China National Radio) ได้จัดสถานีวิทยุกระจายเสียงภาษาชนกลุ่มน้อยขึ้น ได้เปิดการเรียนการสอนวิชาภาษาชนกลุ่มน้อยในมหาวิทยาลัยเขตชนกลุ่มน้อย อบรมปัญญาชนที่สนใจศึกษาวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย นักเรียนชนกลุ่มน้อยได้รับสิทธิพิเศษในนโยบายการศึกษา ค.ศ.1954 และรัฐบาลกำหนดเรื่องสิทธิในการนับถือศาสนาไว้ในรัฐธรรมนูญ

สำหรับนโยบายต่อชนกลุ่มน้อยในซินเจียงด้านวัฒนธรรมนั้น รัฐบาลกำหนดว่าต้องเคารพวัฒนธรรมประเพณีของชนกลุ่มน้อย ให้อิสระต่อการนับถือศาสนา อีกทั้งรัฐบาลได้จัดตั้งสมาคมและองค์กรศาสนาในเขตซินเจียงและจัดตั้งสมาคมศาสนาที่เมืองปักกิ่งด้วย ใน ค.ศ.1953 จัดตั้งสมาคมอิสลามจีนขึ้นที่เมืองปักกิ่ง ในช่วงที่รัฐบาลเริ่มการปฏิรูปที่ดินและกำจัดราชาที่ดินใน ค.ศ. 1952 นั้น รัฐบาลกำหนดให้เจ้าหน้าที่ร่วมมือกับชนชั้นสูงในท้องถิ่นและปกป้องผู้คนเหล่านี้ ในระหว่างการปฏิรูปที่ดินรัฐบาลแคียตที่ดินของผู้ที่มาจากชนชั้นสูงในท้องถิ่น เช่น ผู้นำศาสนา แต่ไม่มีการปฏิบัติอย่างรุนแรงกับคนเหล่านี้ รัฐบาลดำเนินการทั้งการปกป้องและอบรมลัทธิคอมมิวนิสต์ให้กับชนชั้นสูงในท้องถิ่น การยึดที่ดินของผู้นับถือศาสนาค่อนข้างประนีประนอม โดยจะยึดที่ดินส่วนตัวจากผู้ร่ำรวยมาก ส่วนที่ดินสาธารณะ เช่น ที่ดินวัดจะรักษาไว้ เช่นเดียวกันคนท้องถิ่นที่มีฐานะยากจนจะได้รับแบ่งที่ดินให้เท่ากับชาวนาที่ยากจน นอกจากนี้ รัฐบาลยังกำหนดว่าชนกลุ่มน้อยในเขตซินเจียงมีอิสระในการรักษาและการพัฒนาภาษาของตัวเอง มีผลงานการแปลจากภาษาต่าง ๆ เช่น ผลงานการแปลของหนังสือลัทธิมาร์ก (Marxism) และหนังสือที่เหมา เจ๋อตง แต่งขึ้น เป็นภาษาของชนกลุ่มน้อย (Zhang Qianqian, 2014)

ก่อนที่กองทัพปลดปล่อยประชาชนจะเข้าสู่เขตซินเจียง เหมา เจ๋อตง ประธานพรรคคอมมิวนิสต์จีนระบุว่า เมื่อพรรคเข้าสู่ซินเจียงแล้วจะต้องให้เกิดประเพณีวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย สร้างความสามัคคีและช่วยชนกลุ่มน้อยพัฒนาสังคม ทั้งนี้เป็นผลมาจากในอดีตที่ชาวฮั่นมีโลกทัศน์ว่าตนเองเหนือกว่าชนชาติอื่น ทำให้มีความคิดที่ดูถูกชนกลุ่มน้อย รวมถึงกดขี่และเอาเปรียบชนกลุ่มน้อย ซึ่งในวิทยานิพนธ์เรื่อง *ทฤษฎีและการปฏิบัติของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการรักษาเสถียรภาพในซินเจียงตั้งแต่การก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน* วิเคราะห์ว่า ปัญหาชนชาติที่จริงแล้วคือปัญหาชนชั้น ความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติไม่ใช่ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นกดขี่กับชนชั้นที่ถูกกดขี่ ดังนั้น รัฐบาลจึงเร่งดำเนินนโยบายสร้างความสามัคคีระหว่างชนชาติ (刘璐, 2014)

เมื่อมีการตั้งเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ใน ค.ศ. 1955 รัฐบาลจีนได้ดำเนินนโยบายการปฏิรูปศาสนาปรับให้เหมาะกับการพัฒนาสังคม ก่อนกองทัพปลดปล่อยประชาชนเข้าสู่ซินเจียง จะต้องเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมและศาสนาของชนกลุ่มน้อยเพื่อจะได้ดำเนินนโยบายให้เหมาะสม เนื่องจากเขตซินเจียงมีชนเผ่าหลายชนเผ่า การนับถือศาสนามีความซับซ้อน แต่ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวอุยกูร์นับถือศาสนาอิสลามซึ่งมีกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาลจีน กองกำลังชนกลุ่มน้อยที่ต่อต้านจีนได้ใช้แนวปฏิบัติทางศาสนาของชนกลุ่มน้อยเพื่อกระตุ้นความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ สร้างอุปสรรคทางชาติพันธุ์และขัดขวางการจัดตั้งอำนาจทางการเมืองของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์

ดังนั้น กองทัพปลดปล่อยประชาชนจึงแจกจ่ายใบปลิวเกี่ยวกับนโยบายความเชื่อทางศาสนาให้แก่ชาวซินเจียงเพื่อขจัดความตื่นตระหนกของชาวลี้ในหมู่ชนกลุ่มน้อย และเพิ่มความเข้าใจในนโยบายทางศาสนาของคณะกรรมการของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เมื่อกองทัพเข้ามาที่เมืองฮามิ (Hami) ทหารชาวฮั่นแสดงการเคารพในประเพณีของชนกลุ่มน้อยอย่างเต็มที่ และไม่ได้เข้าไปอาศัยอยู่ในบ้านของชนกลุ่มน้อย แสดงให้เห็นว่าก่อนกองทัพเข้าสู่ซินเจียงได้มีการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีและได้ปฏิบัติจริงด้วย ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากชาวซินเจียง กองทัพปลดปล่อยประชาชนช่วยชาวซินเจียงพัฒนาด้านการผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ ในการปฏิรูปสังคมประชาธิปไตยของซินเจียงมีการ

พัฒนานโยบายทางศาสนา กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมดมีอิสระในการพัฒนาภาษา รักษาประเพณี วัฒนธรรมและและการนับถือศาสนาของพวกเขา (刘璐, 2014) ไม่เพียงแต่ปกป้องเสรีภาพในความเชื่อทางศาสนาของชนกลุ่มน้อย แต่ยังเคารพเสรีภาพของผู้ที่ไม่มี ความเชื่อทางศาสนา และปกป้องผู้ศรัทธาทางศาสนาจัดกิจกรรมภายใต้การควบคุมทางกฎหมาย

นอกจากนี้รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินและรักษาที่ดินทางศาสนาไว้ วัดและสถานที่ทางศาสนาถูกนำมาใช้ประโยชน์ เช่น เป็นพิพิธภัณฑ์ โรงเรียนสอนศาสนา ที่ดินของวัดลามะและที่ดินต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะในชนบทและบ้านเช่าทั้งหมดถูกสงวนไว้ และผู้นับถือศาสนาในระดับสูงมีสิทธิเข้าร่วมในคณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน ในการปฏิรูปศาสนา รัฐบาลจะยังคงใช้ทัศนคติที่เป็นบวกและรอบคอบ ให้มีความสำคัญกับการพึ่งพามวลชนในการต่อต้านสิ่งที่พรรคเรียกว่า “สิ่งเลวร้ายในทางศาสนา” กำจัดกองกำลังทางศาสนาเกี่ยวกับระบบศักดินาในอดีตอย่างสมบูรณ์ และสร้างสภาพแวดล้อมทางศาสนาใหม่ขึ้น โดยเน้นความเชื่ออย่างเป็นเหตุเป็นผล ขจัดความเชื่อทางไสยศาสตร์หรือความเชื่อที่มงาย ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลจีนพยายามดำเนินการมายาวนานตั้งแต่สมัยรัฐบาลสาธารณรัฐภายใต้พรรคก๊กมินตั๋งแล้ว

2.2.4 นโยบายด้านการศึกษาของชนกลุ่มน้อย

จากเอกสารของทางการเงินเรื่อง “เนื้อหาหลักของนโยบายการศึกษาทางวัฒนธรรมแห่งชาติพันธุ์ของสมัยการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนช่วงแรก” (xzbu.com, 12477639, online) ระบุว่า ในช่วงแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีน การศึกษาของชนกลุ่มน้อยมีความล้มเหลวอย่างมาก พรรคคอมมิวนิสต์จีนและรัฐบาลได้ใช้มาตรการที่สำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาการศึกษาและวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย ได้แก่

ประการแรก การสร้างโรงเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยทางการเงินมีเป้าหมายว่าการศึกษาของชนกลุ่มน้อยควรเป็นภารกิจหลักในการปลูกฝังความคิดชาตินิยม การเรียนการสอนในเขตชนกลุ่มน้อยต้องสอนเป็นภาษาประจำของชนกลุ่มน้อย ซึ่งเป็น

นโยบายที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและส่งเสริมวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้ รัฐบาลได้จัดสรรกองทุนการศึกษาซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานทั่วไป และจัดสรรกองทุนพิเศษให้เพื่อแก้ไขปัญหาพิเศษ

ประการที่สอง การส่งเสริมการใช้และการศึกษาภาษาท้องถิ่น เพื่อช่วยให้ชนกลุ่มน้อยรักษาภาษาและปกป้องมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของทุกกลุ่มเคารพความเชื่อทางศาสนาและขนบธรรมเนียมของชนกลุ่มน้อยและสนับสนุนการพัฒนาชนกลุ่มน้อย ใน ค.ศ. 1951 สถาบันภาษาแห่งชาติได้เปิดชั้นเรียนภาษาทิเบต ภาษามองโกเลีย ภาษาอูยกูร์ และภาษาอื่น ๆ โดยจัดตั้งคณะทำงาน 32 กลุ่ม เพื่อศึกษาและดูงานโรงเรียนในพื้นที่ชนกลุ่มน้อยในมณฑลกุ้ยโจว มณฑลช้อชว่น มณฑลหูหนาน เขตปกครองตนเองมองโกเลียใน เขตปกครองตนเองซินเจียงอูยกูร์ มณฑลหูหนานและเขตปกครองตนเองทิเบต ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยได้รับการส่งเสริมให้แสดงออกในหลาย ๆ ด้าน เช่น เสื้อผ้า อาหาร ที่พัก จริยธรรม การแต่งงาน งานศพ ซึ่งพรรคและรัฐได้กำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมเหล่านี้

ประการที่สาม การสนับสนุนการพัฒนาสำนักพิมพ์เพื่อเผยแพร่ความรู้และข่าวสารต่าง ๆ ด้วยภาษาชนกลุ่มน้อย และสนับสนุนสิ่งตีพิมพ์เป็นภาษาชนกลุ่มน้อยด้วย

ประการที่สี่ การกำหนดให้มหาวิทยาลัยฝึกอบรมปัญญาชนทางการเมืองและปัญญาชนด้านเทคนิค ชนกลุ่มน้อยของพรรคได้รับการยกย่องให้เป็นกระดูกสันหลังของงานพรรคและรัฐในพื้นที่ชนกลุ่มน้อย ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์เห็นว่าคุณภาพของคนของพรรคและรัฐที่ทำงานในพื้นที่ชนกลุ่มน้อยย่อมส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานของพรรคและนโยบายระดับชาติ

2.3 นโยบายช่วงที่ 2 การควบคุมและกลืนกลายทางวัฒนธรรม (ปลายทศวรรษ 1950 – 1970)

แม้ว่าในช่วงก่อนการขึ้นมาปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและในช่วงแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ประกาศนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่ม

น้อยที่เป็นนโยบายที่เป็นมิตรและให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรมประเพณีของชนกลุ่มน้อย ดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ในทางปฏิบัตินั้น ใน ค.ศ. 1952 ทางกรจีนได้จับกุมและประหารชีวิตผู้นำกลุ่มแบ่งแยกดินแดนที่เคลื่อนไหวเพื่อการฟื้นฟูและการเป็นอิสระของ “สาธารณรัฐเตอร์กิสถานตะวันออก” ซึ่งชนกลุ่มน้อยในซินเจียงประกอบด้วยชาวอุยกูร์ ชาวคาซัค และชาวมองโกลได้ประกาศตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1944 ก่อนที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนจะยึดครองดินแดนซินเจียงในเวลาต่อมา และใน ค.ศ. 1952 ทางกรจีนยังได้ห้ามการดำเนินกิจกรรมทางศาสนา ทำลายมัสยิด และลงโทษประหารชีวิตชาวมุสลิมผู้ต่อต้านรัฐบาล แต่การปราบปรามอย่างรุนแรงนี้ทำให้การต่อต้านเพิ่มขึ้น รัฐบาลต้องหันมาใช้แนวทางประนีประนอมที่นำไปสู่การตั้งเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ใน ค.ศ. 1955

ในทศวรรษ 1950–1960 เป็นช่วงที่เหมา เจ๋อตง รมรณรงค์เพื่อปลูกฝังระบอบคอมมิวนิสต์ในสังคมนิยม เช่น การรณรงค์ต่อต้านฝ่ายขวา ค.ศ. 1952 การรณรงค์ร้อยบุปผา ค.ศ. 1957 การรณรงค์ศึกษาสังคมนิยม ค.ศ. 1963 สำหรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยนั้น ได้มีนโยบายควบคุมชนกลุ่มน้อยในด้านการปฏิบัติศาสนกิจ ทั้งการควบคุมและห้ามการปฏิบัติ รวมถึงการบังคับให้ใช้ภาษาจีนกลาง เมื่อเริ่มการปฏิวัติวัฒนธรรมใน ค.ศ. 1966 การดำรงชีวิตการปฏิบัติศาสนกิจ วัฒนธรรมประเพณีของชนกลุ่มน้อย ถูกห้ามและถูกทำลาย ดังที่ศิริพร ดาบเพชร (2557, น. 137 – 138) ระบุว่า พรรคคอมมิวนิสต์จีนใช้นโยบายควบคุมศาสนา จำกัดการประกอบศาสนกิจ และห้ามการปฏิบัติตามประเพณีความเชื่อดั้งเดิมของจีนที่พรรคเห็นว่าเป็นสิ่งเหลวไหล โดยเรียกว่าเป็นความเชื่อในผีสาง เทวดาของพวกศักดินา เช่น ห้ามการบูชาเพื่อกำจัดความเชื่อดั้งเดิมในท้องถิ่น และตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลกิจกรรมทางศาสนา (Spooner, 2011) และให้ตั้งสมาคมอิสลามแห่งประเทศไทยจีน เพื่อควบคุมชาวมุสลิมในพื้นที่ต่าง ๆ ของจีนโดยเฉพาะทางตะวันตกและทางใต้ การปฏิวัติสังคมนิยมในระยะแรกโดยเฉพาะการกำจัดศาสนา ประเพณี ความเชื่อ ส่งผลกระทบอย่างมากต่อวิถีชีวิตและจิตใจของชาวมุสลิมในซินเจียง

รัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ยังใช้นโยบายกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Cultural acculturation) ในจีนเจียงเพื่อให้วัฒนธรรมชาวฮั่นอ่อนแอลง และทำให้กลายเป็นจีน (Sinicization) โดยมีนโยบายสำคัญคือการส่งชาวจีนฮั่นไปตั้งถิ่นฐานในเขตจีนเจียง คำว่าการกลืนกลาย *พจนานุกรมศัพท์มานุษยวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* แปลมาจากคำว่า assimilation (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561, หน้า 26) แต่จากการศึกษาความเห็นและข้อเสนอของนักวิชาการที่ผ่านมา ผู้เขียนเห็นว่า “การกลืนกลายทางวัฒนธรรม” ที่รัฐบาลจีนใช้ในพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยโดยเฉพาะจีนเจียงนั้น ไม่ใช่ในความหมายของ Cultural assimilation หรือที่นักวิชาการให้ความหมายว่า คือ การผสมผสานทางวัฒนธรรม เพราะการผสมผสานทางวัฒนธรรมมีความหมายในเชิงบวก เป็นการดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปและยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ได้ศึกษาและให้นิยามเกี่ยวกับการกลืนกลายทางวัฒนธรรม ว่า คือ การทำให้รากเหง้าของวัฒนธรรมที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ (ซึ่งส่งผลถึงอำนาจการเมืองด้วย) ที่ด้อยกว่าต้องขาดสะบั้นลงทั้งในระดับสังคมและระดับบุคคล แตกต่างจากการบูรณาการทางวัฒนธรรม (Cultural integration) ที่จะนำไปสู่การผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งการบูรณาการและการผสมผสานเป็นการดำเนินการเชิงบวกมากกว่า การกลืนกลายทางวัฒนธรรมจึงเป็นนโยบายทางการเมืองที่เกี่ยวกับความแตกต่างของชาติพันธุ์ เป็นนโยบายในการส่งเสริมการกลืนชนกลุ่มน้อยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของคนหมู่มาก (Drachsler, 1920)

นักวิชาการให้ความหมายหรือนิยามของคำว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม และการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Acculturation and Assimilation) ไว้ทั้งคล้ายและแตกต่างกัน บางคนเห็นว่าทั้งสองคำมีความหมายเดียวกัน แต่บางคนเห็นว่ามีความแตกต่างกัน ไพรินท์ มากเจริญ (2551, น. 21-22) ศึกษาการให้คำนิยามของนักวิชาการหลายคน โดยอ้างอิงใน อมร พงศพิชญ์ นักรมานุษยวิทยา (2545, น. 18) ที่ใช้คำว่า การสังสรรค์ทางวัฒนธรรม หรือ การผสมผสานทางวัฒนธรรม เพื่อแทนคำว่า acculturation และใช้คำว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม แทนคำว่า assimilation ศิริรัตน์ แอดสกุล นักสังคมวิทยา (2549, น. 27) ใช้คำว่า การปรับตัวทางวัฒนธรรม แทนคำว่า

acculturation และใช้คำว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม แทนคำว่า assimilation ส่วน สนิท สัมครการ (2544, น. 23) ใช้คำว่า การกลืนกลายวัฒนธรรม แทนคำว่า acculturation และ ใช้คำว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม แทนคำว่า assimilation โดย อมรา พงศาพิชญ์ (2545, น.18) ระบุว่า คำว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม (acculturation) ใช้เมื่อกลุ่มคนที่มีสังคมวัฒนธรรมต่างกัน 2 กลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน แต่ในกรณีที่อีกกลุ่มคนมีสังคมวัฒนธรรมที่มีพลังมากกว่าและกลุ่มที่วัฒนธรรมมีพลังน้อยกว่าจะถูกผสมผสานกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมที่มีพลังมากกว่า หรืออาจมีการแลกเปลี่ยนกันที่ทำให้วัฒนธรรมทั้ง 2 กลุ่ม ผสมรวมเป็นวัฒนธรรมเดียวกัน ไม่ว่าจะมีความแตกต่างใดมากกว่ากันถือเป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (assimilation) ที่เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน

Richard M. Burkey (อ้างถึงใน ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2549, น.28) มีความเห็นว่าการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมต้องเกิดจากทั้ง 2 ฝ่าย คือ จากชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่ เพื่อชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศหนึ่งอย่างถาวรจำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐาน กฎระเบียบที่สังคมนั้นกำหนดขึ้น ชนกลุ่มใหญ่ที่เป็นเจ้าของประเทศก็ต้องสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน เมื่อวัฒนธรรมเปลี่ยนไปจากการยอมรับค่านิยม วัฒนธรรม ของสังคมใหญ่มาปฏิบัติ โครงสร้างสังคมก็เปลี่ยนไปเพื่อรองรับวัฒนธรรมใหม่

จากนิยามข้างต้นของนักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา จะเห็นได้ว่าในกรณีชาวอุยกูร์กับชาวจีนฮั่นจึงไม่ใช่การผสมผสานทางวัฒนธรรม เพราะชาวอุยกูร์เห็นว่าจีนฮั่นพยายามตุกกลืนวัฒนธรรมอุยกูร์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นนโยบายที่ชัดเจน (แต่ไม่เปิดเผย) ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการกลืนกลายทางวัฒนธรรม ด้วยการส่งชาวฮั่นไปอยู่ในพื้นที่ชนกลุ่มน้อยและการให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ แก่ชาวฮั่นเหนือชนกลุ่มน้อย เดิมชาวอุยกูร์เป็นชนส่วนใหญ่ในเขตซินเจียง วัฒนธรรมประเพณีอุยกูร์ เช่น ภาษา ศาสนาอิสลาม การปฏิบัติศาสนกิจตามหลักศาสนา เป็นกฎระเบียบ วัฒนธรรมและค่านิยมหลักของสังคม แต่เมื่อ

ทางการเงินเริ่มมีนโยบายอพยพชาวฮั่นไปอยู่ที่เขตซินเจียงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ค.ศ. 1949 ทำให้สัดส่วนชาติพันธุ์ในพื้นที่เริ่มเปลี่ยนแปลง ดังข้อมูลจำนวนชาวฮั่นในเขตซินเจียง ค.ศ. 1949 มีประมาณร้อยละ 6 แต่ใน ค.ศ. 1976 มีชาวฮั่นในเขตซินเจียงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 41.5 (แมธส์ อนุวัตรอุดม, 2010, น. 5) ประกอบกับนโยบายควบคุมวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลจีนสมัยเหมา เจ๋อตง ที่ใช้นโยบายกลืนกลายทางวัฒนธรรมและทำให้กลายเป็นจีน จึงทำให้ชนกลุ่มน้อยรู้สึกถูกคุกคาม ถูกปฏิเสธอัตลักษณ์ของตนเอง และเห็นว่าทางการเงินพยายามเบียดขับชนกลุ่มน้อยทั้งทางวัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ

นโยบายกลืนกลายทางวัฒนธรรมและทำให้กลายเป็นจีนในดินแดนซินเจียง เช่น การห้ามใช้ภาษาอุยกูร์หรือภาษาของชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ การเรียนในสถานศึกษาต้องใช้ภาษาจีน ห้ามสอนภาษาอุยกูร์ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ห้ามการเรียนศาสนาอิสลามโดยการปิดมัสยิดกว่า 50 แห่งทั่วเขตซินเจียง ทำลายตำราประวัติศาสตร์ในเมืองคัชการ์ (Kashgar หรือเมืองคาสือ ในภาษาจีน) ซึ่งเป็นเมืองสำคัญเก่าแก่ในเส้นทางสายแพรไหม ตั้งอยู่ทางตะวันตกสุดของจีน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมอุยกูร์ ในช่วงแรกของการปฏิวัติวัฒนธรรม คือ ค.ศ. 1966–1969 มีการเคลื่อนไหวหลัก คือ การทำลายสี่เก่า ได้แก่ ความคิดเก่า วัฒนธรรมเก่า นิสัยเก่า และประเพณีเก่า ทำให้มีการทำลายสิ่งที่มีถือเป็น “ปฏิกริยาห้าหลัง” และปฏิรูปสังคมใหม่ ด้วยการทำลายล้างวัฒนธรรมประเพณีและความคิดแบบเก่า การทำลายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนสถาน ผู้นำทางศาสนาทุกศาสนาถูกประณาม ถูกไล่ออกจากศาสนสถาน ไม่นอญญาตให้ประกอบศาสนกิจรวมถึงการไหว้บูชาบรรพบุรุษ โบสถ์ มัสยิด วัด ศาลเจ้าหลายแห่งถูกทำลาย ถูกปิด หรือเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ เช่น เป็นโกดังเก็บของ โรงงาน (ศิริพร ดาบเพชร, 2561, น. 77-81) ศาสนสถานและโบราณวัตถุในศาสนาต่าง ๆ ตามพิพิธภัณฑสถานและศาสนสถานหลายแห่งถูกเผาหรือทุบทำลาย ที่ดินของวัดถูกยึดมาทำการเกษตร การไหว้เจ้าบูชาบรรพบุรุษ ห้ามนักบวชแต่งกายแบบนักบวชในที่สาธารณะ ส่งเสริมให้นักบวชแต่งงานและรับประทานเนื้อสัตว์ บังคับให้ชาวมุสลิมเลี้ยงหมู ทำให้วัดหลายแห่งถูกทำลาย

จำนวนวัดพุทธและวัดเต๋าตกลงจาก 60,000 แห่ง ใน ค.ศ. 1950 เหลือ 8,000 แห่งเท่านั้น (สุรชัย ศิริโกร: 2550 อ้างถึงใน ศิริพร ดาบเพชร, 2557, น. 141)

2.4 นโยบายช่วงที่ 3 ทศวรรษ 1980 การผ่อนคลายเมื่อเริ่มปฏิรูปประเทศ

ในช่วงที่ 3 นี้ จีนมีผู้นำประเทศ คือ เต็ง เสี่ยวผิง ซึ่งไม่ได้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีหรือผู้นำสูงสุดของพรรคคอมมิวนิสต์ แต่เป็นผู้นำโดยพฤตินัยและได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำประเทศรุ่นที่สองต่อจากเหมา เจ๋อตง นโยบายสำคัญของเต็ง เสี่ยวผิง คือ การประกาศการปฏิรูปและเปิดประเทศในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1979 ทำให้จีนเริ่มปฏิรูปประเทศทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในด้านการเมืองมีการฟื้นคืนตำแหน่งให้กับผู้นำของพรรคและรัฐบาล รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ถูกปลดหรือถูกลงโทษในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม และเต็ง เสี่ยวผิงใช้หลักการ “แสวงหาความจริงจากข้อเท็จจริง” (seek truth from fact) ในการดำเนินงานของรัฐบาลและพรรค ซึ่งหลักการนี้เน้นการปฏิบัติจริงและการแสวงหาความจริงไม่ใช่การใส่ร้ายป้ายสีแบบสมัยปฏิวัติวัฒนธรรม และมีนโยบายผ่อนคลายมากขึ้นสำหรับชนกลุ่มน้อย โดยทางการเงินส่งเสริมการอยู่ร่วมกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชาวจีน

นโยบายชนกลุ่มน้อยได้รับการปรับปรุงใหม่ โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ การปฏิเสศแนวคิดเรื่องความขัดแย้งทางชาติพันธุ์อันเป็นผลจากทฤษฎีความขัดแย้งสมัยปฏิวัติวัฒนธรรม และกำหนดจุดมุ่งหมายสำคัญของนโยบายชนกลุ่มน้อย คือ การพัฒนาพื้นที่และคุณภาพชีวิตของชนกลุ่มน้อย (Yuen, 2009, p. 3) รัฐบาลจีนสนับสนุนสิทธิในการปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อย เพิ่มสัดส่วนตัวแทนของชนกลุ่มน้อยในรัฐบาล และให้สิทธิในการมีบุตรหลายคน แม้ว่าใน ค.ศ. 1980 รัฐบาลจีนได้ประกาศใช้นโยบายลูกคนเดียวเพื่อควบคุมจำนวนประชากร

ใน ค.ศ. 1977 รัฐบาลอนุญาตให้ศาสนาต่าง ๆ กลับมาปฏิบัติศาสนกิจได้อีกครั้ง แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและอนุญาตเฉพาะบางกิจกรรม และมีการเปิดโบสถ์คริสต์

และมีสยิดอีกครั้ง (Morrison, 1982, p. 245) เช่น ในจีนเจียง อนุญาตให้ประกอบพิธีทางศาสนาแต่ห้ามการสวดภาวนาในเขตพื้นที่สาธารณะนอกมัสยิด แต่เจ้าหน้าที่รัฐบาลและสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในมัสยิด (Spooner 2011, Laliberté 201: 4, and Shan & Cheng 2009: 18) ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่า เพราะเป็นการผิดกับหลักการของคอมมิวนิสต์ที่มองว่าศาสนาเป็นสิ่งมอมเมาจิตใจ แต่ในเวลาทำการผ่อนปรนเป็นไปเพื่อปรับความสัมพันธ์กับชนกลุ่มน้อย ในจีนเจียงนั้นแม้ว่ารัฐบาลอนุญาตให้ชาวมุสลิมประกอบศาสนกิจ แต่ไม่อนุญาตให้มีการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนทั่วไป อนุญาตให้สอนได้เฉพาะโรงเรียนสอนศาสนาของทางการจีนที่มีจำนวน 2 แห่งเท่านั้น ดังนั้นการเรียนรู้อาสาทางศาสนาจึงเป็นการเรียนรู้ที่บ้านจากผู้ปกครองหรือผู้อาวุโส และผ่านการประพฤติปฏิบัติ การเรียนศาสนาที่มีสยิดสามารถทำได้แต่ต้องเป็นมัสยิดที่รัฐบาลอนุญาต ซึ่งผู้สอนศาสนาต้องผ่านการอบรมจากรัฐก่อน (แม็ซ ฮุนว็ตรอดุม, 2010, น. 8) และทางการจีนไม่อนุญาตการใช้กฎหมายอิสลาม แต่ให้ใช้กฎหมายของรัฐที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม นโยบายหนึ่งที่เพิ่มความขัดแย้งในจีนเจียงอย่างมาก คือ ความพยายามกลืนกลายทางวัฒนธรรมของรัฐบาลจีน โดยเฉพาะนโยบายการส่งชาวจีนฮั่นเข้ามาอาศัยอยู่ในจีนเจียงทั้งเพื่อเป้าหมายในการกลืนกลายทางวัฒนธรรมและการครอบงำทางเศรษฐกิจ ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่านโยบายการอพยพคนฮั่นมาอยู่ที่จีนเจียงเริ่มขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1949 และดำเนินมาอย่างต่อเนื่องในสมัยเหมา เจ๋อตง ทำให้ประชากรชาวจีนฮั่นในพื้นที่จีนเจียงเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในจีนเจียงตอนเหนือ และในทศวรรษ 1980 เมื่อรัฐบาลส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในเขตจีนเจียงตอนเหนือ ชาวจีนฮั่นและชาวอุยกูร์ได้ย้ายไปทำธุรกิจและประกอบอาชีพในพื้นที่นี้เพิ่มขึ้น ประชากรร้อยละ 90 ขึ้นไปในพื้นที่คือชาวจีนฮั่น ส่วนชาวอุยกูร์ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตจีนเจียงตอนในซึ่งมีความเจริญน้อยกว่า (Guo & Guo, 2007)

นอกจากนี้ นโยบายปฏิรูปประเทศในทศวรรษ 1980 ที่พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเป็นหลัก ทำให้ส่งผลกระทบต่อความเจริญและรายได้ของประชากรใน

ดินแดนตอนในและชายแดนตะวันตก รวมทั้งการพัฒนาที่แตกต่างกันในเขตภาคเหนือและภาคใต้ของซินเจียงส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางรายได้ระหว่างชาวฮั่นกับชาวอุยกูร์ ประกอบกับการย้ายไปทำงานต่างถิ่นของแรงงานค่อนข้างยากเพราะระบบทะเบียนบ้าน หรือ “หูโขว่” (hukou) เกี่ยวข้องกับสวัสดิการที่รัฐจัดให้ตามทะเบียนบ้าน ซึ่งหมายความว่าหากแรงงานไปทำงานต่างถิ่นแบบไม่ได้รับอนุญาตให้ย้ายทะเบียนบ้านจะไม่สามารถใช้สวัสดิการของรัฐ เช่น ค่ารักษาพยาบาล หรือค่าเล่าเรียนของบุตรได้ (Marshall, 2013) ระบบนี้จึงถูกวิจารณ์ว่าเป็นอุปสรรคต่อการย้ายถิ่นของชนกลุ่มน้อยไปยังเขตเศรษฐกิจ ขณะที่หากเทียบกันแล้วการย้ายทะเบียนบ้านไปยังเมืองที่ทำงานของชาวฮั่นค่อนข้างง่ายกว่า ทำให้ส่งผลต่อรายได้ของแรงงานที่ย้ายทะเบียนบ้านไม่ได้ (Gardner, 2010) ดังนั้นความแตกต่างในฐานะทางเศรษฐกิจอันเป็นผลมาจากนโยบายการพัฒนาเขตพื้นที่ของรัฐบาลจีนในช่วง 20 ปีแรกของการปฏิรูปเศรษฐกิจ (ทศวรรษ 1980 – 1990) และนโยบายกีดกันและกลืนกลายทางวัฒนธรรม การเพิ่มประชากรชาวฮั่นในเขตชนกลุ่มน้อยทำให้เกิดความไม่พอใจใหม่ชนกลุ่มน้อยในซินเจียงมากขึ้น (Dabphet, 2016, pp. 90-91)

2.5 นโยบายช่วงที่ 4 การพัฒนาเขตชนกลุ่มน้อยตั้งแต่กลางทศวรรษ 1990

ช่วงที่ 4 เป็นนโยบายในทศวรรษ 1990 ที่รัฐออกกฎหมายอนุญาตให้ชนกลุ่มน้อยปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของตนได้ และส่งเสริมพัฒนาพื้นที่ชนกลุ่มน้อยมากขึ้น อันเป็นผลจากการที่ชนกลุ่มน้อยมีความไม่พอใจจากนโยบายปฏิรูปและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และช่องว่างทางรายได้เพิ่มขึ้น เพราะที่ผ่านมารัฐบาลไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่นี้มากนัก ทำให้เกิดความลำพองกว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษในภาคตะวันออก ประชากรทางภาคตะวันตกมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าประชากรในเขตชายฝั่งตะวันออกค่อนข้างมาก

สาเหตุทางการเมืองเป็นอีกประการที่ทำให้ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1990 รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยทางชายแดนตะวันตก คือ จีนเจียงกับทิเบตมากขึ้น เพราะสถานการณ์การเมืองโลกหลังสิ้นสุดสงครามเย็น กล่าวคือ ในช่วงปลายสงครามเย็นใน ค.ศ. 1989 หลังจากสหภาพโซเวียตโดยประธานาธิบดีมิคาอิล กอร์บาชอฟ (Mikhail Gorbachyov) ประกาศนโยบายเปิด-ปรับ หรือ กลาสนอสต์ (Glasnost) และเปเรสตรอยคา (Perestroika) ตามด้วยการพังทลายของกำแพงเบอร์ลินและการรวมชาติเยอรมนี การควบคุมอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออกอันแอ่งและสิ้นสุดอำนาจการเมืองในหลายประเทศ เมื่ออำนาจที่เคยควบคุมเข้มงวดอ่อนลงทำให้ลัทธิชาตินิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ในสาธารณรัฐต่าง ๆ เติบโตขึ้น โดยเฉพาะในสหพันธรัฐยูโกสลาเวียที่มีประชากรหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ทั้งชาวเซอร์บ ชาวโครแอต ชาวบอสเนีย ชาวสโลวัก ชาวอัลบาเนีย และชาวแมกยาร์ เป็นต้น ความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์จึงมีมานานแล้วโดยเฉพาะความขัดแย้งในสาธารณรัฐสโลเวเนีย โครเอเชีย ที่ชาวเซอร์บถูกต่อต้าน เพราะมีอิทธิพลการเมืองมาก กับในเขตโคโซโวที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวอัลบาเนียแต่ขัดแย้งกับชาวเซอร์บ จนทำให้เกิดสงครามกลางเมืองในโครเอเชียใน ค.ศ. 1991 ตามด้วยสงครามในยูโกสลาเวีย บอสเนียเฮอร์เซโกวีนา และโคโซโว ต่อมาเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1991 สาธารณรัฐต่าง ๆ ในอดีตสหภาพโซเวียตแยกออกเป็นเครือรัฐเอกราช หนึ่งในนั้นคือ สาธารณรัฐเตอร์กเมนิสถานในเขตเอเชียกลาง ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเตอร์กและนับถือศาสนาอิสลาม และมีกลุ่มชาตินิยมหัวรุนแรงซึ่งสนับสนุนการเรียกร้องอิสรภาพของชาวมุสลิมอุยกูร์ในจีน

ดังนั้น ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1990 ทางการเงินจึงเพิ่มงบประมาณเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชนกลุ่มน้อยมากขึ้น เพื่อลดความขัดแย้งและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะในเขตทิเบตและจีนเจียงซึ่งเป็นพื้นที่อ่อนไหวต่อความมั่นคงของจีน มีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราชมากกว่าชนกลุ่มน้อยในพื้นที่อื่น (Dabphet, 2016, p. 87) ทางการเงินยังได้ปรับนโยบายทางวัฒนธรรม โดยให้ชนกลุ่มน้อยได้รับสิทธิทางวัฒนธรรมมากขึ้น เช่น อนุญาตให้ใช้ภาษาชนกลุ่มน้อยในโรงเรียน สนับสนุน

งบประมาณในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชนกลุ่มน้อย (Lai, 2009, p. 6 - 8) และให้สิทธิพิเศษแก่ชาวอุยกูร์ได้รับสิทธิยกเว้นภาษีและการลดภาษี โดยคาดหวังว่านโยบายประนีประนอม รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชนกลุ่มน้อยจะช่วยลดความขัดแย้งทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมลงได้

2.6 นโยบายช่วงที่ 5 ทศวรรษ 2000 ถึงปัจจุบัน การสร้างสมดุลทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเมืองการปกครอง

ในช่วงที่ 5 นี้ เศรษฐกิจจีนเข้าสู่สังคมทุนนิยมเต็มตัว รัฐบาลจีนใช้การพัฒนาพื้นที่ชนกลุ่มน้อยมากขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ประชากรมีฐานะความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมุ่งเน้นการลดช่องว่างทางรายได้ของประชาชนเพื่อสร้างความเท่าเทียม ซึ่งรัฐบาลหวังว่าจะช่วยลดความรู้สึกไม่พอใจของชนกลุ่มน้อยลงได้ ขณะเดียวกัน นโยบายชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลจีนในทศวรรษ 2000 เป็นไปเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์การเมืองโลกหลังเหตุการณ์ 9/11 ที่เกิดการก่อการร้ายโดยกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในหลายพื้นที่ รัฐบาลจีนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การเมืองโลกเช่นกัน เพราะชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมอุยกูร์ในจีนที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอกเริ่มก่อการรุนแรงขึ้นและเรียกร้องการปกครองตนเอง ในช่วงนี้รัฐบาลจีนจึงเน้นนโยบายการรักษาเสถียรภาพในซินเจียง โดยความสำคัญและต่อต้านคตินิยมที่ทำให้ประเทศชาติแตกแยก และร่วมมือกับประชาชนเพื่อต่อต้านกองกำลังศัตรูและผู้ก่อการร้าย การปราบปรามการเดินขบวนของชาวอุยกูร์เป็นไปอย่างเด็ดขาดมากขึ้น ขณะเดียวกันชาวอุยกูร์หัวรุนแรงได้ก่อการร้ายในพื้นที่อื่นของจีนตามแนวทางการก่อการร้ายสากล ทำให้ประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบ

2.6.1 นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชนกลุ่มน้อย

ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของชนกลุ่มน้อยนั้น ทางการเงินเริ่มกลับมาพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตกตั้งแต่ ค.ศ. 1996 แต่ช่องว่างระหว่างรายได้ที่ห่างกันมากระหว่าง

ประชากรในภาคตะวันออกและตะวันตกที่ดำเนินมานานกว่าสิบปีทำให้การแก้ปัญหาในระยะแรกยังไม่ได้ผลนัก ระหว่าง ค.ศ. 2002–2007 รายได้ของคนยากจนหรือคนในพื้นที่ภาคตะวันตกเพิ่มขึ้น แต่รายได้คนรวยในพื้นที่ก็เพิ่มขึ้นเช่นกันจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้ช่องว่างทางรายได้ยังคงกว้างและมาก ตัวเลขอัตราเงินรายได้ของเงินระหว่างคนรวยกับคนจนตามข้อมูลของธนาคารโลกใน ค.ศ. 2002 คือ 19 : 1 และ ใน ค.ศ. 2007 เพิ่มขึ้นเป็น 25 : 1 (Sicula, 2013) ช่องว่างของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ระหว่างเขตของชนกลุ่มน้อยกับ GDP ของประเทศค่อนข้างห่างกัน กล่าวคือ ใน ค.ศ. 1995 2000 และ 2006 GDP ต่อหัวของเขตชนกลุ่มน้อยคือ 3,055 หยวน 4,451 หยวน และ 10,554 หยวน ตามลำดับ ส่วน GDP ของประเทศ คือ 4,828 หยวน 7,828 หยวน และ 16,042 หยวน ตามลำดับ (Lai, 2009, น. 9) จะเห็นได้ว่าใน ค.ศ. 1995 ช่องว่างทางรายได้ของพื้นที่ชนกลุ่มน้อยกับรายได้ต่อหัวของประชาชนจีนโดยรวมยังแตกต่างกันไม่มาก แต่ใน ค.ศ. 2006 มีช่องว่างทางรายได้ต่างกันถึงเกือบ 6,000 หยวน Xie and Zhou (2014) ชี้ให้เห็นว่า ความไม่เท่าเทียมทางรายได้ของจีนเพิ่มขึ้นสูงมากใน 3 ทศวรรษที่ผ่านมา (ทศวรรษ 1980–2000) ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เน้นพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกเป็นหลัก แต่ละเลยพื้นที่อื่นของประเทศโดยเฉพาะชายแดนตะวันตก

รัฐบาลสี จิ้นผิงตระหนักถึงผลกระทบจากปัญหาความไม่เท่าเทียมทางรายได้ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จึงกำหนดให้การแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมทางรายได้เป็นนโยบายระดับชาติที่ต้องแก้ไขโดยด่วน เพื่อลดความไม่เท่าเทียมระหว่างชนบทกับเมือง และภาคตะวันออกกับภาคตะวันตก โดยส่งเสริมให้นักธุรกิจชาวฮั่นไปลงทุนในพื้นที่ ซึ่งรัฐบาลจินคาดหวังว่าการพัฒนาพื้นที่ซินเจียงและทิเบตจะช่วยลดความรู้สึกต้องการแยกตัวออกจากจีนของชนกลุ่มน้อยในซินเจียง และจะช่วยสร้างความรู้สึกที่ดีต่อจีนของชนกลุ่มน้อยในซินเจียงและทิเบต (Dabphet, 2016, p. 90) และสนับสนุนงบประมาณสวัสดิการในพื้นที่ชนกลุ่มน้อย นโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจในซินเจียงทำให้ GDP ของซินเจียงเติบโตขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 2003 (Shan & Cheng, 2009, p. 17) อย่างไรก็ตามระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและรายได้ในซินเจียงต่ำกว่าระดับการพัฒนาโดยเฉลี่ยของจีน

นอกจากนี้นักลงทุนชาวฮั่นในซินเจียงยังได้รับสิทธิพิเศษ ได้ผูกขาดธุรกิจสำคัญ ๆ และได้ผลประโยชน์มากกว่าชนกลุ่มน้อย เจ้าของกิจการส่วนใหญ่เป็นชาวฮั่น ส่วนชนกลุ่มน้อยเป็นลูกจ้าง (Lewis, 2013) ช่องว่างระหว่างรายได้ระหว่างชาวจีนฮั่นกับชนกลุ่มน้อยยังคงค่อนข้างสูง (Shan & Cheng, 2009)

ความไม่สมดุลด้านรายได้ระหว่างคนในเขตเมืองและชนบทที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ในทศวรรษ 2000 รัฐบาลจีนส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตกเพื่อกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจ และเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้เศรษฐกิจจีนโดยรวมยังขยายตัวต่อเนื่อง และทำให้พื้นที่ภาคตะวันตกได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังหลังจากที่จีนเน้นพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลมากกว่า 2 ทศวรรษ ในทศวรรษ 2000 อัตรา GDP ในภาคตะวันตกของจีนเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 11.7 ต่อปีในช่วง ค.ศ. 2000–2008 และรัฐบาลจัดสรรงบประมาณลงทุนกว่าร้อยละ 43 ไปยังภาคตะวันตกเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ (อักษรศรี พานิชสาส์น, 2556, ออนไลน์).

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีหลี่ เค่อเฉียง มีนโยบายสร้างความเป็นเมืองให้กับชนบท (Urbanization) เพื่อกระจายความเจริญไปสู่ชนบทจีน รวมทั้งตั้งเป้าหมายที่จะให้ชาวจีนทุกคนมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัวภายใน ค.ศ. 2020 รัฐบาลกำหนดนโยบายการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตก เรียกว่า นโยบายมุ่งตะวันตก (Go – West Policy) เป็นยุทธศาสตร์แห่งชาติและเขียนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีน ระยะ 5 ปี ฉบับที่ 12 ค.ศ. 2011 – 2015 และใน ค.ศ. 2013 ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง กล่าวถึงโครงการ One Belt, One Road ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น Belt and Road Initiative (BRI) โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง หรือโครงการเส้นทางสายไหมแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จะเชื่อมเส้นทางการค้าเริ่มจากจีนไปทางตะวันตก เข้าสู่เอเชียกลางและไปจนถึงยุโรป ซึ่งพื้นที่ภาคตะวันตกของจีนอยู่ในโครงการนี้ด้วย (อักษรศรี พานิชสาส์น, 2556, ออนไลน์).

นโยบายต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาของภาคตะวันตก มีเป้าหมายเพื่อกระจายความเจริญและพัฒนาพื้นที่ตอนในทางภาคตะวันตกให้มีความเจริญใกล้เคียงกับพื้นที่ทาง

ภาคตะวันออก เพื่อลดความแตกต่างด้านรายได้ระหว่างพื้นที่พัฒนาแล้วทางชายฝั่งตะวันออกกับพื้นที่กำลังพัฒนาทางตะวันตก และเพื่อขยายอุตสาหกรรมจากภาคตะวันออกมายังพื้นที่ภาคตะวันตกซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ใน 6 มณฑล คือ ส่านซี ซื่อชวน หยุนหนาน กุ้ยโจว กันซู ชิงไห่ เขตปกครองตนเอง 5 เขต และมหานครฉงชิ่งในมณฑลซื่อชวน พื้นที่ทั้งหมดนี้มีประชากรรวมประมาณ 370 ล้านคน หรือราวร้อยละ 27 ของประชากรทั้งประเทศ และมีผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ประมาณร้อยละ 18 ของทั้งประเทศ (อักษรศรี พาณิชยศาสตร์, 2556, ออนไลน์).

การพัฒนาภาคตะวันตกมีเป้าหมายทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันตกอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของจีนในระบบเศรษฐกิจโลก เพื่อสร้างความทันสมัยและสร้างความอยู่ดีกินดี หรือ เสี่ยวคัง (Xiaokang) เพื่อสร้างความสามัคคีของประชากรในชาติและสร้างความสงบสุขในสังคมและพื้นที่ชายแดน และเพื่อต้องทำให้คนในชนบทและคนเมืองมีความเข้าใจวัฒนธรรมการใช้ชีวิตที่ต่างกันเพื่อลดความขัดแย้งในสังคม

2.6.2 นโยบายการเมือง

ประเด็นการเมืองเป็นประเด็นหลักที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญ เพราะผู้ประหวังรัฐบาลในซินเจียงได้รับการสนับสนุนจากภายนอก คือ กลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในเตอร์กเมนิสถาน ชาวอุยกูร์จำนวนหนึ่งหันไปใช้การต่อสู้ใต้ดิน และการประหวังด้วยวิธีการรุนแรงในการต่อต้านรัฐบาลจีนในการประหวังใน ค.ศ. 2008 และ 2009 นอกจากนี้กลุ่มเคลื่อนไหวในซินเจียงยังเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มหัวรุนแรงสุดโต่งในเอเชียกลาง ดังนั้น หลัง ค.ศ. 2009 รัฐบาลจีนได้ปรับยุทธศาสตร์ด้านความสัมพันธ์กับนานาชาติและปรับนโยบายชนกลุ่มน้อย ในด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาพื้นที่ เช่น ทุ่มงบประมาณลงไปในพื้นที่ให้เกิดการจ้างงาน การพัฒนาสาธารณูปโภค เศรษฐกิจ เพื่อลดความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างจีนฝั่งตะวันออกและตะวันตก และส่งเสริมสวัสดิการด้านสาธารณสุข การศึกษา ที่

อยู่อาศัย โดยมุ่งหวังให้ชนกลุ่มน้อยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ (Shan & Cheng, 2009 and Lai, 2009) แผนพัฒนานี้เรียกว่า “New Normal” ซึ่งกลายเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลจีนตั้งแต่ ค.ศ. 2013 แผนนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเมือง พัฒนาอุตสาหกรรม ในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ภาคตะวันตก สำหรับนโยบายกลืนกลายทางวัฒนธรรมที่เคยสร้างความรู้สึกไม่ดีให้แก่ชนกลุ่มน้อยนั้น รัฐบาลจีนสนับสนุนการปฏิรูปทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างชาวฮั่นและชาวอุยกูร์เพื่อลดความไม่พอใจของชนกลุ่มน้อย (Siriporn Dabphet, 2016, p. 91)

อย่างไรก็ตาม ในทศวรรษ 2010 การปราบปรามของรัฐบาลจีนต่อชาวอุยกูร์ที่เคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นไปอย่างเด็ดขาด และรวมถึงมีข้อกล่าวหาจีนเรื่องละเมิดสิทธิมนุษยชนนักโทษการเมือง รวมถึงการบังคับใช้แรงงานชนกลุ่มน้อย ซึ่งส่งผลให้จีนถูกตำหนิจากนานาชาติและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศมุสลิมอื่น ๆ เช่นกัน โดยเฉพาะกรณีที่ดินจับชาวอุยกูร์และลงโทษ หรือบังคับใช้แรงงาน ทำให้ข้อตำหนิเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลจีนต่อชาวอุยกูร์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้แสดงความกังวลต่อสถานการณ์การปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยชาวอุยกูร์ของจีน มีการพยายามเจรจากับจีนเพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ของสหประชาชาติเข้าไปตรวจสอบ โดยเฉพาะข้อเท็จจริงเรื่องใช้บังคับแรงงาน

2.7 สรุป

จะเห็นได้ว่า นโยบายด้านชนกลุ่มน้อยของจีนที่ดำเนินมาตั้งแต่ก่อนการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนจนปัจจุบัน เป็นนโยบายที่มีทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยในระยะแรกเป็นนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนชนกลุ่มน้อยทางวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ แต่เมื่อเหมา เจ๋อตง ใช้นโยบายควบคุมเพื่อสร้างสังคมคอมมิวนิสต์ สมบูรณ์แบบส่งผลให้นโยบายชนกลุ่มน้อยมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเป็นการควบคุมและทำลายวัฒนธรรมประเพณีและศาสนาของชนกลุ่มน้อย ส่วนด้านเศรษฐกิจนั้น

นโยบายปฏิรูปประเทศในช่วงสิบปีแรกที่เน้นพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งภาคตะวันออก ส่งผลให้ชนกลุ่มน้อยทางตะวันตกและดินแดนตอนกลางของประเทศถูกละเลยมานานจนเกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทางการเมืองทำให้เกิดความไม่พอใจรัฐบาลจีนในหมู่ชนกลุ่มน้อยด้วย เพราะเกิดปัญหาความยากจน ด้อยพัฒนา และชาวฮั่นที่อพยพเข้ามาผูกขาดทางเศรษฐกิจ ทำให้รัฐบาลตั้งแต่กลางทศวรรษ 1990 ต้องหันมาพัฒนาพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันตกเพื่อลดปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมือง รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายมุ่งตะวันตกเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ 4 ภูมิภาค รวมทั้งรวมพื้นที่ในไว้ในโครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทางของจีนด้วย การดำเนินการเหล่านี้เป็นไปเพื่อพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตกให้มีความเจริญ โดยมุ่งหวังผลทางการเมืองเพื่อให้ชนกลุ่มน้อยไม่รู้สึกลัวถูกละทิ้ง

การปราบปรามชนกลุ่มน้อยในจีนเจียงของทางการจีนในทศวรรษ 2010 และในปัจจุบัน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทางการจีนกับชาวอุยกูร์แยกลงไปอีก รวมถึงมีข้อกล่าวหาว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งการลงโทษที่รุนแรง และการบังคับใช้แรงงานชาวอุยกูร์ของบริษัทระดับโลกที่มีแหล่งผลิตในจีนเจียง เช่น ฝ่าย หรือโรงงานสิ่งทอ จีนจึงถูกตำหนิจากประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนชาวมุสลิมอุยกูร์ ทั้งการกักขังอย่างไม่มีเหตุผล การบังคับใช้แรงงาน และชนกลุ่มน้อยได้รับการปฏิบัติอย่างเลวร้าย โดยชาติตะวันตกหลายประเทศ รวมถึงสหประชาชาติพยายามขอเข้าตรวจสอบ แต่จีนปฏิเสธ โดยระบุว่าจีนมีนโยบายปราบปรามกลุ่มหัวรุนแรงในจีนเจียงเท่านั้น ซึ่งประธานาธิบดีสี จิ้นผิง มีมาตรการตอบโต้การกดดันจากฝั่งตะวันตกอย่างค่อนข้างก้าวร้าว รวมถึงมาตรการของจีนในการเมืองระดับสากลในกรณีต่าง ๆ ด้วย เช่น ทะเลจีนใต้ หรือไต้หวัน

บทที่ 3

ความขัดแย้งในซินเจียง

ความสัมพันธ์ระหว่างชาวอุยกูร์ในซินเจียงกับรัฐบาลกลางมีความขัดแย้งทั้งจากสาเหตุทางประวัติศาสตร์ การเคลื่อนไหวเพื่ออิสรภาพ และความขัดแย้งที่เกิดจากนโยบายของรัฐบาล เช่น การควบคุมทางศาสนาและวัฒนธรรม การกดขี่ทางชาติพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ปัจจัยจากการเมืองภายนอกที่ส่งเสริมความคิดเอกราชในซินเจียง รวมถึงกระแสแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย จากโลกตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปที่กดดันรัฐบาลจีน กระแสการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและการก่อการร้าย เป็นต้น บทนี้ศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของความขัดแย้งและปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างชนกลุ่มน้อยในซินเจียงอุยกูร์กับรัฐบาลจีนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจสาเหตุและสภาพการณ์ของความขัดแย้งในมิติต่าง ๆ อย่างรอบด้าน

3.1 สาเหตุความขัดแย้งจากปัจจัยภายใน

ความขัดแย้งในซินเจียงที่เกิดจากปัจจัยภายใน เช่น สาเหตุจากประวัติศาสตร์ที่เคยเป็นเอกราชและถูกยึดครอง สาเหตุทางเศรษฐกิจ นโยบายของรัฐบาล ส่วนความขัดแย้งที่ได้รับผลจากปัจจัยภายนอก เช่น กระแสชาตินิยมเตอร์ก

3.1.1 สาเหตุจากประวัติศาสตร์

ดินแดนซินเจียงตกเป็นของราชวงศ์ชิงเมื่อ ค.ศ. 1759 เรียกว่า มณฑลอีหลี (Ili หรือ Yili) แต่ราชสำนักชิงเข้าควบคุมเฉพาะด้านการทหารเท่านั้น จนกระทั่งกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ชาตินิยมตะวันตกขยายอิทธิพลเข้ามาในจีนมากขึ้นโดยเฉพาะรัสเซียที่ต้องการขยายอำนาจมายังภาคตะวันตกของจีน ทำให้ราชวงศ์ชิงต้องแสดงความเป็น

เจ้าของซินเจียงโดยการกำหนดเขตแดนและรวมซินเจียงเข้าเป็นอาณาเขตใต้การปกครองของจีน ทำให้ซินเจียงซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมถูกตัดขาดจากชาวมุสลิมด้วยกันในเอเชียกลาง และเหลือสถานะเพียงเมืองชายขอบของจีน ประชาชนชาวอุยกูร์มีความรู้สึกแปลกแยกจากชาวจีนเนื่องด้วยความต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม อีกทั้งผู้ที่จีนส่งมาปกครองส่วนใหญ่เป็นขุนนางที่ถูกกลบโหมให้ไปพบกับความยากลำบาก จึงทำให้ซินเจียงมีผู้ปกครองที่ไร้ประสิทธิภาพและขาดความตั้งใจในการพัฒนาซินเจียง และประกอบกับการที่ซินเจียงอยู่ไกลจากเมืองหลวงปักกิ่ง จึงเป็นการเปิดช่องทางให้ขุนนางเหล่านั้นเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหงประชาชน รวมถึงมีการทุจริตและไม่เคารพต่อประเพณีวัฒนธรรมของชาวมุสลิม นอกจากนี้แม้จะอยู่ภายใต้อำนาจของราชวงศ์ชิงแต่ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ชาวจีนเจียงมีอิสระในการดำรงชีวิตและปฏิบัติศาสนกิจ (Lai Hongyi, 2009, p. 10)

หลังการล่มสลายของราชวงศ์ชิงใน ค.ศ. 1912 ปัญหาภายในของจีนทำให้รัสเซียเข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจในซินเจียง จีนในยุคสาธารณรัฐขาดความมั่นคงภายในและเกิดการแตกแยกวุ่นวายตั้งแต่ยุคขุนศึก (ค.ศ. 1916-1928) ช่วงการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์จีนของรัฐบาลกว๋อหมินตั้งตั้งแต่ ค.ศ. 1927 เป็นต้นมา การขยายอำนาจของญี่ปุ่นในจีนในทศวรรษ 1930 จนเกิดสงครามจีน - ญี่ปุ่นครั้งที่ 2 ค.ศ. 1937 และสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1939-1945) หลังสงครามโลก จีนเกิดสงครามกลางเมืองระหว่างฝ่ายกว๋อหมินตั้งและคอมมิวนิสต์ (ค.ศ. 1946-1949) ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนมีชัยชนะและสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นปกครองประเทศในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1949 ส่วนรัฐบาลกว๋อหมินตั้งภายใต้การนำของเจียง ไคเชก อพยพไปตั้งรัฐบาลที่ไต้หวันในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1949 ช่วงเวลากว่า 50 ปีนี้จึงเป็นช่วงเวลาที่ชนกลุ่มน้อยทางภาคตะวันตกอันห่างไกลของจีนอย่างซินเจียงและทิเบตได้ปกครองตนเอง ซินเจียงประกาศตั้งเป็นประเทศสาธารณรัฐเตอร์กีสถานตะวันออกใน ค.ศ. 1944 แต่ถูกจีนใช้กำลังทหารเข้ายึดได้ใน ค.ศ. 1946 และรัฐบาลตั้งซินเจียงเป็นเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ใน ค.ศ. 1955

3.1.2 นโยบายการปกครองของจีนต่อชนกลุ่มน้อย

พรรคคอมมิวนิสต์จีนมีนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยตั้งแต่ก่อนการสถาปนารัฐบาล ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 2 โดยประกาศนโยบายที่เน้นการประนีประนอม แสดงการเคารพวัฒนธรรมประเพณีศาสนาของชนกลุ่มน้อย เพื่อชักจูงให้ชนกลุ่มน้อยยอมอยู่ภายใต้การปกครองของจีนอย่างสงบ แต่ในทางปฏิบัตินโยบายประนีประนอมถูกใช้เพียงไม่นาน เพราะพรรคคอมมิวนิสต์จีนมองว่าศาสนาเป็นสิ่งคุกคามความมั่นคงของรัฐบาล ศาสนาตลอดจนชนบประเพณีเป็นสิ่งที่สร้างสังคมศักดินาที่ทำให้จีนล้าหลังและมีชนชั้น จึงพยายามยกเลิกชนบธรรมเนียมและพิธีทางศาสนา จึงเป็นสิ่งที่ต้องกำจัดไป หรือควบคุมไม่ให้มีบทบาท (รานา มิเตอร์, 2554, หน้า 85) ศิริพร ดาบเพชร (2557, หน้า 136–138) กล่าวว่า พรรคคอมมิวนิสต์มีนโยบายควบคุมองค์กรศาสนาและการประกอบกิจกรรมทางศาสนาเพื่อป้องกันการท้าทายอำนาจของรัฐบาล วิธีการควบคุมศาสนาของพรรคคอมมิวนิสต์จีนมีทั้งการร่วมมือกับองค์กรศาสนาเพื่อควบคุมการเคลื่อนไหว และการใช้วิธีการที่รุนแรงด้วยการปิดวัด ศาสนสถาน และสึกพระ รวมทั้งการปราบปรามเมื่อบุคคลหรือกลุ่มศาสนามีแนวโน้มที่จะขยายบทบาทของตน

ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1950 รัฐบาลคอมมิวนิสต์ได้ใช้นโยบายควบคุมชาวมุสลิมอย่างเข้มงวด และใช้หลักการคอมมิวนิสต์ในการปกครองโดยไม่คำนึงถึงสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่าง ปฏิบัติอย่างรุนแรงกับชาวอุยกูร์ ไม่ยอมรับในวัฒนธรรมและการนับถือศาสนาของชาวอุยกูร์ เพราะคอมมิวนิสต์มองว่าพิธีกรรมทางศาสนาเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้คนงมงายจึงห้ามการประกอบศาสนกิจทางศาสนา ศาสนสถานถูกปิด มัสยิดถูกทำลายและเปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑสถาน การห้ามสอนพระคัมภีร์อัลกุรอาน และสั่งปิดโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม รวมทั้งสั่งห้ามคนอายุต่ำกว่า 50 ปี ไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่มีมัสยิด ซึ่งอาจเป็นเพราะว่ารัฐบาลเห็นว่าคนกลุ่มนี้ยังสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดได้จึงห้ามการปฏิบัติศาสนกิจแบบเดิมเพื่อเริ่มกระบวนการเปลี่ยนแปลงความคิดใหม่ นอกจากนั้นยังปิดกั้นไม่ให้ชาวมุสลิมสืบทอดประเพณีดั้งเดิมของตนจนไม่สามารถใช้ภาษาของตัวเองได้ ทำให้

เกิดแรงต่อต้านจากชาวอุยกูร์ ความขัดแย้งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการสังหารผู้ที่ประท้วงต่อต้านรัฐบาลจำนวนมาก ผลคือทำให้เกิดการต่อต้านรัฐบาล รวมทั้งมีการเรียกร้องเอกราชมากยิ่งขึ้น เมื่อเกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมช่วงแรก ค.ศ. 1966-1969 นโยบายการทำลาย 4 เก้า คือ ความคิดเก่า นิสัยเก่า วัฒนธรรมเก่า ประเพณีเก่า ทำให้ชาวอุยกูร์ได้รับผลกระทบอย่างมาก ชาวมุสลิมได้รับความเจ็บปวดจากการกระทำต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การให้ถือหม่ามเดินหรือคลานเหมือนหมู การนำหมูไปวิ่งในมัสยิด การนำกระดูกหมูไปหย่อนในน้ำที่ชาวมุสลิมใช้ในการทำละหมาด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นการเหยียดหยามชาวมุสลิมอย่างมาก ทำให้ยังเกิดการต่อต้านและการเดินขบวนต่อต้านรัฐบาลจีน ซึ่งทำให้เกิดการสังหารคนไปถึง 1,600 คน (สุชาติ เศรษฐมาลินี, 2558, ออนไลน์) นโยบายควบคุมชาวมุสลิมส่งผลให้ชาวอุยกูร์ถูกกีดกันจากนโยบายของรัฐบาลจีนทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ความขัดแย้งทวีความรุนแรงมากขึ้น

นอกจากนี้ นโยบายของรัฐบาลจีนที่ให้ชาวฮั่นอพยพเข้ามาอยู่ที่ซินเจียง ทำให้จำนวนชาวฮั่นในซินเจียงมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงก่อน ค.ศ. 1949 มีชาวอุยกูร์ร้อยละ 95 และชาวฮั่นร้อยละ 5 แต่ใน ค.ศ. 1976 ชาวฮั่นในเขตซินเจียงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 41.5 และใน ค.ศ. 2000 มีชาวอุยกูร์ร้อยละ 45.2 (เมธัส อนุวัตรอุดม, 2010, น. 5) ใน ค.ศ. 2010 เหลือชาวอุยกูร์ร้อยละ 44 ส่วนชาวฮั่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 40 ซึ่งนโยบายนี้ทำให้อัตลักษณ์ของชาวมุสลิมอุยกูร์ลดลง รวมถึงชาวอุยกูร์เห็นว่านโยบายของทางการจีนสนับสนุนสิทธิพิเศษให้ชาวฮั่น ทำให้ชาวฮั่นเข้าไปแย่งงานทำและจำกัดสิทธิ์ในการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมของชาวอุยกูร์ รวมทั้งมีการเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐระหว่างชาวฮั่นกับชาวมุสลิมอุยกูร์

ใน ค.ศ. 1977 รัฐบาลจีนหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมได้ผ่อนคลายความเข้มงวดด้านศาสนาและวัฒนธรรมให้กับชนกลุ่มน้อย รัฐบาลออกเอกสารอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 1982 อนุญาตการนับถือศาสนาและปฏิบัติศาสนกิจ และในทศวรรษ 1990 เมื่อปัญหาความไม่เท่าเทียมทางรายได้รุนแรงขึ้น ในต้นทศวรรษ 2000 รัฐบาลจีนจึงหันมาพัฒนาเศรษฐกิจในภาคตะวันตก โดยพยายามสร้างความเจริญในพื้นที่เขตซินเจียง และผ่อนปรน

ในทางประเพณีวัฒนธรรม แต่เมื่อการเรียกร้องการปกครองตนเองและเอกราชเพิ่มมากขึ้น ในจากกลุ่มชาวอุยกูร์หัวรุนแรง ทำให้รัฐบาลต้องออกมาตรการเพื่อควบคุมชนกลุ่มน้อยในซินเจียงอีกตั้งจะกล่าวในบทที่ 4 ต่อไป

3.1.3 ปัจจัยจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ : อาณาเขต ทรัพยากร ยุทธศาสตร์ทางการทหาร

ด้านอาณาเขต เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจีน มีพื้นที่กว้างใหญ่ถึง 1.66 ล้านตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็น 1 ใน 6 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ซินเจียงมีความสำคัญด้านภูมิศาสตร์อย่างยิ่ง เพราะมีพื้นที่เชื่อมต่อกับหลายประเทศ ได้แก่ รัสเซีย มองโกเลีย อัฟกานิสถาน ปากีสถาน อินเดีย รวมถึงประเทศในเอเชียกลาง ได้แก่ คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน และทาจิกิสถาน การที่ซินเจียงมีอาณาเขตติดต่อกับต่างชาติโดยเฉพาะเอเชียกลางซึ่งถือได้ว่าเป็นทางผ่านในการต่อไปยังประเทศทางทิศตะวันตกของจีน ทำให้จีนหวังให้ซินเจียงเป็นเขตเชื่อมต่อกับเอเชียกลางและประเทศอื่น ๆ อีกทั้งการที่จีนจะติดต่อกับประเทศรอบนอกได้นั้นมีเส้นทางหลักสองเส้นทาง คือ ทางบกและทางทะเล แต่เนื่องจากหลัง ค.ศ. 1949 จีนปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์ ทำให้มีข้อจำกัดด้านการต่างประเทศของจีนกับประเทศในทางทิศตะวันออก ทั้ง เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน รวมถึงประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ซึ่งประเทศเหล่านี้ล้วนเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นปฏิปักษ์กับจีน (นอกจากนี้ต่อมาจีนยังมีข้อพิพาทในเรื่องของน่านน้ำในทะเลจีนใต้) จึงยิ่งทำให้จีนเน้นการดำเนินการควบคุมพื้นที่ในซินเจียงเพื่อใช้เป็นเส้นทางผ่านไปยังทิศตะวันตก แม้ว่าจีนจะสามารถดำเนินการผ่านเขตปกครองตนเองทิเบตได้สะดวกมากกว่าก็ตาม แต่เนื่องจากทิเบตมีลักษณะของเทือกเขาสูงชัน อีกทั้งยังใกล้กับเขตของสาธารณรัฐอินเดียมากกว่าเอเชียกลาง ทำให้จีนต้องควบคุมซินเจียงให้อยู่ในการปกครองของตนมากกว่า ในทศวรรษ 1950–1970 รัฐบาลจีนจึงใช้นโยบายควบคุมซินเจียงอย่างเข้มงวด

ปัจจุบันโครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง ที่เริ่มขึ้นใน ค.ศ. 2013 ตามนโยบายของประธานาธิบดี สี จิ้นผิงมีส่วนสำคัญที่ทำให้จีนเจียงได้รับการพัฒนามากขึ้น โดยโครงการนี้เป็นโครงการฟื้นฟูเส้นทางการค้าและการคมนาคมขนส่งที่จะเชื่อมโยงจีนกับยุโรปด้วยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานผ่านเส้นทางถนนและทางรถไฟซึ่งมีทั้งเส้นทางทางบกและเส้นทางทางทะเล แต่เนื่องจากจีนมีข้อพิพาทกับประเทศในแถบทะเลจีนใต้ตั้งที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ทำให้ต้องเน้นการพัฒนาเส้นทางสายไหมทางบกซึ่งต้องผ่านเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ไปยังเอเชียกลางเพื่อไปยังทวีปยุโรปทดแทน

ด้านทรัพยากร พื้นที่ส่วนใหญ่ของจีนเจียงตั้งอยู่บริเวณที่ราบสูงปาร์มีและทะเลทรายทากลามากัน จึงมีความแห้งแล้ง ไม่มีทางออกทะเล มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณเพียงบางพื้นที่ แต่มีทรัพยากรที่ใช้ในด้านอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก เช่น มีแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติขนาดใหญ่ที่สุดของจีน มีทรัพยากรน้ำมันปิโตรเลียม 20,800 ล้านตัน ทรัพยากรก๊าซธรรมชาติมากกว่า 10 ล้านล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 30 ของทรัพยากรน้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติทั้งหมดของจีน และทรัพยากรถ่านหินประมาณ 2 ล้านล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 40 ของถ่านหินทั้งหมดที่จีนใช้ในอุตสาหกรรมหนัก และเชื้อเพลิงในการคมนาคม (ชนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ, 2554, ออนไลน์) ปัจจุบันรัฐบาลจีนส่งก๊าซธรรมชาติจากเขตซินเจียงไปยังนครเซี่ยงไฮ้และเขตอื่น ๆ ในภาคตะวันออก นอกจากนี้ยังมีแร่ธาตุ ได้แก่ ทองแดง ทองคำ เหล็ก ซินเจียงจึงมีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อจีนเป็นอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมหลักที่จีนพัฒนาในเขตซินเจียง ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและน้ำมัน อุตสาหกรรมถ่านหินและก๊าซธรรมชาติ อุตสาหกรรมพลังงานหมุนเวียน อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และอุตสาหกรรมด้านไฟฟ้าพลังงานต่าง ๆ เช่น โรงงานผลิตพลังงานไฟฟ้าด้วยกำลังลมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศจีน ตั้งอยู่ในเมืองต้าปาเฉิน (ชนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ, 2554, ออนไลน์)

ด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรม ซินเจียงเคยเป็นเมืองสำคัญของเส้นทางการค้าสายไหม จึงมีแหล่งอารยธรรมที่มีความโดดเด่น เช่น วัดถ้ำที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ มีเมืองโบราณที่เคยเป็นเมืองการค้า และโบราณวัตถุต่าง ๆ นอกจากนี้ ศาสนาอิสลามที่เข้ามาใน

ซินเจียงในช่วงที่มีความเจริญรุ่งเรืองขีดสุดบนเส้นทางการค้าในคริสต์ศตวรรษที่ 9 ทำให้มีสถานที่สำคัญทางศาสนาอิสลามในเส้นทางสายไหมจำนวนมากเช่นกัน โดยเฉพาะที่เมืองคัชการ์หรือคาสือ ที่ยังคงมีเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวมุสลิมสืบมาจนถึงปัจจุบัน การที่ซินเจียงเป็นแหล่งอารยธรรมโบราณที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ประกอบกับสภาพทางภูมิศาสตร์ที่สวยงามและโดดเด่นจึงทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาซินเจียงมากกว่า 1.5 ล้านคน (อักษรศรี พานิชสาส์น และศิริลักษณ์ ดันตยกุล, 2558, ออนไลน์) นำรายได้มาสู่เงินอย่างมาก อีกทั้งในปัจจุบันที่ได้มีการฟื้นฟูและพัฒนาเส้นทางเศรษฐกิจในบริเวณเส้นทางการค้าสายไหมตามนโยบายของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ก็นำรายได้มาสู่เงินเป็นจำนวนมากเช่นกัน

ด้านยุทธศาสตร์ทางการทหาร เนื่องจากซินเจียงไม่มีทางออกทะเลและอยู่ห่างไกลจากทะเลอย่างมาก รวมถึงการมีพื้นที่โล่งกว้างใหญ่ จึงทำให้มีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์ทางการทหาร โดยในอดีตเคยเป็นสถานที่ทดสอบระเบิดปรมาณู และมีฐานการทดลองระเบิดปรมาณูของจีน (สลักธรรม โตจิรากร, 2562, ออนไลน์) ซึ่งหากเกิดการโจมตีด้วยอาวุธทางทะเลจากประเทศอื่นนั้น การนำระเบิดปรมาณูมาไว้ที่ซินเจียงจึงมีความปลอดภัยมากกว่าบริเวณที่อยู่ใกล้ชายทะเลหรือบริเวณกึ่งกลางประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน

3.1.4 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ด้านลบระหว่างทางการเงินกับชาวยุกูร์ ได้แก่ การให้สิทธิพิเศษทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพแก่ชาวฮั่น การละเลยการพัฒนาเศรษฐกิจและพื้นที่ซินเจียงนานกว่า 20 ปี เพราะนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศในทศวรรษ 1980–1990 เน้นพัฒนาภาคตะวันออกมากกว่า ทำให้เกิดความเจริญที่ไม่สมดุลระหว่างภูมิภาค ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพราะพื้นที่ชายแดนภาคตะวันตกเป็นเขตปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อย การที่รัฐบาลให้

ความสำคัญกับดินแดนตะวันตกน้อย ทำให้ภาคตะวันตกมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าเขตอื่น ช่องว่างทางรายได้กลายเป็นปัญหา รวมถึงคุณภาพการดำรงชีวิตที่ต่ำทั้งในด้านสุขอนามัย สาธารณสุข การศึกษา ทำให้เกิดความรู้สึกในหมู่ชนกลุ่มน้อยถึงการเลือกปฏิบัติที่ไม่ได้รับความเท่าเทียมกัน

หลังการปฏิรูปเศรษฐกิจผ่านไป 10 ปี ความไม่เท่าเทียมทางรายได้ระหว่างพื้นที่ชายฝั่งทะเลกับเขตภาคตะวันตกเพิ่มมากขึ้นในทศวรรษ 1990 จากข้อมูลความไม่เท่าเทียมทางรายได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ 2-3 ปีแรกของการปฏิรูปแล้ว แต่เด็ง เสี่ยวผิง ผู้นำประเทศในขณะนั้นกล่าวว่า “เราต้องยอมให้บางคนและบางพื้นที่มีความมั่งคั่งก่อน เพื่อความสำเร็จและความมั่งคั่งอย่างรวดเร็วในอนาคต” (Wu, 2014) จากการที่นโยบายเน้นพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งภาคตะวันออก ทำให้งบประมาณและการสนับสนุนพัฒนาในพื้นที่ชนกลุ่มน้อยทางตะวันตกลดลง ช่องว่างระหว่างรายได้และช่องว่างของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ระหว่างพื้นที่ชนกลุ่มน้อยกับพื้นที่อื่นของประเทศจึงเพิ่มสูงขึ้น (Dabphet, 2015, p.90) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ระหว่างพื้นที่ชนกลุ่มน้อยกับของประเทศ

GDP ต่อหัว (หยวน)	ค.ศ. 1995	ค.ศ. 2000	ค.ศ. 2006
GDP ต่อหัวของทั้งประเทศ	4,828	7,828	16,042
GDP ต่อหัวของเขตชนกลุ่มน้อย	3,055	4,451	10,554
ช่องว่างระหว่างระดับชาติ และเขตชนกลุ่มน้อย	-1,773	-3,377	-5,488
ช่องว่าง GDP ต่อหัวในเขตชนกลุ่ม น้อย	-58%	-76%	-52%

ที่มา: Lai, 2009, “China’s Ethnic Policies and Challenges”. *East Asian Policy*, 1(3):9.

ช่องว่างระหว่างรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันยิ่งเพิ่มขึ้นเท่าไร ยิ่งส่งผลให้ความไม่พอใจรัฐบาลในหมู่ชนกลุ่มน้อยมากขึ้น Xie and Zhou (2014) ชี้ว่า ความไม่เท่าเทียมทางรายได้ของจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเพิ่มสูงมากขึ้นในทศวรรษ 2010 เป็นผลมาจากการพัฒนาพื้นที่เขตเมืองมากกว่าชนบท และพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งมากกว่าดินแดนตอนใน จึงเสนอว่ารัฐบาลจีนต้องมีนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของพื้นที่อย่างจริงจัง ซึ่งนโยบายนี้จะเริ่มขึ้นอย่างจริงจังในทศวรรษ 2000 ดังจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4

Dincer and Wang (2011) ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อชนกลุ่มน้อยจากการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน จากข้อมูลระหว่าง ค.ศ. 1982 – 2007 การศึกษาพบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางลระหว่างชนกลุ่มน้อยกับทางการจีนมากขึ้น ทั้งจากความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มขึ้นและการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ชนกลุ่มน้อยมีความผูกพันและเชื่อในวัฒนธรรมของตน กลุ่มชนของตน หรือชาติพันธุ์นิยม (ethnocentrism) อยู่แล้ว จึงมีความรู้สึกว่าการที่รัฐบาลจีนกระทำการนำชาวต่างชาติเข้ามาตั้งถิ่นฐานในซินเจียงจนสัดส่วนประชากรชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นเป็นการพยายามดูถูกชนกลุ่มน้อย และการมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในพื้นที่จะลดความเข้มแข็งทางสังคมของชนกลุ่มน้อยลง ซึ่ง Dincer and Wang มองว่าถ้าจีนสามารถกระจายผลประโยชน์ไปยังชนกลุ่มน้อยหลากหลายกลุ่มและกลายเป็นสังคมที่มีความหลากหลายเหมือนสังคมอเมริกัน และประชาธิปไตยกลายเป็นนโยบายหนึ่งในกระบวนการนี้ จีนจะสามารถแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยและความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ได้

3.2 สาเหตุความขัดแย้งจากปัจจัยภายนอก

3.2.1 การได้เอกราชของประเทศในเอเชียกลาง

ใน ค.ศ. 1985 นายมิกอิล กอร์บาชอฟ เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ และต่อมา เป็นประธานาธิบดีคนสุดท้ายแห่งสหภาพโซเวียต ได้เริ่มโครงการปฏิรูปและปรับโครงสร้าง

ระบบเศรษฐกิจและการเมือง เรียกว่า นโยบายกลาสนอสต์ (Glasnost - แปลว่า "ความโปร่งใส") ประกอบด้วย การลดความเข้มงวดในการตรวจพิจารณา การลดอำนาจ คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ หรือ เคจีบี ที่ดูแลด้านความมั่นคงและการข่าว และการเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตย และนโยบายเปเรสตรอยคา (Perestroika - แปลว่า "การปรับโครงสร้าง") ที่ให้เสรีภาพแก่ประชาชนมากขึ้น เปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชน ส่งผลให้มีการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งประชาชนได้เลือกพรรค และผู้แทนที่มีอุดมการณ์ในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ทำให้อำนาจและบทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์เริ่มลดลง รวมทั้งส่งผลต่อการปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์ในยุโรป ตะวันออกที่ทยอยสิ้นสุดอำนาจลงตั้งแต่ ค.ศ. 1989 เริ่มจากพรรคคอมมิวนิสต์ในโปแลนด์ แพ้การเลือกตั้งในเดือนมิถุนายน การพังทลายของกำแพงเบอร์ลินซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของ สงครามเย็นในเดือนพฤศจิกายน การสิ้นสุดอำนาจและชีวิตของนิโคไล เซาเชสคู ผู้นำเผด็จ การของโรมาเนียในเดือนธันวาคม และชาวมุสลิมในเอเชียกลางเรียกร้องเพื่อแยกตัวเป็น อิสระจากสหภาพโซเวียตซึ่งประสบกับปัญหาการเมืองภายในและกำลังล่มสลายลง

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในยุโรปตะวันออกและเอเชียกลาง ทำให้รัฐบาลจีน คอมมิวนิสต์ที่ขณะนั้นกำลังมีปัญหาความขัดแย้งเรื่องนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศหลัง การปราบปรามนักศึกษาประชาชนที่เรียกร้องประชาธิปไตยที่จัตุรัสเทียนอันเหมินในเดือน มิถุนายน ค.ศ. 1989 จนทำให้การปฏิรูปประเทศต้องหยุดชะงักลงชั่วคราว เพราะมีผู้เกรง ว่าการปฏิรูปและเปิดประเทศจะทำให้อำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์จีนสั่นคลอน สองปี ต่อมาในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1991 สหภาพโซเวียตล่มสลายลง และมีประเทศเอกราชเกิด ใหม่ในเอเชียกลาง ได้แก่ คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน ทาจิกิสถาน และอุซเบกิสถาน ซึ่งมีความใกล้ชิดทางชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรมกับชาวอุยกูร์ในซินเจียง มากกว่าจีน การเป็นเอกราชของประเทศเหล่านี้จึงกระตุ้นให้ชาวมุสลิมในซินเจียงจำนวน หนึ่งเคลื่อนไหวเพื่อแยกตัวจากจีน โดยรื้อฟื้นเหตุผลทางประวัติศาสตร์ของอดีตสาธารณรัฐ เตอร์กิสถานตะวันออก ต่อมาเกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มติดอาวุธในซินเจียง (จันท์ร์จุฮา

สุขซี ; และ ศุภชัย วรรณเลิศสกุล, 2553, หน้า 16) และต่อสู้กับทางการเงินหนักขึ้น จึงทำให้เหตุการณ์รุนแรงและบานปลายมาจนถึงปัจจุบัน

การล่มสลายของสหภาพโซเวียตและการเกิดประเทศใหม่ของรัฐในอดีตสหภาพฯ ย่อมทำให้ผู้นำจีนกังวลถึงความมั่นคงในพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ทั้งทิเบต ซินเจียง มองโกลเลียใน สำหรับทิเบตและซินเจียงอุยกูร์มีการเรียกร้องการแยกดินแดนมาอย่างต่อเนื่อง ประเทศเกิดใหม่ในเอเชียกลาง เช่น สาธารณรัฐเติร์กเมนิสถาน มีประชากรเชื้อสายเติร์กและนับถือศาสนาอิสลามเหมือนชาวอุยกูร์ ดังนั้นหากมองในมุมมองของผู้นำจีน การปกครองด้วยอำนาจเด็ดขาดของพรรคคอมมิวนิสต์เท่านั้นที่จะทำให้ดินแดนจีนไม่ถูกแบ่งแยก และไม่เผชิญชะตากรรมแบบเดียวกับสหภาพโซเวียต (ศิริพร ดาบเพชร, 2561, น. 324)

3.2.2 กระแสการก่อการร้ายของกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรง

ขบวนการแบ่งแยกดินแดนของชาวอุยกูร์ได้มีการสถาปนาในช่วงสั้น ๆ ระหว่าง ค.ศ. 1933–1949 ในชื่อของ “รัฐเตอร์กิสถานตะวันออก” และมีการต่อสู้กับทางการเงินเพื่อฟื้นฟูรัฐตั้งแต่ ค.ศ. 1949 จนถึงช่วงทศวรรษที่ 1960 ซึ่งขบวนการเคลื่อนไหวนี้ถูกปราบในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม (ค.ศ. 1966–1976) จนอ่อนกำลังลง แต่ยังคงมีการเคลื่อนไหวตลอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยชาวอุยกูร์ในซินเจียงมีการก่อตั้งกลุ่ม “องค์การปลดปล่อยเตอร์กิสถานตะวันออก” (East Turkistan Liberation Organization : ETLO) และกลุ่ม “ขบวนการอิสลามแห่งเตอร์กิสถานตะวันออก” (East Turkistan Islamic Movement : ETIM) เพื่อนำไปสู่การปลดปล่อยชาวอุยกูร์ออกจากจีน การเคลื่อนไหวเพื่อการปกครองตนเองในซินเจียงเกิดขึ้นหลายรูปแบบและดำเนินมายาวนาน มีทั้งใช้วิธีการเดินขบวนประท้วง การก่อจลาจล และบางครั้งรุนแรงถึงขั้นการวางระเบิดสถานที่ราชการ และสถานีรถไฟโดยสาร การลอบสังหารเจ้าหน้าที่รัฐ การเผาโรงงานของรัฐและของชาวฮั่น รวมทั้งการฝึกใช้อาวุธและก่อวินาศกรรมหลายสิบแห่ง ซึ่งความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นนี้ทำให้

มีความเห็นว่าการตั้งเขตปกครองตนเองจึงไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ถูกทาง (ชนชาติ แสง
ระดับ ธรรมโชติ, 2554, ออนไลน์)

รัฐบาลจีนมีความกังวลกับกองกำลังที่ต้องการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งกระทบความ
มั่นคงของชาติ จึงวางนโยบายเพื่อรักษาเสถียรภาพของซินเจียงและต่อต้านความคิด
แตกแยกประเทศชาติ ซึ่งเป็นการสานต่อนโยบายตั้งแต่ทศวรรษ 1950 ดังนี้

1) เร่งพัฒนาเศรษฐกิจ ยกกระดับคุณภาพชีวิตของชาวซินเจียง เพื่อเป็น
หลักประกันขั้นพื้นฐานที่ต่อต้านกองกำลังแบ่งแยกดินแดนแห่งชาติ

2) เสริมสร้างความสามัคคีระหว่างชาวฮั่นกับชาวอุยกูร์ อบรมและคัดเลือกชาว
อุยกูร์เข้าทำงานราชการเพื่อรักษาเสถียรภาพของสังคม

3) ปลุกฝังความคิดให้เยาวชนว่าต้องต่อต้านกองกำลังศัตรูที่ทำให้ประเทศจีน
แตกแยก และสร้างค่านิยมความรักชาติและรักษาเอกภาพของชาติให้เยาวชนผ่านการ
เรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนมีทัศนคติต่อชาติและศาสนาที่ถูกต้องตาม
กรอบของรัฐบาล ดังนั้นในวันที่ 23 สิงหาคม ค.ศ. 1994 รัฐบาลได้จัดโครงการการปฏิบัติ
พัฒนาค่านิยมและความรักชาติให้นักเรียน โดยระบุว่าชนชาติจีนเป็นครอบครัวใหญ่ที่รวม
หลายชนชาติ ชาวฮั่นและชาวเผ่าต้องพัฒนาค่านิยมต่อชาติและลัทธิมาร์กซิสต์ และต้อง
ยึดถือนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ต่อชนชาติ

4) ต้องร่วมมือกับประชาชนเพื่อต่อต้านกองกำลังที่ทำให้ประเทศชาติแตกแยก

5) สร้าง Xinjiang Production and Construction Corps (XPCC) หรือเรียก
กันว่า ปิงถวน ซึ่งมาจากชื่อในภาษาจีนว่า Xinjiang Shengchan Jianshe Bingtuan
ตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1954 สมัยเหมา เจ๋อตง เป็นองค์กรกึ่งเศรษฐกิจและกองกำลังกึ่งทหารของ
รัฐบาลจีนในซินเจียง ทำหน้าที่หลายอย่างในนามของรัฐ เช่น การดูแลด้านตำรวจ
การศึกษา และสุขภาพ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลาง ซึ่งทางการเงินเห็นว่า
แนวทางเหล่านี้เป็นกลยุทธ์สำคัญที่รักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของซินเจียง (Su, Xie
& Gao, 2011, pp. 26-27)

การตั้งปั๊มน้ำมันมีเป้าหมายทั้งในด้านการพัฒนาภูมิภาคชายแดน ส่งเสริมเศรษฐกิจ ส่งเสริมเสถียรภาพทางสังคมและสร้างความสามัคคีทางชาติพันธุ์ที่เป็นเป้าหมายของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในช่วงแรก และป้องกันชายแดน รวมทั้งมีบทบาทในการสร้างเมืองและบุกเบิกที่ดินทางการเกษตรให้แก่ชาวฮั่นที่อพยพมาอาศัยที่ซินเจียงตามแนวทางการทำให้เป็นจีน (Sinicization) ต่อมาขยายบทบาททางเศรษฐกิจในชื่อ China Xinjiang Group และมีบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ หนึ่ง XGCC ยังคงมีบทบาทมาจนปัจจุบัน ใน ค.ศ. 2020 เมื่อมีการตั้งข้อสงสัยต่อจีนกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชนในซินเจียง สหรัฐอเมริกาได้ประกาศคว่ำบาตรต่อ XGCC (J. Seymour, 2000, p. 171)

หลังจากเหตุการณ์ 9/11 ใน ค.ศ. 2001 ได้ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองของชาวมุสลิมอุยกูร์เช่นกัน โดยทางการสหรัฐฯและจีนกล่าวอ้างว่าขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออก (ETIM) ที่มีเครือข่ายทั้งในจีน ตุรกี และอัฟกานิสถาน มีเครือข่ายโยงใยกับขบวนการอัลกออิดะฮ์ (al-Qaeda) ในอัฟกานิสถาน และใน ค.ศ. 2001 จีนสามารถเจรจาให้สหรัฐฯ ขึ้นบัญชีขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออกเป็นขบวนการก่อการร้ายสากล ทางการจีนได้ปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายเหล่านี้และระบุว่าเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ เกิดจากการกระทำของกลุ่มนี้ด้วย แต่นโยบายต่อต้านการก่อการร้ายโดยการปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายรวมถึงสร้างความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ของสหรัฐฯ ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะสหรัฐฯ เปลี่ยนนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายมาเป็นการต่อต้านศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นนโยบายแบบเหมารวมทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มโลกมุสลิม นอกจากนี้ยังมีการตั้ง “องค์การปลดปล่อยเตอร์กิสถานตะวันออก” (ETLO) ในตุรกีและดำเนินการเคลื่อนไหวในซินเจียงและประเทศต่าง ๆ ในเอเชียกลาง รัฐบาลจีนได้ใช้ความรุนแรงในการปราบปรามกลุ่มขบวนการเหล่านี้ จึงทำให้ความบาดหมางทางการเมืองและทางศาสนาเพิ่มมากขึ้น

ตั้งแต่ทศวรรษ 2000 การก่อการร้ายในซินเจียงเกิดขึ้นหลากหลายรูปแบบ ทำให้ความขัดแย้งฝังรากลึกจนยากที่จะแก้ไข เพราะแม้ในช่วงแรกของรัฐบาลสี จิ้นผิงได้มีการ

ปรับเปลี่ยนนโยบายเป็นการประนีประนอมและผสมผสานระหว่างการควบคุมและการพัฒนาจีนเจียงแล้วแต่ยังคงมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเกิดจากนโยบายที่เข้มงวดและกีดกันชาวอุยกูร์ของชาวจีนอันตั้งแต่อดีตได้ก่อเกิดเป็นความบาดหมางที่ฝังลึกในจิตใจของชาวอุยกูร์ จึงทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และเมื่อเข้าสู่ปลายทศวรรษ 2010 จนถึงปัจจุบัน ทางการเงินได้หันมาใช้นโยบายควบคุมชาวอุยกูร์และมีการลงโทษผู้เคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างหนัก จนเกิดกรณีในประเทศตะวันตกหลายประเทศแสดงความกังวลและตำหนิเงินในกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชนชาวอุยกูร์

อนึ่ง การจลาจลต่อต้านทางการเงินที่เกิดขึ้นหลายครั้ง ยังเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความยากจน และได้รับแรงกระตุ้นจากการว่างงาน และการถูกเหยียดหยามจากชาวจีน รวมทั้งความไม่พอใจที่มีจำนวนชาวจีนเข้ามาอยู่ในจีนเจียงมากขึ้น โดยมองว่าทางการเงินกำลังใช้วิธีการแบ่งแยกแผ่นดินจีนเจียง (Lai, 2009, p. 11)

ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลจีนกับชาวอุยกูร์เป็นที่รับรู้มากขึ้นในระดับนานาชาติเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่นักการทูตระดับสูงของจีนถูกสังหารกลางถนนในกรุงปักกิ่ง ประเทศคีร์กีซสถานพร้อมกับนักธุรกิจสัญชาติจีนใน ค.ศ. 2002 ต่อมาในวันที่ 5 เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2009 เกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า 7/5 คือการที่ชาวอุยกูร์ประท้วงต่อต้านรัฐบาลจีนที่จำกัดสิทธิเสรีภาพ จนลุกลามเป็นการจลาจลและมีชาวจีนเสียชีวิตหลายคน ทำให้ทางการปราบปรามอย่างรุนแรง ความขัดแย้งระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลจีนปะทุขึ้นอีก เพราะทางการเงินเห็นว่ามียุทธวิธีพลภายนอกอยู่เบื้องหลังกลุ่มอุยกูร์หัวรุนแรงและตำหนิสื่อต่างประเทศว่านำเสนอข่าวที่ไม่เป็นความจริงเพื่อสร้างความกดดันต่อจีน และสร้างความแตกแยกของประเทศ โดยทางการเงินมีเหตุผล 5 ประการ คือ

- 1) ผู้นำของจีนเจียงได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศเพื่อต่อต้านรัฐบาลจีน
- 2) รัฐบาลจีนมองชาวอุยกูร์ที่เป็นผู้ต่อต้านเป็นผู้ที่สนับสนุนความแตกแยกของประเทศและผู้ก่อการร้าย จึงเกิดความหวาดกลัวขึ้นต่อชาวอุยกูร์ ทำให้ชาวอุยกูร์เสียชื่อต่อ

นานาชาติ ซึ่งทำให้ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลจีนกับชาวอุยกูร์เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งชาวอุยกูร์ที่เป็นผู้ต่อต้านรัฐบาลจีนได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา

3) สื่อต่างประเทศออกข่าวลือว่ารัฐบาลจีนทำร้ายชาวอุยกูร์เพื่อกดดันจีน

4) สื่อต่างประเทศออกข่าวว่าสาเหตุที่เกิดเหตุการณ์ 7/5 เป็นเพราะการพัฒนาของเศรษฐกิจระหว่างชาวฮั่นกับชาวอุยกูร์ไม่สมดุล ชาวฮั่นแย่งทรัพยากรต่าง ๆ และถูกลูกชาวอุยกูร์ ทำให้ความขัดแย้งระหว่างชาวฮั่นกับชาวอุยกูร์เพิ่มมากขึ้น

5) สื่อต่างประเทศโจมตีว่าการปกครองตนเองซินเจียงไม่ใช่การปกครองโดยชาวซินเจียง แต่เป็นการปกครองโดยชาวฮั่น สื่อในสหรัฐอเมริกาเรียกร้องว่าต้องให้ชาวอุยกูร์มีสิทธิการปกครองมากขึ้น ซึ่งสื่อของจีนเห็นว่าการนำเสนอข่าวของสื่อต่างชาติเป็น “อุบายของกองกำลังศัตรูต่างชาติ” เพื่อสนับสนุนให้ซินเจียงแยกออกจากการปกครองจากรัฐบาลจีน (Qian, 2009, pp. 50-52)

สถานการณ์ความสัมพันธ์เลวร้ายลงและรัฐบาลจีนจึงมองชาวอุยกูร์ด้วยความระแวงถึงการเกี่ยวพันกับการก่อการร้าย เพราะเกิดเหตุการณ์ เช่น เดือนตุลาคม ค.ศ. 2013 ชาวอุยกูร์ 3 คน ขับรถพุ่งใส่ฝูงชนที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ในกรุงปักกิ่ง จนมีผู้เสียชีวิต รวมถึงผู้ก่อเหตุชาวอุยกูร์ด้วย รัฐบาลจีนตั้งข้อสันนิษฐานว่าอาจเกี่ยวข้องกับผู้ก่อการร้าย ในปัญหาซินเจียงอุยกูร์ ในปีถัดมาคนร้ายชาวอุยกูร์ก่อเหตุใช้มีดไล่แทงประชาชนที่สถานีรถไฟในเมืองคุนหมิงซึ่งอยู่ห่างซินเจียง 2,000 กิโลเมตร จนมีผู้เสียชีวิต และต่อมาทางการจีนได้จับกุมชาวอุยกูร์ 140 คน ปัญหาซินเจียงกลับมาเป็นที่สนใจอีกครั้ง พื้นที่ซินเจียงจึงอยู่ภายใต้มาตรการรักษาความมั่นคงที่เข้มงวดที่สุดที่ทางการจีนเคยใช้กับประชาชน ทั้งการใช้กล้องวงจรปิดที่สามารถจดจำใบหน้าได้ เครื่องมือที่สามารถอ่านข้อมูลในมือถือได้ และการเก็บฐานข้อมูลทางชีวภาพหรือ ไบโอมेटริกส์ รวมทั้งมีการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการถือปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามอีก เช่น ห้ามไว้เครา ห้ามใส่ผ้าคลุมหัว ห้ามสอนศาสนาให้เยาวชน และห้ามใช้ชื่อที่บ่งบอกว่าเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม (จอห์น ชัธเวิร์ด, 2562, ออนไลน์)

เครื่องมืออีกอย่างที่รัฐบาลจีนใช้ควบคุมชาวอุยกูร์ คือ ค่ายลับปรับทัศนคติ โดยรัฐบาลจีนระบุว่า เป็นวิทยาลัยเพื่ออบรมหลักสูตรต่อต้านความคิดสุดโต่งด้านศาสนาและการก่อการร้าย แต่ประชาคมโลกมองว่าเป็นที่คุมขังและลงโทษโดยใช้วิธีการที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนชาวมุสลิมหลายแสนคนในซินเจียงอุยกูร์ (จอห์น ซัตเวิร์ต, 2562, ออนไลน์) เกย์ แมคดักกัล สมาชิกคณะกรรมการจัดการแบ่งแยกเชื้อชาติของสหประชาชาติ เปิดเผยว่า จีนแอบควบคุมตัวชาวอุยกูร์และชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมอื่น ๆ มากถึง 2 ล้านคน ไว้ในค่ายลับที่ซินเจียง โดยถึงขนาดมีคำกล่าวจากทางเจ้าหน้าที่ในเขตปกครองพิเศษซินเจียงอุยกูร์ ว่า “หากต้องการสร้างพลเมืองจีนรุ่นใหม่ให้ดียิ่งกว่าเดิม สิ่งที่คุณย์ฝักวิชาชีพต้องทำเป็นอย่างแรกคือ ต้องสลายรากฐาน สลายเชื้อสาย สลายความสัมพันธ์ และสลายต้นกำเนิดของพวกเขา” (จุทามาต เนาวรัตน์, 2561, ออนไลน์)

กล่าวได้ว่า ปัญหาความขัดแย้งในซินเจียงเกิดจากหลายสาเหตุ การเข้าควบคุมของรัฐบาลจีนและความรู้สึกของชาวอุยกูร์ว่าได้รับความไม่เป็นธรรมหลาย ๆ ด้าน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกันอย่างต่อเนื่องระหว่างชาวอุยกูร์กับรัฐบาลกลาง การยึดเยียดความเป็นผู้ร้ายแบ่งแยกดินแดน และการเข้าร่วมกับกลุ่มมุสลิมภายนอกประเทศของชาวอุยกูร์ บางส่วนยังตอกย้ำถึงความสัมพันธ์ที่ราวลึกของชาวอุยกูร์กับรัฐบาล บางคนเลือกที่จะเป็นผู้อพยพเข้าไปในประเทศที่สามารถมีเสรีในการปฏิบัติในอัตลักษณ์ของตนเองได้ ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบตามมาอีกหลายประการ ดังจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

3.3 ผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างชาวอุยกูร์และชาวจีน

3.3.1 ผลกระทบที่เกิดขึ้นภายในประเทศ

1) ผลกระทบต่อสังคม

หลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้ายึดครองซินเจียงและใช้การปกครองที่เข้มงวดในต้นทศวรรษ 1950 จนนำมาซึ่งการต่อต้าน ทำให้จีนต้องการลดแรงกดดันจากการต่อต้านของชาวอุยกูร์ลงจึงได้ประกาศให้ซินเจียงเป็นเขตปกครองตนเองใน ค.ศ.1955 แต่ในทางปฏิบัติรัฐบาลจีนยังคงควบคุมชาวมุสลิมอุยกูร์อย่างเข้มงวดเช่นเดิม จนทำให้เกิด

การประท้วง การก่อกวนจลาจล รวมถึงการก่อการร้ายหลากหลายรูปแบบ รัฐบาลจีนคิดว่าสาเหตุหลักเป็นเพราะปัญหาเศรษฐกิจในซินเจียงจึงใช้แผนพัฒนาซินเจียง แต่แผนพัฒนานี้แฝงไปด้วยความพยายามที่จะเปลี่ยนชาวอุยกูร์ให้เป็นชาวจีน

ส่วนนโยบายด้านการศึกษานั้น รัฐบาลจีนใช้นโยบายกลืนกลายทางวัฒนธรรมด้วยการสั่งห้ามการเรียนการสอนภาษาอุยกูร์และภาษาเติร์กให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และต้องให้เยาวชนชาวอุยกูร์เรียนภาษาจีน เพื่อให้ชาวอุยกูร์สามารถพูดได้ทั้งภาษาท้องถิ่นและภาษาจีน ในขณะที่ชาวจีนอันที่ว่ายถึ้นฐานเข้าไปสามารถพูดภาษาจีนได้เพียงภาษาเดียวเท่านั้น (ชนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ, 2554, ออนไลน์) แต่การพูดได้ 2 ภาษาไม่ได้ทำให้ชาวอุยกูร์ได้เปรียบ เพราะภาษาจีนใช้ในราชการและการทำธุรกิจต่าง ๆ หากชาวอุยกูร์ไม่รู้ภาษาจีนก็ขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ แม้จะมีการตั้งมหาวิทยาลัยในซินเจียงจำนวน 14 แห่ง เพื่อให้การศึกษาแก่คนรุ่นใหม่ แต่เป็นไปตามแนวทางที่ทางรัฐบาลจีนเป็นผู้กำหนด และอีกนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลจีนใช้แก้ปัญหาความขัดแย้ง คือ ค่ายปรับทัศนคติชาวอุยกูร์หรือโรงเรียนปรับทัศนคติ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนความคิดชาวอุยกูร์ให้มาเป็นชาวจีนหรือให้เชื่อฟังรัฐบาลจีน ซึ่งในความเป็นจริงนั้น คนที่อยู่ในค่ายมีความเป็นอยู่ที่ลำบากและถูกกระทำอย่างโหดร้ายต่อร่างกายและจิตใจ และถือได้ว่ารัฐบาลจีนได้ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง

2) ผลกระทบต่อศาสนา

รัฐบาลจีนใน ค.ศ. 1949 ประกาศกฎระเบียบโดยมีเนื้อหาในการกีดกันชาวมุสลิมอุยกูร์ในการนับถือศาสนา การห้ามประกอบพิธีกรรม การปิดมัสยิด ปิดโรงเรียนสอนศาสนา และห้ามจัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนา ในสมัยปฏิรูปประเทศ รัฐบาลจีนปรับนโยบายเพื่อทำให้ลัทธิสังคมนิยมกับศาสนาอยู่ร่วมกันได้ และให้เสรีภาพทางศาสนามากขึ้น โดยใน ค.ศ. 1977 สำนักงานกิจการศาสนาของพรรคคอมมิวนิสต์มีบทบาท หนังสือพิมพ์เหรินหมินรื่อเป้า (Renmin Ribao) หรือหนังสือพิมพ์ประชาชนรายวัน ซึ่งเป็นสื่อของพรรคคอมมิวนิสต์

จีน ได้ตีพิมพ์บทความที่กล่าวถึงความจำเป็นในการศึกษาศาสนาและความเชื่อ พรรคคอมมิวนิสต์จีนอนุญาตให้สมาคมทางศาสนาหรือลัทธิต่าง ๆ มีกิจกรรมอย่างเปิดเผย เพื่อให้พรรคจะได้รู้เห็นและควบคุมการเคลื่อนไหวของสมาคมและสมาชิกของสมาคมศาสนาได้ ศาสนสถานได้รับอนุญาตให้เปิดประกอบศาสนกิจอีกครั้งใน ค.ศ. 1979 ทำให้เมื่อถึง ค.ศ. 1984 มีโบสถ์คริสต์จำนวน 1,600 แห่ง และมีมัสยิดในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ถึง 14,400 แห่ง (Morrison, 1982, p. 245)

ใน ค.ศ. 1982 คณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์ได้ออก “เอกสารหมายเลข 19” (Document No.19) ระบุถึงการให้เสรีภาพทางศาสนาแก่ประชาชน ซึ่งการเปลี่ยนนโยบายนี้เป็นผลมาจากการที่พรรคเห็นแล้วว่านโยบายควบคุมศาสนาไม่เป็นประโยชน์ต่อพรรคและประเทศ แต่เอกสารนี้กำหนดเฉพาะศาสนาพุทธ เต๋า อิสลาม ศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกและโปรเตสแตนต์เท่านั้น ส่วนความเชื่อท้องถิ่น เช่น การบูชาเทพเจ้า ผีสาวเทวดา ไม่ถูกรวมไว้ด้วย และพรรคคอมมิวนิสต์จีนยังรณรงค์ให้ประชาชนไม่นับถือศาสนา รวมถึงควบคุมเรื่องการศึกษาเพื่อลดความสำคัญของลัทธิความเชื่อในสังคมจีน (Overmyer, 2003, pp. 14 - 15) แต่่นโยบายผ่อนปรนนี้ไม่ได้ทำให้ชาวมุสลิมอุยกูร์วางใจเงินมากขึ้น เพราะถึงแม้เงินจะให้อิสระในเรื่องศาสนาแต่ยังมีการแทรกแซงองค์กรทางศาสนา และผู้นำทางศาสนาเป็นผู้ที่รัฐบาลจีนส่งมาไม่ใช่เลือกจากความศรัทธาของชาวยุกูร์เอง และรัฐยังมีพฤติกรรมการกีดกันมุสลิมคนอื่น ๆ ที่เป็นผู้นำที่ชาวยุกูร์ยอมรับไม่ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ความไม่เป็นธรรมยิ่งส่งสมมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

การที่พรรคคอมมิวนิสต์ยังควบคุมด้านศาสนาอยู่แม้จะให้เสรีภาพมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีความกังวลในบทบาทของศาสนาที่เป็นเครื่องหมายของอัตลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยโดยเฉพาะในทิเบตและซินเจียงอุยกูร์ (Laliberté, 2011, p. 5) จะเห็นได้ว่าศาสนาในดินแดนสองแห่งนี้ยังมีบทบาทด้านการเมืองแม้ว่ารัฐบาลจีนได้ใช้วิธีต่าง ๆ เพื่อควบคุมการเคลื่อนไหวก็ตาม (ศิริพร ดาบเพชร, 2557, น.144)

3) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

รัฐบาลจีนคิดว่าความขัดแย้งส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจภายในซินเจียง จึงใช้แผนพัฒนาซินเจียงโดยบรรจุแผนดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาประเทศประจำปี ค.ศ. 1996 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาซินเจียงในทุกด้าน ทั้งการคมนาคมขนส่ง การลงทุน อุตสาหกรรม การศึกษา สาธารณสุข และการท่องเที่ยว (ชนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ, 2554, ออนไลน์) ส่งผลให้ซินเจียงเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว แต่คุณภาพชีวิตของชาวมุสลิมอุยกูร์ไม่ได้ดีขึ้นมากนัก ชาวยุกูร์ส่วนใหญ่ยังคงมีความยากจน มีรายได้น้อย และไม่ได้รับการศึกษาตามที่ควร ซึ่งสวนทางกับเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง เพราะแผนพัฒนาซินเจียงที่จีนใช้นั้นเป็นความพยายามที่จะครอบงำประชาชนชาวยุกูร์ในซินเจียงให้กลายเป็นชาวจีนอย่างสมบูรณ์ โดยที่รัฐบาลได้ส่งเสริมและให้เงินทุนแก่ชาวยุกูร์เพื่อให้อพยพถิ่นฐานเข้าไปอาศัยและประกอบธุรกิจภายในซินเจียง ซึ่งตัวเลขเศรษฐกิจที่ดีขึ้นนั้นเกิดจากผู้ประกอบการชาวยุกูร์ที่อพยพเข้ามาได้ทำธุรกิจ รายได้เกือบทั้งหมดตกอยู่ในมือของชาวยุกูร์ ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่เปลี่ยนแปลงและการกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง รัฐบาลไม่ได้สนับสนุนอาชีพให้กับชาวยุกูร์อย่างทั่วถึง แต่มักกระจุกตัวอยู่แค่ในเมืองใหญ่ ทำให้ไม่ได้เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวยุกูร์อย่างแท้จริงและทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกับชาวยุกูร์ด้วย

นอกจากนี้ปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐทำให้ความร่ำรวยตกอยู่ในมือชนชั้นนำ ผู้มีอิทธิพล และชาวยุกูร์อื่น แม้บางส่วนอาจตกถึงมือชนกลุ่มน้อยบ้างแต่เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ ที่มีการศึกษาและปรับตัวได้ดีกว่า ส่วนชาวยุกูร์ในชนบทยังขาดโอกาสและมีฐานะยากจน ซึ่งกล่าวได้ว่ารัฐบาลจีนยังคงเลียดต่อสภาพปัญหาทั้งโครงสร้างการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของชาวยุกูร์โดยรวม ตำแหน่งงานส่วนใหญ่ก็ตกเป็นของบัณฑิตจบใหม่ชาวจีนอื่นเพราะได้รับการสนับสนุนจากรัฐให้ได้รับการศึกษา ในขณะที่ชาวมุสลิมส่วนใหญ่ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนทางการศึกษา หรือไม่ได้จบการศึกษาในระดับสูง ทำให้ไม่มีโอกาสในตำแหน่งงานดี ๆ จึงยังคงว่างงานและยากจน

Shan & Cheng (2009) และ Lai (2009) เห็นว่ารัฐบาลจีนจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยใหม่เพื่อขจัดและลดความไม่พอใจของชนกลุ่มน้อยเกี่ยวกับประเด็นความไม่เท่าเทียมเศรษฐกิจและการกีดกันทางวัฒนธรรม โดยการสร้างความเท่าเทียมทางรายได้ควรเป็นเป้าหมายหลัก ปัญหาการว่างงานและการมีค่าแรงต่ำของชนกลุ่มน้อยควรได้รับการแก้ไขเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและมาตรฐานการครองชีพที่ดี สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล การศึกษา ที่อยู่อาศัย ควรได้รับการปรับปรุงและจัดให้เพียงพอ รวมทั้งรัฐบาลจีนต้องปฏิรูปทางวัฒนธรรมเพื่อลดความไม่พอใจของชนกลุ่มน้อย และเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างชาวฮั่นกับชนกลุ่มน้อยในจีนเจียง

3.4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นภายนอกประเทศ

ปัญหาอุยกูร์ในจีนขยายตัวจนลุกลามเป็นปัญหาด้านความสัมพันธ์กับหลายประเทศ ทั้งประเทศที่มีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติอย่างประเทศตุรกีที่ให้การช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวอุยกูร์มาตั้งแต่ทศวรรษ 1950 และประเทศมาเลเซีย หรือประเทศที่ไม่ได้มีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติอย่างเช่นประเทศไทย แต่มีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม อีกทั้งปัญหาความขัดแย้งได้ทำให้ประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา เข้ามายุ่งเกี่ยวปัญหาของชาวอุยกูร์อีกเช่นกัน

3.4.1 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม

ความขัดแย้งที่มีมาอย่างยาวนานในมณฑลซินเจียงนั้น ทำให้ชาวอุยกูร์ที่นับถือศาสนาอิสลามและสืบเชื้อสายชาวเติร์ก รวมถึงมีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและศาสนาจากชาวจีนฮั่นต้องการได้เอกราชปลดแอกจากจีน เกิดกลุ่มการเมืองติดอาวุธ เช่น “องค์การปลดปล่อยเติร์กิสถานตะวันออก” “กลุ่มขบวนการอิสลามแห่งเติร์กิสถานตะวันออก” ซึ่งต่างก็มีเป้าหมายที่ต้องการจะแบ่งแยกดินแดนซินเจียงออกเป็นประเทศอิสระที่ปกครองแบบรัฐมุสลิมในชื่อว่า “เติร์กิสถานตะวันออก” ด้วยการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวอุยกูร์ ซึ่งปะทุขึ้นอีกครั้งหลังการเกิดประเทศใหม่ในเอเชียกลางจากการ

ล่มสลายของสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. 1991 ซึ่งผู้นำชาวอุยกูร์ คือ นายอิซา ยูซุฟ อัลปเตกิน (Isa Yusuf Alptekin) ที่ลี้ภัยอยู่ที่ตุรกีตั้งแต่ ค.ศ. 1949 แสดงความเห็นว่าการเห็นดินแดนของชาวเติร์กเป็นประเทศที่มีอิสรภาพเช่นกัน ใน ค.ศ. 1995 นายกเทศมนตรีนครอิสตันบูลได้ตั้งชื่อสวนสาธารณะตามชื่อของอัลปเตกินและกล่าวยกย่องเขาในพิธีเปิดสวนสาธารณะ ทำให้จีนประท้วงและเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนชื่อสวนแห่งนี้ แต่ตุรกีปฏิเสธและต่อมายังสร้างอนุสาวรีย์เพื่อรำลึกถึงวีรกรรมของชาวเติร์กสถานตะวันออกเฉียงที่เสียชีวิตจากการต่อสู้เพื่อเอกราช (มาโนชญ์ อารีย์, 2562, น. 74-75) ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับตุรกีไม่ราบรื่น เพราะจีนเห็นว่าตุรกีสนับสนุนให้เกิดความไม่มั่นคงในจีนจากการสนับสนุนชาวอุยกูร์ ส่วนตุรกีมองว่าเป็นสิทธิของชาวเติร์กในอุยกูร์ที่จะเรียกร้องการปกครองตนเอง

อย่างไรก็ตาม ในปลายทศวรรษ 1990 ความสัมพันธ์ของทั้งสองชาติเริ่มดีขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่จีนเริ่มมีบทบาทสำคัญในเวทีโลกมากขึ้น ทำให้ตุรกีทบทวนความสัมพันธ์กับจีน มีการทำความร่วมมือทางทหาร และตุรกีลดการสนับสนุนชาวอุยกูร์ในตุรกีลง รวมทั้งตุรกีได้ทำความร่วมมือด้านการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติใน ค.ศ. 2000 ทำให้จีนพอใจเพราะตุรกีแสดงถึงการไม่สนับสนุนขบวนการเติร์กสถานตะวันออกเฉียง นำไปสู่การเดินทางเยือนตุรกีของประธานาธิบดีเจียง เจ๋อหมิน การออกแถลงการณ์ร่วมของทั้งสองประเทศในการขยายความสัมพันธ์แบบทวิภาคี และมีการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องในทศวรรษ 2010 ซึ่งในช่วงนี้ได้เข้าสู่สมัยประธานาธิบดีสี จิ้นผิง (ตั้งแต่ ค.ศ. 2013) โดยเฉพาะตุรกีได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในโครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง ของจีน ทั้งการเป็นประเทศสมาชิกผู้ก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) ใน ค.ศ. 2015 และตุรกีอยู่ในเส้นทางยุทธศาสตร์สำคัญของโครงการเส้นทางสายไหม เช่น โครงการสร้างเส้นทางรถไฟเชื่อมจีนกับยุโรป โครงการสะพานข้ามทวีปยูเรเชีย ดังนั้น ความร่วมมือและผลประโยชน์ทาง

เศรษฐกิจจึงทำให้ธุรกิจที่ต้องกำหนดค่าที่หรือนโยบายทางการเมืองต่อการเคลื่อนไหวของชาวอุยกูร์อย่างระมัดระวัง (มาโนชญ์ อารีย์, 2562, น. 76, 85 - 86)

3.4.2 ผลกระทบในด้านสิทธิมนุษยชนและการอพยพของชาวอุยกูร์

การเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลจีนภายนอกประเทศของกลุ่มต่าง ๆ เช่น ผู้นำบ็อลลัทธิฝ่าหลุนกงในไต้หวัน ฮองกง กลุ่มเรียกร้องการปกครองตนเองชาวทิเบตและชาวอุยกูร์ที่ได้เคลื่อนไหวเผยแพร่ข้อมูลว่ารัฐบาลจีนกระทำรุนแรงและละเมิดสิทธิมนุษยชนแก่สมาชิกของกลุ่มเหล่านี้ที่ถูกทางการคุมขัง เช่น มีการทรมานในคุก หรือการตัดสินโทษอย่างไม่ยุติธรรม (ศิริพร ดาบเพชร, 2557) ทำให้องค์กรสิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติเรียกร้องให้จีนคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมกับกลุ่มต่อต้าน รวมถึงการนับถือศาสนาของชนกลุ่มน้อย กระทรวงต่างประเทศจีนยืนยันว่ารัฐบาลให้อิสระในการนับถือศาสนาและการจัดกิจกรรมทางศาสนา ให้เกียรติต่อประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่าน้อย และเรื่องการปราบปรามชาวอุยกูร์ของซินเจียงเป็นข่าวลือ

แม้ว่าทางการจีนจะปฏิเสธเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ที่ผ่านมามีเหตุการณ์ที่จีนปราบปรามชนกลุ่มน้อยในซินเจียงอย่างรุนแรง ทำให้รัฐบาลจีนถูกตำหนิในเวทีโลกอยู่หลายครั้ง อาจกล่าวได้ว่าทางการจีนพยายามประนีประนอมกับชนพื้นเมืองและมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่ แต่การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ซินเจียงแม้จะได้ผลดีแต่ผู้ที่ได้ประโยชน์มากกว่าคือชาวฮั่น นอกจากนี้ รัฐบาลจีนใช้วิธีการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ที่ดีของรัฐบาลในการแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อย เช่น ใน ค.ศ. 2012 มีการเผยแพร่ข้อเขียนเรื่อง “เรื่องที่ตลกใจมาก สังคมที่แท้จริงในสายตาของชาวซินเจียง” โดยผู้เขียนที่เป็นสมาชิกในชุมชนออนไลน์ของจีน คือ the Tiexue Luntun (Iron and Blood Forum, bbs.tiexue.net) กล่าวถึงสภาพของซินเจียงว่าแตกต่างจากชาวที่รับรู้กัน เช่น ความเจริญเพิ่มขึ้น การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของชาวอุยกูร์กับชาวฮั่น ซึ่งชุมชนออนไลน์เหล่านี้แม้จะมีบุคคลทั่วไปเป็นสมาชิกแต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าภายใต้คอมมิวนิสต์ทำให้รัฐบาลจีนควบคุมข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เว็บไซต์หรือชุมชน

ออนไลน์อาจมีการตั้งกระทู้พาดพิงวิจารณ์รัฐบาลอยู่บ้าง แต่อยู่ในระดับที่ควบคุมได้ ส่วนเว็บไซต์หรือชุมชนออนไลน์ของต่างประเทศ เช่น Facebook YouTube ถูกปิดกั้นในจีน ความเจริญทางเศรษฐกิจทำให้จำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตของจีนเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีชุมชนออนไลน์ต่าง ๆ เกิดขึ้น การใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการรับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐบาล สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป ใน ค.ศ. 2009 รัฐบาลจีนจึงประกาศมาตรฐานใหม่สำหรับระบบอินเทอร์เน็ตของประเทศ เรียกว่า เขื่อนสีเขียว (the Green Dam) ระบุว่า เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการใช้อินเทอร์เน็ต (Shen & Shaun, 2010, p. 1-2)

สำหรับข้อเขียนเรื่อง “เรื่องที่ตกใจมาก สังคมที่แท้จริงในสายตาของชาวซินเจียง” เขียนโดยชาวซินเจียง มีความโดยสรุปว่า ในสายตาของคนต่างมณฑลมองว่าซินเจียงเป็นเขตที่ไม่ปลอดภัย เกิดความวุ่นวาย ความเข้าใจทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับซินเจียงของคนต่างมณฑลมาจากสื่อออนไลน์ต่างประเทศและคำพูดของคนอื่น ไม่น่าจะเป็นเรื่องจริง ผู้เขียนข้อเขียนนี้เป็นชาวซินเจียงจึงได้เห็นกับตาว่าซินเจียงเปลี่ยนแปลงก้าวหน้ามากในช่วงสิบปีที่ผ่านมา การใช้ชีวิตที่ซินเจียงเรียบง่ายสงบตามปกติเหมือนมณฑลอื่น ไม่มีเรื่องที่ทำให้ซินเจียงเกิดความวุ่นวาย ความสัมพันธ์ระหว่างชาวฮั่นกับชาวอุยกูร์กลมกลืนกันเป็นครอบครัวใหญ่ ชาวฮั่นกับชาวอุยกูร์เป็นเพื่อนกันและเป็นญาติพี่น้องกัน ตั้งแต่กองทัพปลดปล่อยประชาชนปลดปล่อยซินเจียง เขตซินเจียงพัฒนาอย่างรวดเร็ว แต่ก่อนมีแต่ถนนดิน ปัจจุบันมีถนนซีเมนต์ เมื่อก่อนมีแต่บ้านไม้กับบ้านดิน ปัจจุบันมีบ้านอิฐ นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะแก๊สธรรมชาติ ทรัพยากรถ่านหิน ทำให้เศรษฐกิจซินเจียงมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งซินเจียงยังจัดโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างมณฑลเข้ามาเที่ยวและเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชาวซินเจียง กองทัพปลดปล่อยประชาชนมีความกระตือรือร้นต่อชาวซินเจียง ฤดูหนาวหิมะตกหนักมาก แม้ว่าอากาศหนาวแค่นั้น กองทัพ

ปลดปล่อยประชาชนช่วยชาวซินเจียงกวาดหิมะบนหลังคาและหิมะบนถนน ผู้เขียนย้ำว่าเป็นคือสังคมที่แท้จริงในสายตาของชาวซินเจียง (bbs.tiexue.net, 2012, Online)

จากข้อเขียนนี้ แม้ผู้เขียนจะย้ำว่าตนเป็นชาวซินเจียง และเขียนถึงการเปลี่ยนแปลงของซินเจียงในด้านดีจากการพัฒนาของรัฐบาล รวมถึงกล่าวว่าคนจีนและคนท้องถิ่นในซินเจียงอยู่กันอย่างสงบ แต่จากสถานการณ์ที่ผ่านมาจะพบว่ามีความขัดแย้งกันมาตลอด จึงเป็นไปได้ว่าข้อเขียนนี้อาจเขียนโดยคนฝั่งของรัฐแต่อ้างว่าเป็นคนซินเจียง หรืออาจเขียนโดยคนซินเจียงที่ได้ประโยชน์จากนโยบายของรัฐบาลจีน หรืออาจเขียนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่พรรคประจำซินเจียงเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีก็เป็นได้ เพราะเป็นข้อเขียนที่เผยแพร่ทางสื่อโซเชียลที่ไม่ได้ระบุตัวผู้เขียน

ความขัดแย้งในพื้นที่ซินเจียงในด้านการเมืองยังคงมีมาอย่างต่อเนื่องแม้ว่าทางการเงินจะหาทางแก้ปัญหาหรือใช้การปราบปราม เพราะรัฐบาลจีนไม่อาจให้เอกราชตามที่กลุ่มอุยกูร์หัวรุนแรงต้องการได้อย่างแน่นอน และชาวมุสลิมอุยกูร์รู้สึกว่าการเงินยังกดขี่ทางศาสนาต่อชาวมุสลิมในซินเจียง เช่น ห้ามถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ทำให้ชาวอุยกูร์รู้สึกสูญเสียเสรีภาพทางศาสนา และ ค.ศ. 2015 เกิดการอพยพของชาวอุยกูร์ โดยมีเป้าหมายคือไปยังประเทศตุรกี รวมถึงประเทศอิสลามอย่างปากีสถานหรือมาเลเซีย ส่วนประเทศไทยหรือกัมพูชาที่เป็นประเทศทางผ่านนั้น การเดินทางผ่านของชาวอุยกูร์ส่วนใหญ่เป็นการลักลอบเข้าเมือง เมื่อถูกจับได้และมีการเรียกร้องจากทางการเงินให้ส่งกลับก็ทำให้ได้รับผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไปด้วยเช่นกัน

นโยบายของรัฐบาลจีนที่ส่งผลกระทบด้านความสัมพันธ์กับทั้งประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามและประเทศรอบข้างนั้น เกิดจากการที่ใน ค.ศ. 2015 ชาวอุยกูร์ตัดสินใจอพยพออกนอกประเทศ โดยเดินทางผ่านมณฑลหยุนหนาน เพื่อจะเดินทางต่อไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้วไปต่อที่ซีเรียและอิรัก ซึ่งกลุ่มชาวอุยกูร์ที่เดินทางผ่านมณฑลหยุนหนานมาถึงประเทศไทยได้ผ่านเข้ามาทางกัมพูชาและลาว กลุ่มผู้อพยพเหล่านี้ต้องการเดินทางต่อจากไทยไปยังประเทศตุรกี ซึ่งเมื่อเหล่าผู้อพยพเดินทางเข้าประเทศอย่างเช่นลาว กัมพูชา ไทย มาเลเซีย โดยขอสถานะเป็นผู้ลี้ภัยจากประเทศเหล่านั้นแล้วนั้น รัฐบาลจีน

ได้ส่งคำร้องขอนำชาวอุยกูร์กลับประเทศเนื่องจากกลุ่มอุยกูร์ที่หลบหนีเข้ามาประเทศไทย เช่น ไทย กัมพูชา และมาเลเซีย มีบางคนเป็นผู้ก่อการร้าย จีนจึงต้องการตัวกลับไป โดยขอตามสนธิสัญญาผู้ร้ายข้ามแดน (สุภางค์ จันทวานิช, 2558, ออนไลน์) แต่ทางการตุรกีที่เป็นปลายทางของจุดหมายการเดินทางของชาวอุยกูร์นั้นได้ส่งการร้องขอให้ประเทศที่ชาวอุยกูร์พำนักอยู่ไม่ให้ส่งชาวอุยกูร์กลับไปให้ทางการจีน เนื่องจากทางการจีนมีการกดขี่ข่มเหงชาวอุยกูร์ซึ่งเป็นการลิดรอนสิทธิมนุษยชน

เหตุขัดแย้งระหว่างจีนกับชาวอุยกูร์นั้นส่งผลกระทบต่อประเทศที่ชาวอุยกูร์เดินทางผ่าน อย่างเช่นประเทศไทยที่ทางการไทยตัดสินใจส่งชาวอุยกูร์กลับไปให้ทางการจีนจำนวน 109 คน ใน ค.ศ. 2015 ทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ชาวมุสลิมเกิดการทำลายสถานทูตไทยในตุรกี ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับตุรกี หรือทางการกัมพูชาตัดสินใจส่งผู้ลี้ภัยชาวอุยกูร์ 20 คนกลับจีน เนื่องจากรัฐบาลกัมพูชามีความใกล้ชิดกับทางการจีน แต่ในทางตรงกันข้ามเมื่อ ค.ศ. 2017 ทางการมาเลเซียได้ส่งชาวอุยกูร์จำนวน 11 คน ที่หลบหนีจากเรือนจำที่ภาคใต้ของไทยไปที่ตุรกี โดยนายนาจิบ ราซัค (Najib Razak) นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ไม่สนใจคำเรียกร้องของทางการจีนที่ขอให้ส่งตัวชาวอุยกูร์ทั้ง 11 คน ให้จีน ทำให้ความสัมพันธ์จีนและมาเลเซียตึงเครียดขึ้น

นอกจากนี้ ความขัดแย้งระหว่างทางการจีนกับชาวอุยกูร์ยังส่งผลกระทบต่อประเทศปลายทางอย่างตุรกี ซึ่งชาวมุสลิมมีเชื้อสายชาวเติร์ก มีภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมเช่นเดียวกับชาวอุยกูร์ นโยบายจำกัดสิทธิต่าง ๆ ที่ทางการจีนบังคับใช้กับชาวอุยกูร์ การปราบปรามชาวอุยกูร์ที่รุนแรงที่มณฑลซินเจียง และการมีข่าวว่าทางการจีนห้ามชาวอุยกูร์ถือศีลอดในช่วงเดือนรอมฎอน ทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ชาวมุสลิม กระทบวงการต่างประเทศของตุรกีออกแถลงการณ์แสดงความเสียใจต่อกรณีที่เกิดขึ้น แต่ทางการจีนปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าว และกล่าวว่าเป็นการพุดชยายความเกินจริงของสื่อตะวันตก พร้อมยืนยันว่าได้ให้ความเคารพต่อเสรีภาพในการนับถือศาสนาอย่างเต็มที่ ซึ่งต่อมาส่งผลให้เกิดการโจมตีร้านอาหารจีนและพลเมืองจีนในตุรกี หรือการเดินทางบวงประหว่งรัฐบาล

เงินที่กระทำต่อชาวอุยกูร์โดยมีกลุ่มเกรย์ วูล์ฟส์ ซึ่งเป็นกลุ่มชาตินิยมขวาจัดเชื้อสายเติร์ก เป็นแกนนำประท้วง มีการเผาธงชาติจีนหรือโจมตีนักท่องเที่ยวชาวเอเชียโดยเข้าใจว่าเป็นนักท่องเที่ยวชาวจีน อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อประเทศที่มีการส่งชาวอุยกูร์ให้กับทางกาชาดจีนอย่างเช่นไทยอีกด้วย ดังเหตุการณ์โจมตีสถานทูตไทยในตุรกี หรือการระเบิดที่แยกราชประสงค์ที่ศาลพระพรหมเอราวัณในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 2015 โดยทางการไทยได้จับกุมนายอาเดม คาราดัก (บิลาล มุฮัมหมัด) และนายยูซุฟ เมียไรลี ผู้ต้องสงสัยทั้งสองคนที่เป็นชาวอุยกูร์สัญชาติจีน

ปัญหาระหว่างเงินกับอุยกูร์นั้นยังส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง โดยสื่อตะวันตกให้ความสนใจประเด็นความขัดแย้งนี้มาก อีกทั้งยังมีองค์กรระดับโลกเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น องค์การสหประชาชาติ หรือ UN ที่ได้ประณามจีนจากการจับกุมชาวอุยกูร์จำนวน 2 ล้านคน ส่งค่ายกักกันลับขนาดใหญ่ในซินเจียงเพื่อปลูกฝังแนวคิดทางการเมืองและปรับทัศนคติของชาวอุยกูร์ หรือการลงโทษนั่นเอง แต่ทางการจีนปฏิเสธข่าวนี้อ้อมทั้งกล่าวว่าเป็นเพียงการจัดฉากของสื่อตะวันตก ความขัดแย้งของจีนและชาวอุยกูร์ยังกลายเป็นเกมการเมืองระหว่างประเทศระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาด้วย โดยสหรัฐอเมริกาได้ประณามการกระทำของจีน รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ กล่าวเกี่ยวกับ "สถานการณ์เสรีภาพทางศาสนาทั่วโลก" ว่าชาวอุยกูร์ในจีนซึ่งอาจมีจำนวนมากหลายล้านคนกำลังอยู่ภายใต้ "การควบคุมโดยไม่เต็มใจ" ในสถานที่ซึ่งเรียกว่า "ค่ายปรับทัศนคติ" เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นเพียงมายาคติ และการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยเป้าหมายของโครงการดังกล่าวเป็นไปเพื่อทำลายความเชื่อดั้งเดิมของชาวอุยกูร์ ซึ่งข่าวดังกล่าวในลักษณะนี้ก็มักจะถูกทางการจีนปฏิเสธโดยตลอด

3.5 การโจมตีเงินของสื่อตะวันตกกรณีปัญหาอุยกูร์

นโยบายควบคุมสิทธิเสรีภาพและการปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยที่จีนถูกมองว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนดังที่กล่าวมา ทำให้มีการโจมตีทางด้านการข่าวกันไปมาระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา และพันธมิตร เช่นอังกฤษ โดยจีนกล่าวว่าสื่อของสหรัฐอเมริกาบิดเบือน

ความจริง ในขณะที่ฝ่ายสหรัฐฯ กล่าวว่าจีนกดขี่ข่มเหงชาวอุยกูร์ ซึ่งทางการจีนเห็นว่าเป็น การพยายามแทรกแซงการเมืองจีนของสหรัฐอเมริกาด้วย สำนักข่าวระดับโลกของ ประเทศตะวันตก เช่น BBC, Financial Times มักนำเสนอข่าวชนกลุ่มน้อยอยู่บ่อยครั้ง เช่น Financial Times ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2017 และ BBC ได้นำมาเสนอต่อใน หัวข้อข่าวว่า “กัมปับเหล็กควบคุมซินเจียงอย่างเข้มงวด แม้คนฮั่นยังบ่น” (bbc.com, 2017, press-review-41999212, online) ความว่า

“รัฐบาลจีนกลัวการก่อการร้ายเกิดขึ้นอีก จึงควบคุมซินเจียง เข้มงวดกว่าเดิม รัฐบาลส่งทหารจำนวนมากเข้าสู่ซินเจียง จัดระบบกล้องวงจร ปิดอย่างเข้มงวด ชาวอุยกูร์หลายพันคนถูกส่งไปที่ศูนย์การอบรมเพื่อรับความคิด ของพรรคคอมมิวนิสต์และทฤษฎาศาสนาที่ตัวเองนับถือ ชาวอุยกูร์คนหนึ่งกล่าวว่า ศูนย์การอบรมเหมือนเรียนที่มหาวิทยาลัย ซึ่งทานข้าว เข้านอนและเข้าเรียน ตามปกติ แต่ไม่ให้ออกไปข้างนอกเอง ตั้งแต่ปีที่แล้วหนังสือเดินทางของชาวอุยกูร์ ถูกยึดเพื่อไม่ให้ชาวอุยกูร์เดินทางออกนอกประเทศ กิจกรรมของชาวอุยกูร์ถูก จำกัด ชาวอุยกูร์อีกคนหนึ่งกล่าวว่าถ้าจะเดินทางไปเมืองอูรุมชี ต้องแจ้งให้ตำรวจ ทราบ แต่บางครั้งตำรวจจะปฏิเสธ ไม่เพียงแต่ชาวอุยกูร์ ชนชาติอื่นแม้กระทั่งชน ชาติฮั่นก็ยังได้รับผลกระทบ เจ้าของร้านในเขตซินเจียงซึ่งเป็นชนชาติฮั่นกล่าวว่า ต้องเสียเงินจำนวนมากเพื่อติดตั้งระบบวงจรปิดเพื่อรับการควบคุมของรัฐบาล ชาวอุยกูร์และชาวฮั่นต้องให้ตำรวจตรวจโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ของ มหาวิทยาลัยทั้งหมดต้องติดตั้งระบบการควบคุมด้วย”

หนังสือพิมพ์ The Times ของประเทศอังกฤษ ฉบับวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ. 2017 เขียนว่า ก่อนการจัดประชุมแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 ข้าราชการ ครูอาจารย์ และนักเรียนของเขตซินเจียงซึ่งเป็นชาวอุยกูร์ได้รับคำสั่งว่าไม่สามารถมีวันหยุดได้ แม้ว่า

วันชาติจีน คนจีนมีวันหยุด 7 วัน แต่ที่เมืองปักกิ่งชาวอุยกูร์ต้องกลับไปทำงานเหมือนเดิม (bbc.com, 2017, press-review-41515352, online)

ข่าว BBC วันที่ 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2018 ผู้สื่อข่าวในประเทศจีนของ BBC ประเทศอังกฤษ ชื่อ ซาเหล่ย (Sha Lei) ไปรายงานข่าวที่เขตซินเจียงซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสื่อต่างประเทศค่อนข้างน้อย ระหว่างการถ่ายทำ ผู้สื่อข่าวระบุว่าเขาถูกกั้นแกล้งและตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ และมีการสัมภาษณ์ชาวอุยกูร์คนหนึ่งที่หนีออกไปที่ประเทศตุรกี ซึ่งได้กล่าวว่าเขาได้ยื่นว่าครอบครัวถูกส่งไปที่ศูนย์การอบรม เขาพูดว่าผมยอมให้ครอบครัวของผมถูกยิงตายและไม่อยากให้พวกเขาถูกทำร้ายโดยรัฐบาลจีน (bbc.com, 2018, chinese-news-42928895, online)

นิตยสาร The Economist ฉบับเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2017 นำเสนอบทความหัวข้อ “ความอัยศอดสูของชาวมุสลิมในจีนนั้นแปลก” วิเคราะห์การกระทำของรัฐบาลจีนต่อชาวมุสลิมในเขตซินเจียงว่ามีกรกระทำที่หลากหลายและแปลกมาก เช่น ห้ามชาวมุสลิมที่ซินเจียงไปแสวงบุญที่เมืองมักกะฮ์ รัฐบาลยึดหนังสือเดินทางเพื่อไม่ให้ชาวจีนเจียงออกนอกประเทศ รถยนต์ทั้งหมดต้องติดตั้งระบบดาวเทียมเพื่อการติดตามของรัฐบาล ห้ามผู้หญิงใช้ผ้าปิดหน้า ห้ามผู้ชายไว้หนวดเคราที่ “ผิดปกติ” และประกาศให้แต่ละคนและเพื่อนบ้านกำกับดูแลซึ่งกันและกัน ถ้ามีผู้ฝ่าฝืนให้แจ้งชื่อผ่านแอปพลิเคชันที่รัฐบาลจัดให้ (bbc.com, 2017, press-review39816955, online) ข้อกำหนดนี้ยิ่งเพิ่มความรู้สึกด้านลบให้เกิดขึ้นในหมู่ชาวอุยกูร์มากขึ้น เพราะนอกจากเกี่ยวกับประเด็นทางศาสนาและวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นข้อกำหนดที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างมาก ซึ่งก่อนหน้านี้รัฐบาลจีนได้มีการกระทำที่แสดงว่าไม่ไว้วางใจชาวอุยกูร์อยู่แล้ว คือ รัฐบาลได้จัดประชุมต่อต้านการก่อการร้ายในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2017 มีการระดมกำลังตำรวจติดอาวุธนับหมื่นคน เฮลิคอปเตอร์ รถหุ้มเกราะ รถถัง เพราะรัฐบาลจีนมองว่าซินเจียงมีเรื่องการก่อการร้ายเกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับผู้ก่อการร้ายชาวมุสลิม องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนประกาศว่าชาวจีนเจียงกำลังจะถูกปราบปรามจากรัฐบาล สื่อทางการของจีนอ้างคำกล่าวของเฉิน ฉวนกั๋ว (Chen Quanguo) หัวหน้าเขตซินเจียง ว่าต้อง

ปราบปรามผู้ก่อการร้ายให้ได้โดยใช้อาวุธกำลัง (bbc.com, 2017, chinese-news-39124586, online) สถานการณ์เหล่านี้จึงสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ที่เลวร้ายลงระหว่างชาวอุยกูร์และทางการจีน

3.6 สรุป

กล่าวได้ว่านโยบายที่ทางการจีนในแต่ละช่วงเวลาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความขัดแย้งกับชาวอุยกูร์เพิ่มมากขึ้น แม้บางช่วงจะมีการผ่อนปรนประนีประนอมและอนุญาตการดำรงรักษาวัฒนธรรมและศาสนาของชนกลุ่มน้อย มีการส่งเสริมการพัฒนาเขตซินเจียงให้เจริญก้าวหน้า แต่ทางการจีนยังใช้การควบคุมอย่างเข้มงวด และเมื่อมีปัจจัยจากภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเรียกร้องการปกครองตนเองของชาวอุยกูร์ ทางการจีนได้ออกนโยบายและกฎระเบียบที่เข้มงวดเพื่อห้ามการปฏิบัติของชาวมุสลิมที่รัฐบาลจีนมองว่าเป็นแนวคิดสุดโต่งเกินไป แต่ทางการจีนกลับไม่มองว่าข้อกำหนดที่ตนออกมาบังคับใช้นั้น ทั้งละเมิดสิทธิมนุษยชนและไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

นโยบายของรัฐบาลจีนที่การพยายามกลืนอัตลักษณ์ของความเป็นชาวพื้นถิ่นของอุยกูร์ การเข้าควบคุมและบังคับของรัฐบาลจีนส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและเกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างชาวอุยกูร์กับรัฐบาลกลาง การยึดเยียดความเป็นผู้แบ่งแยกดินแดน และการเข้าร่วมกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายยิ่งตอกย้ำถึงความสัมพันธ์ที่ร้ายลึกของชาวอุยกูร์กับรัฐบาล บางคนเลือกที่จะเป็นผู้อพยพเข้าไปในประเทศที่สามารถมีเสรีในการปฏิบัติในอัตลักษณ์ของตนเองได้ เช่นประเทศที่มีเชื้อสายเตอร์กิชเช่นเดียวกัน ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบตามมาอีกหลายประการ ดังจะได้กล่าวในบทต่อไป

การแก้ไขปัญหาของรัฐบาลจีนในจีนเจียง ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 ถึง ค.ศ. 2013

รัฐบาลจีนมีนโยบายชนกลุ่มน้อยที่เน้นการควบคุมเพื่อความมั่นคงทางด้านการเมือง และต่อมาใช้นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตเพื่อมุ่งหวังให้ชาวอุยกูร์พึงพอใจและไม่เข้าร่วมกับกลุ่มการเมืองหัวรุนแรง โดยปรับนโยบายให้เหมาะสมกับในแต่ละช่วงเวลา นักวิชาการด้านกฎหมายและรัฐศาสตร์ที่ศึกษากรณีชาวอุยกูร์ในจีนเจียงได้แบ่งระยะเวลาของนโยบายของทางการจีนตั้งแต่ทศวรรษ 1990 ออกเป็น 3 ช่วง คือ นโยบายแนวเด็ดขาดและบีบคั้นกดดัน (ค.ศ. 1991-1996) นโยบายแนวเด็ดขาดผสมการพัฒนาเศรษฐกิจ (ค.ศ. 1997-2001) และนโยบายแนวประนีประนอม (ค.ศ. 2002-2007) (จันท์จุฑา สุขชีและศุภชัย วรรณเลิศสกุล, 2553) ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ใช้การแบ่งของงานดังกล่าวเป็นหลัก และขยายช่วงเวลาศึกษาจนถึงสมัยรัฐบาลสี จิ้นผิง (ค.ศ. 2013 ถึงปัจจุบัน) ซึ่งจะนำเสนอในบทต่อไป

4.1 การดำเนินนโยบาย ค.ศ. 1991-1996

นักวิชาการด้านจีนศึกษาได้วิเคราะห์ลักษณะของนโยบายและแนวปฏิบัติของรัฐบาลจีนตั้งแต่ ค.ศ. 1990-2007 โดยเสนอว่ารัฐบาลจีนใช้นโยบายสองแบบ คือ “นโยบายจู่โจมให้หนัก” ที่ใช้กำลังเข้าจัดการอย่างเด็ดขาด การลงโทษหนัก และประหารชีวิต กับ “นโยบายจัดการแบบผสมผสานหลายด้าน” ที่ใช้ทั้งมาตรการทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม (จันท์จุฑา สุขชีและศุภชัย วรรณเลิศสกุล, 2553, น.12-13) โดยนโยบายสองแบบนี้ถูกปรับใช้ตามบริบทสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา

4.1.1 นโยบายเข้มงวดทางการเมือง

การดำเนินนโยบายในช่วงนี้เป็นช่วงตั้งแต่ ค.ศ. 1991 ที่สหภาพโซเวียตล่มสลาย นำมาสู่การเกิดรัฐในเอเชียกลางที่มีประชากรเชื้อสายเติร์กเช่นเดียวกับชาวอุยกูร์ และการเกิดสงครามระหว่างเชื้อชาติในยุโรปตะวันออกตั้งแต่ ค.ศ. 1992 ทำให้เกิดประเทศใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งมีส่วนให้กลุ่มเคลื่อนไหวด้านชาตินิยมในอุยกูร์ได้รับแรงกระตุ้นในการเรียกร้องเอกราช ประกอบกับใน ค.ศ. 1991 เกิดการปะทะกันระหว่างฝ่ายแบ่งแยกดินแดนในซินเจียง กับตำรวจทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ดังนั้นในความคิดของผู้นำจีน การปกครองอย่างเด็ดขาดเท่านั้นที่จะทำให้ดินแดนจีนไม่ถูกแบ่งแยก และไม่เผชิญชะตากรรมแบบเดียวกับสหภาพโซเวียต (ศิริพร ดาบเพชร, 2561, น. 324) จึงใช้นโยบายเข้มงวดเพื่อสร้างความสงบให้เกิดขึ้นโดยเร็วที่สุดและปราบปรามกลุ่มที่ต้องการเรียกร้องเอกราชให้เด็ดขาด

ตั้งแต่ทศวรรษ 1950 พรรคคอมมิวนิสต์จีนวางนโยบายเพื่อรักษาเสถียรภาพของซินเจียงและต่อต้านความคิดแตกแยกประเทศชาติ และยังคงดำเนินต่อมา ได้แก่

- 1) การเร่งพัฒนาเศรษฐกิจ ยกคุณภาพชีวิตของชาวซินเจียง เพื่อเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานที่ต่อต้านกองกำลังแบ่งแยกดินแดนแห่งชาติ
- 2) การเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างชาวฮั่นกับชาวอุยกูร์ อบรมและคัดเลือกชาวอุยกูร์รับงานราชการเพื่อรักษาเสถียรภาพของสังคม
- 3) การปลูกฝังความคิดให้นักเรียนว่าต้องต่อต้านกองกำลังศัตรูที่ทำให้ประเทศจีนแตกแยก ต้องพัฒนาค่านิยม ความรักชาติและรักษาเอกภาพของชาติ ต้องทำให้นักเรียนมีทัศนคติต่อชาติและศาสนาที่ถูกต้อง เช่น ในวันที่ 23 สิงหาคม ค.ศ. 1994 รัฐบาลจัดโครงการพัฒนาค่านิยมและความรักชาติให้นักเรียน โดยระบุว่าเงินเป็นครอบครัวใหญ่ที่รวมหลายชนชาติ ไม่ว่าชาวฮั่นและชาวเผ่าต้องพัฒนาค่านิยมต่อชาติและศาสนาทางมาร์กซิสต์ (Marxism) ต้องยึดถือนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ต่อชนชาติ
- 4) ต้องร่วมมือเพื่อต่อต้านกองกำลังศัตรูที่ทำให้ประเทศชาติแตกแยก

5) เพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจของ Xinjiang Production and Construction Corps (XPCC) หรือ ปิงฉวน โดยนำบริษัทในเครือเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์หลายบริษัท

ภายใต้นโยบายเข้มงวด รัฐบาลจีนใช้วิธีการเร่งสืบหาและกวาดล้างจับกุมผู้ต้องสงสัย โดยกระจายกำลังตำรวจทหารออกสืบหาและจับกุมผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับก่อความไม่สงบตามเขตเมืองใหญ่และหมู่บ้านโดยเฉพาะในเมืองอูรุมชี โดยประกาศใช้นโยบายนี้จนถึง ค.ศ. 1996 ซึ่งจับกุมผู้ต้องสงสัยที่เป็นผู้ก่อการร้ายได้ 2,773 ราย และจับกุมผู้ต้องสงสัยในการวางระเบิด 6,000 ราย ถูกสอบสวนและคุมประพฤติอีก 31,000 ราย (จันทรจุฑา สุขชีและศุภชัย วรรณเลิศสกุล, 2553, น.15) และเมื่อผู้ต้องสงสัยถูกจับกุม ทางการเงินใช้ความเด็ดขาดในการสอบสวนและลงโทษผู้กระทำผิด การสอบสวนมักใช้วิธีการบีบคั้นจิตใจอย่างรุนแรง เช่น การบังคับให้ผู้ต้องหาขามุสลิมรับประทานเนื้อสุกรรมควัน ลงโทษสถานหนัก คือ ประหารชีวิต และไม่เปิดโอกาสให้ยื่นอุทธรณ์ในชั้นศาล (จันทรจุฑา สุขชีและศุภชัย วรรณเลิศสกุล, 2553, น.15) ทำให้เงินถูกดำเนินอย่างมากในเรื่องสิทธิมนุษยชน

4.1.2 นโยบายเข้มงวดและควบคุมทางศาสนา

รัฐบาลจีนใช้วิธีการเข้าควบคุมโรงเรียนและการสอนศาสนา เพราะเห็นว่าเป็นแหล่งกลุ่มเกลียดความคิดของเยาวชนชาวอุยกูร์ โดยอนุญาตการเปิด/ปิดโรงเรียนสอนศาสนา ตรวจสอบคำสอนและวิธีการสอนของโรงเรียนสอนศาสนาในซินเจียง ถ้าเห็นว่ามีเนื้อหาการสอนที่เป็นภัยจะสั่งปิดโรงเรียนแห่งนั้นทันที ห้ามสอนคัมภีร์อัลกุรอานโดยไม่ได้รับอนุญาต รวมถึงควบคุมการปฏิบัติศาสนกิจและศาสนสถานอย่างเข้มงวด โดยควบคุมมัสยิดทุกแห่งและกำชับผู้สอนศาสนาไม่ให้มีการชุมนุมเผยแพร่อุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนหรือวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลจีน สั่งปิดมัสยิด 50 แห่งทั่วซินเจียงด้วยเหตุผลว่ามีมากเกินไปที่เจ้าหน้าที่จะควบคุมได้ทั่วถึง จัดอบรมการเมืองและสอบการเมืองกับบรรดาอิหม่ามในซินเจียง อิหม่ามที่สอบไม่ผ่านจะถูกถอนใบอนุญาต สำหรับเจ้าหน้าที่และลูกจ้างรัฐที่เป็นมุสลิมจะถูกควบคุมความประพฤติและสอบประวัติครอบครัว และนำไปสู่การปลด

เจ้าหน้าที่และลูกจ้างรัฐจำนวน 25,000 คน (จันท์จุฑา สุขชีและศุภชัย วรรณเลิศสกุล, 2553, น.15-16) ในการรับนักศึกษา เจ้าหน้าที่รัฐ และการจ้างงาน ทางราชการจะให้สิทธิแก่ชาวจีนอันก่อนชาวอุยกูร์ ทำให้เกิดความรู้สึกไม่เป็นธรรมในหมู่ชนกลุ่มน้อย ผู้สมัครที่เป็นชาวมุสลิมจะถูกสอบประวัติครอบครัวอย่างละเอียด หากสมาชิกในครอบครัวหรือเครือญาติมีประวัติเกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย เคยถูกจับกุม หรือเคยตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือรับโทษอยู่ในเรือนจำ ผู้สมัครรายนั้นจะไม่ได้รับการคัดเลือกอย่างเด็ดขาด

การดำเนินนโยบายอย่างเข้มงวดนี้กลับไม่เป็นไปตามที่รัฐบาลจีนคาดหวังและเป็นความผิดพลาด การปราบปรามที่รุนแรงและการเข้าควบคุมที่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา นำไปสู่การต่อต้าน การประท้วง และรุนแรงถึงขั้นการก่อการร้ายและลอบสังหารชาวจีนอัน เช่น การเดินขบวนต่อต้านรัฐบาลจีนในนครอุรุมชี เกิดเหตุชุมนุมประท้วงหลายครั้ง และในหลายพื้นที่ เช่น ที่มีสียิดอิดกาห์ (Id Kah) ในเมืองคัชการ์ การชุมนุมประท้วงชนกลุ่มน้อยที่มุสลิมเย่เฉิง (Yecheng) และการก่อกวนครั้งใหญ่ที่เมืองอีลี่โดยชาวมุสลิมจำนวน 50,000 คน รัฐบาลจีนยังมองว่าคำสอนและการสอนศาสนามีผลกระทบด้านลบแบ่งแยกดินแดน ทำให้รัฐบาลจีนให้ความสนใจไปที่แนวความคิดทางศาสนาอิสลามมากขึ้น และใช้นโยบายการเมืองที่เน้นควบคุมการสอนศาสนาอย่างเคร่งครัดขึ้น

4.2 การดำเนินนโยบาย ค.ศ. 1997-2001

นโยบายในช่วง ค.ศ. 1997-2001 เป็นการดำเนินการทางการเมืองด้วยการควบคุมปราบปรามผู้มีแนวคิดทางศาสนาที่สุดโต่ง และใช้การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาความยากจนเพื่อหวังผลทางการเมือง

4.2.1 นโยบายปราบปรามแนวคิดอะฮ์มาดียะฮ์

นโยบายในช่วง ค.ศ. 1997-2001 เป็นการควบคุมปราบปรามผู้มีแนวคิดทางศาสนาที่สุดโต่ง ที่รัฐบาลจีนมองว่าเป็นอันตราย ในช่วงนี้รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับการ

ควบคุมผู้มีแนวคิดวะฮาบียะฮ์เป็นหลัก เพราะเห็นว่ามาพร้อมกับแนวคิดการตั้งรัฐอิสลาม กลุ่มนี้จึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการปราบปราม วะฮาบียะฮ์ คือ ชื่อของขบวนการฟื้นฟูอิสลามที่เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 18 วะฮบียะฮ์ หรือ วะฮาบียี้ หมายถึง ผู้มีแนวคิดหรือแนวปฏิบัติตามขบวนการดังกล่าว วะฮาบียะฮ์ หรือ สะละฟียะฮ์ ในชื่อทางวิชาการมีอิทธิพลอย่างมากต่อการฟื้นฟูอิสลามและการปฏิรูปสังคมมุสลิมให้กลับสู่หลักคำสอนดั้งเดิมอันบริสุทธิ์ (อับดุลเลาะ หน่มสุข, ม.ป.ป., ออนไลน์) ขบวนการภราดรภาพมุสลิม (อัลอิวาน อัลมุสลิมูน) เป็นหนึ่งในผลผลิตจากแนวความคิดของขบวนการวะฮาบียะฮ์ (บรรจง ปินกาชัน, 2560, ออนไลน์) ซึ่งความเป็นภราดรภาพของมุสลิมและการแพร่หลายของวะฮาบียะฮ์เป็นเรื่องที่รัฐบาลจีนจับตามอง โดยเห็นว่าวะฮาบียะฮ์เป็นภัยคุกคามเพราะจะนำไปสู่การแบ่งแยกดินแดน จึงเพิ่งเล็งไปที่อิหม่ามเป็นกรณีพิเศษ อิหม่ามที่ทางการเห็นว่ามีความเสี่ยงจะถูกลำเลียงไปสอบสวนว่ามีแนวคิดแบบวะฮาบียะฮ์หรือไม่ หากพบจะถูกลงโทษหรือคุมขังในฐานะนักโทษการเมือง

ทางการจีนยังได้สอบสวนและกวาดล้างประชาชนที่มีแนวคิดสุดโต่งตามหมู่บ้านและจับกุมนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่ตั้งชมรมเกี่ยวกับศาสนาหรือเผยแพร่คำสอนของศาสนาอิสลาม ซึ่งรัฐบาลจีนถือว่าการสื่อเจตนาไม่สุจริตหรือเป็นแหล่งรวมแนวความคิดแบบวะฮาบียะฮ์ ควบคุมการสอนศาสนาเพื่อไม่ให้สอนแนวคิดวะฮาบียะฮ์ในมัธยมหรือสถานศึกษา เน้นให้สอนศาสนาหรือสอนหนังสือตามหลักการศึกษาคำความจริง (Education in Truth) ในโรงเรียนมัธยมและมหาวิทยาลัย ซึ่งเน้นการตั้งคำถามและวิจารณ์คำสอนทางศาสนาตามแนวทางวัตถุนิยมวิพากษ์วิธีแบบมาร์กซิสต์ เช่น ตั้งคำถามว่า “ควรเชื่อเหตุผลหรือเชื่อพระเจ้า” และมีการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างอิหม่ามและเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทางศาสนาและการสอนศาสนาที่ทางการเห็นว่ามีผิดกฎหมาย เพื่อให้อิหม่ามระมัดระวังในการสอนศาสนา การใช้ตำราสอนศาสนา (จันทรจุฬา สุขขีและศุภชัย วรรณเลิศสกุล, 2553, น. 19) ดังนั้น นโยบายของทางการจีนที่ควบคุมทางศาสนาที่เข้มงวดจึงทำให้เกิดความขัดแย้งกับชาวมุสลิมอยู่บ่อยครั้ง

4.2.2 นโยบายควบคุมและผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

ในทศวรรษ 1980 รัฐบาลจีนมีนโยบายผ่อนคลายทางศาสนาและวัฒนธรรม ให้แก่ชนกลุ่มน้อย แต่กระแสการเรียกร้องเอกราชหลังสงครามเย็นทำให้ในทศวรรษ 1990 ทางการเงินต้องกลับมาใช้นโยบายควบคุมทางวัฒนธรรมแก่ชนกลุ่มน้อยในซินเจียงอีก โดยกำหนดมาตรการควบคุมการสอนภาษาท้องถิ่น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการผสมผสานกลมกลืนทางชาติพันธุ์ ควบคุมไม่ให้ต่อต้านจีนและให้ง่ายต่อการควบคุม โดยทางการใช้วิธีการต่าง ๆ ได้แก่ สั่งการให้เลิกสอนภาษาท้องถิ่นหรือภาษาอุยกูร์ที่ใช้ตัวเขียนเป็นอักษรอาหรับในทุกระดับชั้นยกเว้นในมหาวิทยาลัยซินเจียง ซึ่งการห้ามระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเรียนรู้ภาษาอุยกูร์เป็นการควบคุมไม่ให้เยาวชนเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม เพราะจะทำให้เยาวชนที่อ่านภาษาอุยกูร์ไม่ได้ไม่สามารถอ่านคัมภีร์ทางศาสนาได้เช่นกัน กำหนดให้อักษรโรมันในการเขียน โดยให้เหตุผลว่าสะดวกและง่ายกว่าอักษรอาหรับซึ่งสะดวกต่อการสื่อสาร กำหนดให้ภาษาที่สื่อสารในนครอุรุมชีหรือภาษาที่ชาวมุสลิมอุยกูร์ภาคเหนือสื่อสารกันเป็นภาษามาตรฐาน ทั้งที่ชาวมุสลิมอุยกูร์ส่วนใหญ่ในซินเจียงสื่อสารกันด้วยภาษาอุยกูร์ภาคใต้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เจ้าหน้าที่ชาวจีนเข้าใจได้ง่าย

นอกจากนี้ รัฐบาลจีนใช้การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ด้วยการนำวัฒนธรรมจีนเข้าไปผ่านกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น ผนวกรวมโรงเรียนชนกลุ่มน้อยมุสลิมอุยกูร์เข้ากับโรงเรียนจีน เพื่อทำให้เกิดการหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน ส่งผลโดยนัยคือให้นักเรียนค่อยๆ เติบโตและมีความเป็นจีนมากขึ้น กำหนดให้นักเรียนต้องเรียนภาษาจีนกลางและลดความสำคัญของภาษาท้องถิ่นให้เป็นเพียงวิชาเลือก จัดสอบวัดความรู้ภาษาจีนกลางต่อเด็กชาวมุสลิมอุยกูร์ที่จบการศึกษาในแต่ละระดับชั้นก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อสร้างเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีความเป็นจีนมากขึ้น เช่น หลักสูตร HSK ที่จัดเป็นนโยบายสำคัญต่อทั้งภายในและภายนอกของจีน คือ สามารถช่วยให้รัฐบาลจีนสร้างความเป็นปึกแผ่นและหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกันได้สะดวกยิ่งขึ้น

การดำเนินนโยบายทางการเมืองในระยะที่สอง รัฐบาลจีนยังคงใช้นโยบายที่เข้มงวดและควบคุมการสอนศาสนา การสอนภาษาอุยกูร์ ภาษาอาหรับ และใช้วิธีการกีดกันทางวัฒนธรรม โดยปัญหาความขัดแย้งสำคัญที่สร้างความไม่พอใจและแรงต้านจากชนกลุ่มน้อยชาวอุยกูร์ คือ การที่รัฐบาลจีนต่อต้านและกวาดล้างแนวความคิดอะฮ์ยาบียะฮ์หรือลัทธิผู้พิชิตที่เข้าข่ายแนวความคิดอะฮ์ยาบียะฮ์ด้วยวิธีการรุนแรง นำไปสู่การตอบโต้โดยการทำร้ายหรือลอบสังหารเจ้าหน้าที่รัฐจำนวนมาก ความรู้สึกไม่พอใจต่อการกระทำที่เข้มงวดและจำกัดสิทธิเสรีภาพด้านศาสนาเช่นนี้ได้แพร่ขยายไปสู่ชาวมุสลิมทั่วประเทศจีน เพราะในความเป็นจริงแล้วแนวความคิดอะฮ์ยาบียะฮ์เป็นสำนักคิดหนึ่งของศาสนาอิสลามที่ประชาชนทั่วทั้งโลกให้การนับถือ แต่ในระยะที่สองนี้ทางการจีนได้มีนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นโดยคาดหวังว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของชนกลุ่มน้อยให้ดีขึ้นจะช่วยลดความคิดต่อต้านและการเรียกร้องเอกราช

4.2.3 นโยบายพัฒนาพื้นที่และเศรษฐกิจซินเจียง

รัฐบาลจีนปรับนโยบายใหม่ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1990 โดยให้ความสำคัญพัฒนาดินแดนตอนกลางและภาคตะวันตกมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาความไม่สมดุลในการพัฒนาพื้นที่รายได้และคุณภาพชีวิต ที่มีความแตกต่างอย่างมากระหว่างพื้นที่เหล่านี้ และระหว่างเมืองกับชนบท รวมถึงปัญหาความยากจนที่ยังไม่สามารถแก้ได้ทั่วประเทศ และปัญหาเศรษฐกิจกับความไม่เท่าเทียมยังส่งผลกระทบต่อเมืองด้วย ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1990 รัฐบาลเพิ่มงบประมาณพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตก เช่น การสร้างถนน ทางรถไฟ สนามบิน หรือตั้งมหาวิทยาลัย โรงพยาบาล เป็นต้น เพราะเห็นว่าการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้ชนกลุ่มน้อยจะลดการต่อต้านลงและดึงชาวบ้านเข้ามาเป็นฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล ทำให้รัฐบาลจีนเร่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของชนกลุ่มน้อยในซินเจียง

การพัฒนาเศรษฐกิจในซินเจียงระหว่าง ค.ศ. 1997–2001 เป็นการสนับสนุนงบประมาณภาครัฐและการลงทุนของเอกชนในการลงทุนสร้างสาธารณูปโภคเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้รองรับกับการพัฒนาอุตสาหกรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งการสร้างถนน ทาง

รถไฟ การเดินเรือ สนามบิน โรงพยาบาล โรงเรียน โรงไฟฟ้า ประปา เช่น การสร้างทางรถไฟหลายสายในซินเจียง ที่สำคัญ คือ ทางรถไฟสายหลานโจว-ซินเจียง มีระยะทางกว่า 2,000 กิโลเมตร จากเมืองหลานโจว ในมณฑลกานซูทางตะวันตกของประเทศจีน ซึ่งเป็นเส้นทางสำคัญที่เชื่อมตะวันตกและตะวันออกของจีนเข้าด้วยกัน และยังเป็นทางรถไฟสายหลักที่เชื่อมซินเจียงกับส่วนอื่น ๆ ของประเทศจีน

ทางการจีนดำเนินนโยบายพัฒนาพื้นที่ซินเจียงโดยเฉพาะตอนเหนือที่พัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรม และสนับสนุนนักลงทุนชาวจีนฮั่นเข้าไปตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพในซินเจียงเพื่อเพิ่มจำนวนคนฮั่นในพื้นที่ โดยในสมัยเหมา เจ๋อตงการอพยพชาวจีนฮั่นเข้าไปมีทั้งพวกที่เต็มใจและกึ่งบังคับ ซึ่งต้องจ่ายมอบนโยบายของรัฐแต่คนเหล่านี้จะได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ รวมทั้งเงินทุนสนับสนุนในการดำรงชีวิตส่วนหนึ่งเป็นการตอบแทน การอพยพชาวจีนฮั่นไปยังซินเจียงและเขตชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ดำเนินต่อมา สำหรับในซินเจียงนั้นจำนวนชาวจีนฮั่นมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น โดยในช่วงก่อน ค.ศ. 1949 มีชาวยุกูร์ร้อยละ 95 และชาวจีนฮั่นร้อยละ 5 แต่ใน ค.ศ. 1976 เมื่อสิ้นสมัยเหมา เจ๋อตง มีชาวจีนฮั่นในเขตซินเจียงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 41.5 และใน ค.ศ. 2000 มีชาวยุกูร์ร้อยละ 45.2 (Human Right Watch, 2005, p.11 อ้างถึงใน เมธัส อนุวัตรอุดม, 2010, น. 5) ใน ค.ศ. 2010 เหลือชาวยุกูร์ร้อยละ 44 ส่วนชาวจีนฮั่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 40

การพัฒนาแม้จะเห็นผลเป็นรูปธรรม แต่การที่ผู้ได้รับผลประโยชน์มากกว่าคือชาวจีนฮั่น ดังที่กล่าวในบทที่ 3 ทำให้ความแตกต่างทางรายได้ระหว่างชาวจีนฮั่นและชาวยุกูร์ในพื้นที่ยิ่งมีมากขึ้น และทำให้ชาวยุกูร์เห็นว่าทางการสนับสนุนชาวจีนฮั่นให้เข้ามาในดินแดนซินเจียงอุยกูร์เพื่อครอบงำทางเศรษฐกิจและเพื่อกลืนกลายทางวัฒนธรรม

4.3 การดำเนินนโยบาย ค.ศ. 2003–2013

ในระยะนี้เป็นสมัยรัฐบาลหู จินเทา ค.ศ. 2003–2008 และ 2008–2013 ซึ่งเป็นช่วงที่โลกเผชิญกับการก่อการร้ายสากลหลังเหตุการณ์ 9/11 ค.ศ. 2001 ซึ่งในซินเจียงกลุ่ม

เคลื่อนไหวก้าวชาวยุโรปได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในเอเชียกลางและตุรกี ทำให้จีนต้องปรับตัวตามสถานการณ์นี้ รัฐบาลหู จินเทา มีนโยบายสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (“harmonious society” policy) มีเป้าหมายเพื่อสร้างการเติบโตที่เท่าเทียมกัน จึงมุ่งขยายความเจริญไปทุกพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดน (สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์, 2544, น. 2) และต้องทำให้ชนกลุ่มน้อยมุสลิมรู้สึกดีต่อทางการจีนและทำให้รู้สึกว่าการปฏิบัติในฐานะที่ชนกลุ่มน้อยก็เป็นประชาชนจีน ซึ่งกล่าวได้ว่าทางการจีนคาดหวังความมั่นคงทั้งในทางการเมืองและเศรษฐกิจ

4.3.1 นโยบายแนวประนีประนอมทางการเมือง

ใน ค.ศ. 2002 จีน รัสเซีย และประเทศในเอเชียกลาง คือ คาซัคสถาน ทาจิกิสถาน คีร์กีซสถาน และอุซเบกิสถาน ได้ร่วมกันก่อตั้งองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization : SCO) ตามนโยบายของจีนด้านการยกระดับความสำคัญของจีนเจียงและวัฒนธรรมมุสลิม ด้วยการส่งเสริมให้ชาวมุสลิมในจีนเจียงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของจีนในการร่วมมือและติดต่อกับประเทศสมาชิก SCO (ชนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ, 2554, ออนไลน์) รัฐบาลจีนอาศัยลักษณะพิเศษของชาวจีนเจียงที่มีเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา เหมือนกับประชากรในเอเชียกลางให้เป็นประโยชน์ในการร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยฟื้นฟูเส้นทางการค้าชายแดน ส่งเสริมให้จีนเจียงเป็นเขตอุตสาหกรรมผลิตอาหารฮาลาลส่งออกไปยังเอเชียกลาง ส่งเสริมให้จีนเจียงมีบทบาทในการติดต่อด้านการค้าการลงทุนกับอิหร่านและประเทศในตะวันออกกลาง โดยคาดหวังว่านโยบายนี้จะทำให้ชาวมุสลิมอยู่กรมีส่วนร่วมในการสร้างเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตและกระจายรายได้เพื่อทำให้คุณภาพชีวิตชาวจีนเจียงดีขึ้น ทั้งยังหวังว่าการร่วมมือกับประเทศมุสลิมและส่งเสริมวัฒนธรรมอิสลามจะทำให้ชาวยุโรปลดการต่อต้านรัฐบาลจีนลง

รัฐบาลจีนใช้นโยบายประนีประนอมกับชาวมุสลิมอยู่กรมากขึ้น นโยบายที่เข้มงวดยังคงใช้อยู่เพื่อปราบปรามกลุ่มการเมืองแต่ลดความรุนแรงลง โดยปรับแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทการเมืองและสังคม หลีกเลี่ยงการกระทำที่จะกระทบกับศาสนาเพื่อ

ลดความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอกประเทศ นโยบายที่เข้มงวดได้กำหนดขอบเขตเพิ่มเติม คือ รัฐบาลจะควบคุมอย่างเข้มงวดในการกระทำที่เกี่ยวกับการก่อความไม่สงบ การก่อการร้าย การแบ่งแยกดินแดน และกลุ่มที่มีแนวคิดสุดโต่ง (จันท์จุฑา สุขชีและศุภชัย วรรณเลิศสกุล, 2553, น. 25-27) รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อทำลายเครือข่ายความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างกลุ่มก่อการร้ายทั้งในและนอกประเทศอย่างจริงจัง และแก้ปัญหาในการบริหารงานของทางการเงินที่เป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุที่ทำให้ชาวมุสลิมอุยกูร์เกลียดชังรัฐบาลจีนด้วยการปราบปรามการทุจริตการทำงาน ofเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งดำเนินการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่อไป

การใช้นโยบายประนีประนอมของทางการเงินในช่วงนี้เป็นผลมาจากหลายสาเหตุ ประการแรก คือ การที่กลุ่มที่ทางการเงินเรียกว่า “ผู้ก่อการร้ายเตอร์กิสถานตะวันออก” มีเครือข่ายเชื่อมโยงกับขบวนการก่อการร้ายนอกประเทศ ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินและอาวุธ ซึ่งได้ก่อความไม่สงบที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของชาวจีนอันมาโดยตลอด เหตุการณ์สำคัญที่ทำให้รัฐบาลจีนต้องเข้าปราบปรามอย่างจริงจังและขอความร่วมมือกับนานาประเทศ คือ การเผาสถานทูตและการสังหารเจ้าหน้าที่การทูตของจีนในต่างประเทศ ประการที่สอง การปราบปรามกลุ่มที่มีแนวคิดวะฮาบียะฮ์ที่ผ่านมาสร้างผลเสียมากกว่าผลดี ทำให้รัฐบาลจีนต้องกำหนดเป้าหมายใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อศาสนาให้น้อยที่สุด เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้น ประการที่สาม การใช้นโยบายที่เข้มงวดและกดดันส่งผลเสียในด้านศาสนา วัฒนธรรม เพราะยิ่งเพิ่มความไม่พอใจ การต่อต้านรัฐบาลจีนหรือบางส่วนหันไปเข้าร่วมขบวนการก่อการร้าย ดังนั้นทางการเงินจึงประนีประนอมโดยหลีกเลี่ยงการพาดพิงศาสนาเพื่อลดความขัดแย้ง และใช้วิธีการควบคุมเส้นทางตามแนวชายแดนเพื่อสกัดกั้นเส้นทางที่กลุ่มก่อการร้ายจะใช้ลักลอบและหลบหนีเข้าไปในต่างประเทศ โดยประกาศควบคุมการสำรวจพื้นที่ของบริษัทต่างชาติอย่างเข้มงวดว่าต้องมีการขออนุญาตทุกครั้งและต้องมีหน่วยงานของจีนเป็นผู้ค้ำประกันไม่เช่นนั้นจีนจะ

ลงโทษอย่างหนัก และนอกจากนี้รัฐบาลจีนได้สร้างความร่วมมือกับนานาประเทศในการปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายอีกด้วย

4.3.2 นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ

ในทศวรรษ 2000 รัฐบาลจีนเริ่มนโยบายพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตกและดินแดนตอนในของจีนเพื่อกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจออกไป และเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจในเอเชียใน ค.ศ. 1997 ใน ค.ศ. 2002 พรรคคอมมิวนิสต์จีนนำโดยเจียง เจ๋อหมิน แถลงว่า จีนจะพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดสังคมที่อยู่ดีกินดีโดยถ้วนหน้า ขณะที่ประธานาธิบดีหู จิ่นเทาประกาศเป้าหมายว่าจีนต้องสร้างการเติบโตที่เท่าเทียมกัน ทำให้รัฐบาลมุ่งขยายความเจริญไปทุกพื้นที่ และแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างจริงจัง การส่งเสริมพัฒนาภาคตะวันตกทำให้พื้นที่นี้ได้รับการพัฒนาขึ้นหลังจากที่จีนเน้นพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลมานานกว่า 2 ทศวรรษ

การที่ทางการจีนหันมาให้ความสำคัญกับพื้นที่ตอนกลางและภาคตะวันตกของประเทศเป็นเพราะปัญหาคความไม่เท่าเทียมด้านรายได้ที่ขยายตัวมากขึ้น ทั้งระหว่างคนเมืองกับชนบทและระหว่างพื้นที่พัฒนาแล้วกับพื้นที่ยังไม่พัฒนา จนกลายเป็นปัญหาคความไม่เท่าเทียมทางรายได้ที่รุนแรง กล่าวได้ว่าการพัฒนาประเทศตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ที่ประสบความสำเร็จของจีนทำให้ความยากจนในเขตเมืองลดลง เขตเมืองขยายตัวมากขึ้น ส่วนในชนบทความยากจนลดลงแต่ช่องว่างด้านรายได้ระหว่างเมืองกับชนบทกลับสูงขึ้น (ศิริพร ดาบเพชร, 2560ก, น.102)

รัฐบาลจีนได้วางโครงสร้างพัฒนาเศรษฐกิจภายในจีนเจียงและพัฒนาเรื่อยมา โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การสร้างเส้นทางคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงจีนเจียงกับโลกภายนอก พัฒนาการใช้ทรัพยากรภายในเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างงานให้ชนกลุ่มน้อยอยู่กรูร์ การพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ด้านคมนาคม รัฐบาลจีนเห็นว่าการสร้างเส้นทางขนส่งการคมนาคมทั้งถนน ทางรถไฟ สนามบิน จะช่วยพัฒนาการขนส่งสินค้าที่ก่อให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจ ช่วยเปิดให้นานาประเทศได้รู้จักจีนเจียง และยังช่วย

แก้ปัญหาคารลบทหนีหลบซ่อนจากกลุ่มก่อการร้ายได้อีกด้วย โดยรัฐบาลจีนกู้เงินจากธนาคารโลก 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อสร้างทางรถไฟในซินเจียง การเพิ่มทางรถไฟจะเชื่อมเส้นทางคมนาคมระหว่างซินเจียงกับมณฑลอื่น และยังเชื่อมต่อไปถึงต่างประเทศด้วย และใน ค.ศ. 2003 ได้ทุ่มงบประมาณ 52 พันล้านหยวนเพื่อสร้างสนามบิน (จันทร์จุฑา สุขชี และ ศุภชัย วรรณเลิศสกุล, 2553, น. 28)

สาเหตุจากช่องว่างทางเศรษฐกิจ ประกอบกับสถานการณ์ด้านการเมืองในทศวรรษ 2000 ที่การเรียกร้องการปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อยรุนแรงขึ้น ทำให้นโยบายชนกลุ่มน้อยของจีนตั้งแต่ทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา จึงหันมาพัฒนาเศรษฐกิจและการอยู่อาศัยให้กับชนกลุ่มน้อย ประธานาธิบดีหู จิ่นเทา และสี จิ้นผิง มีนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อสร้างสมดุล เติบโตอย่างมีเสถียรภาพและพึ่งพาตนเองได้ โดยเน้นส่งเสริมตลาดภายใน ลดการพึ่งพาสถานการณ์นอก เน้นการพัฒนาหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ แทนการลงทุนและการส่งออก ปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชนและลดช่องว่างทางรายได้ระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ (ศิริพร ดาบเพชร, 2560ก, น.98) รัฐบาลจีนจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาพื้นที่ชนกลุ่มน้อยมากขึ้น โดยคาดหวังว่าจะสร้างความรู้สึกจงรักภักดีต่อจีนให้เกิดขึ้น (Koch, 2006) ตั้งแต่ ค.ศ. 2000 รัฐบาลจีนส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ทางภาคตะวันตก ในช่วง ค.ศ. 2000–2008 และจัดสรรงบประมาณลงทุนกว่าร้อยละ 43 ไปยังภาคตะวันตก (อักษรศรี พานิชสาส์น, 2556, ออนไลน์) ส่งผลให้การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของซินเจียงสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการที่รัฐบาลเข้าไปลงทุนอย่างมหาศาลในพื้นที่ และรัฐกระตุ้นให้นักลงทุนชาวฮั่นเข้าไปลงทุนและเริ่มธุรกิจใหม่ในซินเจียง

รัฐบาลจีนยังส่งเสริมการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกับชนกลุ่มน้อยในซินเจียง เช่น ในอดีตชาวบ้านในชนบทต้องใช้น้ำที่ไม่สะอาดจากบ่อน้ำเล็ก ๆ ในการอุปโภคบริโภค ระบบประปายังมีไม่ทั่วถึง ทางกรจึงปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ทั้งเรื่องการพัฒนาาระบบประปาเพื่อจัดหาน้ำสะอาด การสร้างโรงพยาบาล โรงเรียน ถนนหนทาง ระบบไฟฟ้า ส่วนหนึ่งก็เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ทำให้ชน

กลุ่มน้อยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งรัฐบาลจีนคาดหวังว่าการมีคุณภาพชีวิตและฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น จะทำให้ชนกลุ่มน้อยไม่คิดเรื่องการแยกประเทศ ซึ่งนับว่าได้ผลดีในระดับหนึ่ง เพราะมีชนกลุ่มน้อยเข้าร่วมกับรัฐบาลในการรายงานความเคลื่อนไหวของกลุ่มหัวรุนแรง นำไปสู่การจับกุมพวกชนกลุ่มน้อยหัวรุนแรง (Lai, 2009, p. 10) และเมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจกลายเป็นเป้าหมายหลักของรัฐบาล จึงมีชนกลุ่มน้อยที่ต้องการมีส่วนร่วมในความมั่งคั่งของจีนด้วยการเรียนภาษาจีนมากขึ้น เพื่อให้ได้ทำงานที่ดีหรือมีโอกาสในการทำงานที่มากขึ้น ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมการบูรณาการเศรษฐกิจกับวัฒนธรรมในเขตซินเจียง

การพัฒนาเศรษฐกิจประการหนึ่ง คือ การสร้างงานให้แก่ประชาชนในซินเจียง รัฐบาลจีนส่งเสริมให้บริษัทของจีนและต่างชาติเข้าไปลงทุนในซินเจียงมากขึ้นโดยอาศัยความเป็นชาวมุสลิมในการร่วมมือทางเศรษฐกิจ ด้วยการเข้าไปฟื้นฟูเส้นทางการค้าชายแดน ส่งเสริมให้ซินเจียงเป็นเขตอุตสาหกรรมผลิตอาหารฮาลาลส่งออกไปยังเอเชียกลาง ส่งเสริมให้ซินเจียงมีบทบาทในการติดต่อการค้าและการลงทุนกับประเทศในตะวันออกกลาง และที่สำคัญคือรัฐบาลจีนพยายามฟื้นฟูความสำคัญของเมืองคัชการ์จนทำให้เมืองคัชการ์กลายเป็นเมืองสำคัญในการเชื่อมเงินเข้ากับเอเชียกลางและเอเชียใต้ ดังเช่นที่เคยเป็นมาในเส้นทางสายไหมในอดีต

รัฐบาลจีนได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวของซินเจียง เนื่องจากในอดีตซินเจียงเป็นเมืองปลายทางของเส้นทางสายไหมในจีนก่อนจะออกสู่เอเชียกลาง ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีทิวทัศน์สวยงามแปลกตา และมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ รัฐบาลจีนจึงส่งเสริมให้ซินเจียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อช่วยสร้างรายได้และอาชีพให้แก่ประชาชน ในทศวรรษ 1990 นักท่องเที่ยวต่างชาติเริ่มเข้าไปท่องเที่ยวตามเส้นทางสายไหมในซินเจียงแต่ยังไม่มากนัก เพราะการเดินทางไปค่อนข้างลำบากและต้องใช้การเดินทางหลายต่อ ประกอบกับจีนในเวลานั้นยังไม่ได้พัฒนาสาธารณูปโภค โรงแรม และการคมนาคมมากนัก ทำให้เมื่อเปิดการท่องเที่ยวในระยะแรกสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังคงมีความเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะซินเจียงไม่มีนักท่องเที่ยวมากเหมือนเมืองใหญ่อื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ข้อมูลจากรองศาสตราจารย์วุฒิชัย มุลศิศิลป์ ราชบัณฑิตสาขาประวัติศาสตร์ ซึ่งได้ไปศึกษาที่ประเทศจีนในช่วงแรกของการเปิดประเทศระหว่าง ค.ศ. 1984-1985 ท่านได้ไปเยือนเขตปกครองตนเองซินเจียง 3 ครั้งในช่วงเวลาต่างกัน ตั้งแต่ครั้งแรกใน ค.ศ. 1990 ครั้งที่ 2 ใน ค.ศ. 1994 และครั้งที่ 3 ใน ค.ศ. 2006 ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของซินเจียงหลายประการ ในด้านบ้านเมือง เมืองอูรุมชีเมืองหลวงของเขตปกครองตนเองมีการเติบโตขึ้น มีตึกอาคารที่ทำการบริษัทธุรกิจมากขึ้น ใน ค.ศ. 1990 ยังมีนักท่องเที่ยวน้อย ชาวบ้านที่เป็นคนท้องถิ่นแต่งกายชุดประจำเผ่าหน้าสินค้าพื้นเมืองมาขายและยังมีตลาดค้าสัตว์แบบกองคาราวานในอดีต ผู้หญิงชาวมุสลิมยังไม่คลุมหน้า แต่ในปลายทศวรรษ 1990 มีนักท่องเที่ยวมากขึ้น ทางกรสร้างอาคารสำหรับเป็นศูนย์รวมสินค้าสตรีชาวมุสลิมที่มาค้าขายมีการใช้ผ้าคลุมหน้าแล้ว ต่างจากเมื่อก่อนที่ไม่คลุมหน้า (สัมภาษณ์, วุฒิชัย มุลศิศิลป์ 8 พ.ค. 2563)

ภาพที่ 2 ร้านค้าในบาซาร์ที่เมืองคัชการ์ เขตซินเจียง ปี 1994

ภาพถ่ายโดย วุฒิชัย มุลศิศิลป์

ภาพที่ 3 การค้าแบบกองคาราวานในอดีต ที่เมืองคัชการ์ ปี 1994

ภาพถ่ายโดย วุฒิชัย มูลศิลป์

ด้านการคมนาคม ใน ค.ศ. 1990 การเดินทางไปจีนเจียงและการเดินทางระหว่างเมืองในจีนเจียงใช้เวลานาน เครื่องบินไปถึงจีนเจียงยังมีจำกัดจึงต้องใช้เส้นทางรถไฟจากเมืองตุนหวง มณฑลกานซู ไปยังเมืองอูรูมชี และใช้รถยนต์ไฟในการเดินทางระหว่างเมือง แต่ในช่วงหลังมีสายการบินพาณิชย์ไปยังจีนเจียงและได้เดินทางทางรถยนต์ผ่านกลางทะเลทรายทากลามากัน (Taklamakan) ทางใต้ของจีนเจียง ซึ่งจีนตัดทางหลวงผ่านและเปิดใช้ใน ค.ศ. 1995 ทะเลทรายทากลามากันเป็นทะเลทรายที่ใหญ่ที่สุดของจีนและใหญ่เป็นอันดับสองของโลก ชื่อ "ทากลามากัน" มาจากภาษาอูยกูร์แปลว่า "เข้าแล้วออกไม่ได้" หรือ ฉายา "ทะเลมรณะ" มีปรากฏชื่อในบันทึกประวัติศาสตร์หลายยุคที่สำคัญคือ บันทึกของพระชวนจาง หรือพระถังซำจั๋งในการไปอินเดียได้กล่าวถึงความยากลำบากในการเดินทางผ่านทะเลทรายแห่งนี้ ทางหลวงผ่านทะเลทรายสายแรกเปิดใช้งานใน ค.ศ. 1995 เป็นถนนตัดจากเหนือลงใต้โดยบริษัทปิโตรจีน่า (PetroChina) เพื่อใช้ในการสำรวจแหล่งน้ำมัน ขนส่งน้ำมันและแก๊สธรรมชาติในยุคที่จีนกำลังขยายเศรษฐกิจ ความยาว 522 กิโลเมตร ลดระยะทางจากเมืองอูรูมชีทางเหนือลงไปทางใต้ที่เมืองเหอเถียนได้กว่า 500

กิโลเมตร (xinhua.com, 2019, online) เพราะเดิมเป็นการเดินทางเลาะขอบทะเลทราย เส้นทางนี้เป็นทางหลวงตัดทะลุทะเลทรายที่ยาวที่สุดในโลก โดยสร้างกำแพงต้นไม้ 3 ชั้น ป้องกันฝุ่นทรายพัดเข้ามาปกคลุมถนน

ในการเดินทางครั้งที่ 3 ใน ค.ศ. 2006 รองศาสตราจารย์วุฒิชัย มูลศิลป์ ได้เดินทางด้วยทางหลวงหมายเลข 2 ที่ตัดผ่านทะเลทรายทากลามากันไปที่เมืองเหอเถียนในภาคใต้ของซินเจียง เป็นเมืองสำคัญในการผลิตหยกและมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น แต่ฐานะของประชากรไม่ดีนักเพราะซินเจียงภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นชนบท ยากจน แม้จะมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์แต่ประชาชนไม่ได้รับอนุญาตให้ขุดหาหยกเป็นการส่วนตัวเพราะมีบริษัทที่ได้สัมปทาน ทางหลวงที่ตัดผ่านทะเลทรายมาที่เมืองเหอเถียนเปิดใช้ใน ค.ศ. 2007 ยาว 424 กิโลเมตร เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาซินเจียงภาคใต้ของรัฐบาลสมัยประธานาธิบดีหู จิ่นเทา และปัจจุบันกำลังก่อสร้างทางหลวงสายที่ 3 คาดว่าจะเสร็จสมบูรณ์และเปิดใช้ใน ค.ศ. 2021 เพื่อเชื่อมซินเจียงภาคใต้กับดินแดนตอนใน และพื้นที่โครงการระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน

เศรษฐกิจจีนขยายตัวอย่างมากในทศวรรษ 2000 แต่ช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจนก็กว้างขึ้นมากเช่นกัน คือ จาก 19 ต่อ 1 ใน ค.ศ. 2002 เป็น 25 ต่อ 1 ใน ค.ศ. 2007 ความไม่เท่าเทียมในระดับชาติจึงมากขึ้น ระหว่าง ค.ศ. 2002–2007 ประชากรในกลุ่มยากจนมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น แต่ความไม่เท่าเทียมทางรายได้โดยรวมยังคงเพิ่มขึ้น คนจีนกว่า 800–900 ล้านคน (จากประชากรทั้งหมดกว่า 1,300 ล้านคน) ยังมีรายได้ต่ำ ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตในชนบท และมีกำลังซื้อน้อย (Sicula, 2013, p. 2) สัดส่วนจำนวนผู้มีรายได้น้อยของจีนที่สูงมากนี้ทำให้รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของจีน (GDP per capita) อยู่ในอันดับ 90 กว่าของโลก ซึ่งเป็นอันดับล่างๆ แต่ขนาดเศรษฐกิจ GDP ของจีนกลับใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก แสดงให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนมีสูง แต่คนรวยอยู่ในวงจำกัด คนส่วนใหญ่มีรายได้น้อยและมีความแตกต่างด้านรายได้ระหว่างพื้นที่ชายฝั่งทะเลกับพื้นที่ตอนในอย่างมาก ทำให้จีนติดอันดับประเทศที่มีความไม่เท่าเทียมทางรายได้มากที่สุดของ

โลก (ศิริพร ดาบเพชร, 2560ก, น. 118) ตั้งเห็นได้จากส่วนต่างของรายได้ของภูมิภาค ตะวันออกกับตะวันตก ใน ค.ศ. 2009 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของคนในภาคตะวันออก คือ 38,587 หยวน ภาคตะวันตก คือ 18,090 หยวน ต่างกันถึง 20,000 หยวน รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีที่เมืองเซียงไฮ้ หรือซ่งไห่ สูงที่สุดในจีนคือ 76,976 หยวน ส่วนรายได้เฉลี่ยที่ต่ำที่สุดอยู่ที่พื้นที่มณฑลกุ้ยโจวทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน คือ 9,187 หยวน ในสองพื้นที่นี้ รายได้ประชากรต่างกันถึง 67,789 หยวน (ศิริพร ดาบเพชร, 2560ก, น. 119)

จะเห็นได้ว่าความไม่เท่าเทียมมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อมายาวนาน แม้จีนจะเร่งพัฒนาพื้นที่ที่ถูกละเลยมาก่อนอย่างเต็มที่ แต่พื้นที่ที่พัฒนาแล้วยังคงเติบโต ทำให้ช่องว่างของความเจริญและรายได้ห่างกันมากขึ้น ความไม่เท่าเทียมทางรายได้นี้เป็นปัญหาใหญ่ในสังคมจีนทำให้ใน ค.ศ. 2011 พรรคคอมมิวนิสต์กำหนดแนวทางแก้ปัญหาความยากจน หู จินเทา ประธานาธิบดีและเลขาธิการใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์ในขณะนั้น ประกาศโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนในชนบทจีนระหว่าง ค.ศ. 2011–2020 ซึ่งนโยบายนี้ได้รับการสานต่อในรัฐบาลสี จิ้นผิง

กล่าวได้ว่า รัฐบาลจีนล้มเหลวในการนำความเท่าเทียมทางสังคมและทางเศรษฐกิจไปยังชนกลุ่มน้อย เพราะแม้ว่าตัวเลข GDP ของพื้นที่จีนเจียงสูงขึ้น แต่กลับเพิ่มช่องว่างทางรายได้ระหว่างชาวฮั่นกับชาวจีนเจียงในพื้นที่ เพราะความได้เปรียบของนักธุรกิจชาวฮั่น และธุรกิจอุตสาหกรรมสมัยใหม่ยังทำให้อุตสาหกรรมท้องถิ่นของชนกลุ่มน้อยอ่อนแอลงด้วย (Shan & Cheng, 2009) ดังนั้นการส่งเสริมให้ชาวฮั่นเข้าไปประกอบอาชีพและตั้งรกรากในจีนเจียงจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ตั้งแต่ทศวรรษ 1980 นักธุรกิจชาวฮั่นและชาวฮั่นเริ่มย้ายไปทำธุรกิจในเขตจีนเจียงตอนเหนือตามการส่งเสริมของรัฐบาลเพื่อพัฒนาพื้นที่ตอนเหนือ การส่งเสริมการย้ายถิ่นทำให้สัดส่วนประชากรในพื้นที่เปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่อง ในทศวรรษ 1950 - 1970 มีชาวฮั่นอยู่ในจีนเจียงตอนเหนือกว่าร้อยละ 90 ของประชากร ส่วนชาวฮั่นอยู่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ด้อยพัฒนาในจีนเจียงตอนใต้ (Guo & Guo, 2007)

ความแตกต่างในการพัฒนาระหว่างซินเจียงตอนเหนือและตอนใต้จึงทำให้เกิดช่องว่างทางรายได้ระหว่างชาวฮั่นกับชาวอุยกูร์มากขึ้น ดังนั้น แม้ว่ารัฐบาลจีนพัฒนาพื้นที่ซินเจียงจนมีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น แต่นโยบายสนับสนุนชาวฮั่นก็ยังเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจระหว่างชาวฮั่นกับชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้ รัฐบาลไม่ได้ส่งเสริมให้ชาวอุยกูร์ได้ทำงานในถิ่นของตน แรงงานในการผลิตจำนวนมากส่วนใหญ่เป็นชาวฮั่น ชาวอุยกูร์จำนวนมากต้องเดินทางไปทำงานแดนไกลในมณฑลอื่น ๆ ผลประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จึงตกอยู่กับชาวฮั่น ไม่ได้ช่วยเพิ่มรายได้ให้ชาวอุยกูร์ (ธนาชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ, 2554, ออนไลน์)

แรงงานย้ายถิ่นต้องปัญหาจากระบบ “หูโซ่ว” ซึ่งเป็นระบบการขึ้นทะเบียนครัวเรือนหรือการทำทะเบียนบ้านของจีนที่ผูกติดกับสวัสดิการของรัฐ ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ทุกครอบครัวจะมีทะเบียนบ้านที่มีรายละเอียดภูมิลำเนา สายสัมพันธ์ในครอบครัว รูปลักษณะ วันเกิด และอาชีพของคนในครอบครัว ทะเบียนครอบครัวนี้เป็นระบบที่ใช้มาตั้งแต่สมัยที่มีการปันส่วนสวัสดิการ เช่น การปันส่วนอาหารจากร้านของรัฐ ซึ่งต้องเป็นร้านที่อยู่ในเขตของตน หากเป็นร้านนอกเขตจะไม่ได้รับปันส่วน การรับบริการด้านสาธารณสุข การศึกษา การขออนุญาตออกนอกเขตต้องใช้ทะเบียนนี้ประกอบด้วย ใบอนุญาตออกนอกพื้นที่เป็นเอกสารที่ขอได้ยาก หากใครเดินทางโดยไม่มีใบอนุญาตจะถูกจับ (พิชแมน, 2550, น. 57) แรงงานอพยพรวมถึงครอบครัวที่ไม่มีสำมะโนครัวจะไม่ได้รับสิทธิสวัสดิการจากรัฐ

ระบบหูโซ่วจึงเป็นอุปสรรคต่อการย้ายไปทำงานยังเขตเศรษฐกิจของจีน แม้จะมีแรงงานจีนจำนวนมากยอมเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับอนุญาตเพราะค่าแรงที่สูงกว่า แต่เมื่อต้องใช้สวัสดิการ เช่น การรักษาพยาบาล การเข้าโรงเรียนของบุตร ทำให้แรงงานเหล่านี้ประสบปัญหาเพราะสวัสดิการของจีนจัดให้ตามสิทธิในทะเบียนบ้าน ที่ผ่านมามีการเรียกร้องให้แก้ปัญหานี้ซึ่งใช้เวลายาวนาน โดยมีแผนการระดับชาติว่าด้วยการสร้างความเป็นเมืองแบบใหม่ของจีน ระบุว่าจีนตั้งเป้าหมายว่าระหว่าง ค.ศ. 2014 – 2020 จะช่วยเหลือคนในชนบทและผู้อยู่ในเขตเมืองที่ไม่มีทะเบียนบ้านจำนวน 100 ล้านคน ให้ลง

หลักประกันได้ ซึ่งในวันที่ 9 เมษายน ค.ศ. 2020 คณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ (NDRC) ของจีนได้ออกเอกสารกำหนดให้เมืองที่มีประชากรต่ำกว่า 3 ล้านคน ยกเลิกข้อจำกัดการขอทะเบียนบ้านในเขตเมืองหรือหุบเขาของประชาชนที่มาจากเขตชนบท ให้ผ่อนผันข้อจำกัดแก่คนบางกลุ่ม เช่น แรงงานที่มีหน้าที่การงานมั่นคงอยู่ในเมือง และนักศึกษาจากเขตชนบท และเอกสารนี้ยังกำหนดให้หน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่นส่งเสริมบริการสาธารณะ เช่น ด้านสุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย แก่คนที่อยู่ในเมืองแต่ไม่มีทะเบียนบ้านในเมืองและครอบครัว

4.3.2 นโยบายประนีประนอมทางวัฒนธรรม

ภายใต้นโยบายประนีประนอมทางวัฒนธรรม ทางกรการจีนหันมาส่งเสริมวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมอีกครั้งด้วยการอนุญาตให้ใช้ภาษาอุยกูร์ เพราะเห็นว่าภาษาท้องถิ่นจะทำให้จีนเจียงกลายเป็นส่วนหนึ่งของเอเชียกลางเพื่อการเชื่อมต่อทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม อนุญาตให้มีการสอนภาษาท้องถิ่นและให้จีนเจียงกลับไปใช้อักษรอาหรับอีกครั้ง ในด้านศาสนา ทางกรการจีนอนุญาตให้สมาคมอิสลามแห่งประเทศไทยดำเนินการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่มุสลิมที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ที่ประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นครั้งแรก และอนุญาตให้ตีพิมพ์ตำราประวัติศาสตร์หลายเล่มที่มีเนื้อหากล่าวถึงความร่วมมือกับจีนในการสร้างสรรค์การค้าบนเส้นทางสายแพรไหม จนทำให้จีนกลายเป็นประเทศที่มั่งคั่ง และได้แลกเปลี่ยนศิลปะวิทยาการกับอาณาจักรอันไกลโพ้น และส่งเสริมหนังสือประวัติศาสตร์สำหรับเด็กโดยมีภาพประกอบที่เป็นภาพการ์ตูนเพื่อใช้สอนในโรงเรียนประถมอีกด้วย

จากการที่รัฐบาลจีนปรับนโยบายให้ยืดหยุ่นที่เป็นไปในลักษณะประนีประนอมกับชนกลุ่มน้อยมากขึ้น และการไม่กีดกันทางวัฒนธรรมมากเกินไป เช่น ไม่ยกเลิกการเรียนภาษาท้องถิ่น ไม่ควบคุมในด้านศาสนาอย่างเข้มงวดเช่นแต่ก่อนที่เคยมีการปิดมัสยิด ห้ามทำกิจกรรมทางศาสนา และการสังหารชาวมุสลิมที่ต่อต้านรัฐบาล และพยายามแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยให้ความเท่าเทียมระหว่างชาวจีนฮั่นและชาวมุสลิมอุยกูร์มาก

ขึ้น และการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นโยบายในระยะนี้ประสบความสำเร็จ ผู้ที่ก่อความไม่สงบที่รัฐบาลจีนดำเนินการปราบปรามมาโดยตลอดอ่อนแอและลดน้อยลงเพราะขาดแรงสนับสนุนและที่พึ่งพิง กล่าวได้ว่า การที่รัฐบาลจีนเล็งเห็นถึงความสำคัญของสังคมและวัฒนธรรม การแสดงออกทางอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมอุยกูร์สามารถที่จะพัฒนาพื้นที่และเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญทางเศรษฐกิจภายในประเทศได้ และจีนพยายามให้ซินเจียงเป็นเสมือนสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเอเชียกลางและประเทศที่เป็นมุสลิมในประเทศอื่น รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวในซินเจียง อันจะเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ชนกลุ่มน้อยมุสลิมอุยกูร์ร่วมมือกับรัฐบาล และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งส่งผลให้การต่อต้านรวมถึงขบวนการก่อความไม่สงบในซินเจียงลดน้อยลง การพัฒนาพื้นที่ซินเจียงจึงเป็นการดำเนินการของรัฐเพื่อหวังจะแก้ปัญหาทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ดี ปัญหาในซินเจียงมีความซับซ้อนและเกี่ยวพันกับปัจจัยหลายด้านทั้งปัจจัยภายใน ภายนอก ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ จากนโยบายหรือความสัมพันธ์ที่ผ่านมา เช่น ปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ การพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมและการเลือกปฏิบัติที่ทำให้ชาวจีนอันมีโอกาสมากกว่า ส่งผลให้ความมั่งคั่งตกอยู่ในมือชาวจีนอันและชาวมุสลิมในเมืองใหญ่ที่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่และระบบเศรษฐกิจได้ดี หน้าที่การงานและโอกาสที่ดีจึงมักจะตกเป็นของบัณฑิตจบใหม่ที่เป็นชาวจีนอันและชาวมุสลิมในเมือง ซึ่งชนกลุ่มน้อยมุสลิมส่วนใหญ่ไม่ใช่คนเมือง จึงปรับตัวไม่ทันและยากจน ไม่มีงานทำ ด้วยโอกาสทางการศึกษา เหตุการณ์ที่สะท้อนถึงแรงกดดันของชนกลุ่มน้อยคือ การประท้วงที่ขยายตัวเป็นการจลาจลใน ค.ศ. 2008 ที่เมืองอูรูมชี การปะทะและปราบปรามอย่างรุนแรงของทางการจีนนำไปสู่การนองเลือด นับเป็นเหตุการณ์ที่รุนแรงที่สุดในรอบสิบปี ข้อมูลรัฐระบุผู้เสียชีวิตเกือบ 200 คน บาดเจ็บกว่า 1,600 คน ผู้ก่อเหตุอย่างน้อย 26 คน ถูกตัดสินโทษประหารชีวิต ตามด้วยการกำหนดมาตรการที่เข้มงวดทางการเมือง รัฐบาลจีนกล่าวหาว่าเรเบีย คาเดียร์ อยู่เบื้องหลังการจลาจลนองเลือด แต่คาเดียร์ปฏิเสธข้อกล่าวหา เรเบีย

คาเตียร์เป็นสตรีชาวมุสลิมอุยกูร์ที่ต่อสู้เรียกร้องสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย เป็นประธานสภาโลกชาวยูกูร์ ถูกขังคุกในจีนอยู่เกือบ 6 ปี ด้วยข้อหาเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐจากการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและเรียกร้องสิทธิมนุษยชน หลังได้รับการปล่อยตัวคาเตียร์ขอลี้ภัยไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกา ต่อมาได้รับเชิญจากรัฐบาลของญี่ปุ่นและออสเตรเลียให้ไปเยือนในฐานะแขกของรัฐบาล ทำให้ทางการจีนไม่พอใจมาก ซึ่งเรเบีย คาเตียร์ เคยให้สัมภาษณ์ว่า “หากรัฐบาลจีนยังประสงค์ที่จะเป็นผู้นำยิ่งใหญ่ที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลก รัฐบาลจีนควรเรียนรู้ในการเคารพสิทธิมนุษยชนของประชาชนบ้าง” (ชนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ, 2554, ออนไลน์)

ในโอกาสครบรอบ 60 ปี การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 2009 ประธานาธิบดีหู จิ่นเทา กล่าวปราศรัยยืนยันแนวทางการบริหารประเทศว่า มีแต่ลัทธิสังคมนิยมเท่านั้นที่จีนจะยึดถือและจะสร้างความมั่นคงให้แก่จีนได้ รวมถึงเน้นย้ำว่าจีนเน้นการเป็นเอกภาพโดยสันติ แต่การที่เขากล่าวว่ากองทัพปลดแอกประชาชนและกองกำลังตำรวจติดอาวุธของประชาชนจะปฏิบัติภาระหน้าที่อย่างจริงจัง เพื่อการพิทักษ์รักษาอธิปไตย ความปลอดภัย บูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศชาติ และรักษาสันติภาพของโลก (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2553, น.14-15) แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงแนวทางของรัฐบาลจีน ดังเห็นได้ว่าเมื่อมีการประท้วงต่อต้านรัฐบาลของชาวยูกูร์และชาวทิเบตเพื่อเรียกร้องเอกราช ทางการได้ใช้การปราบปรามอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้เพื่อรักษาความเป็นเอกภาพของประเทศและอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์จีนไว้

หลังจากการจลาจลที่ซินเจียงใน ค.ศ. 2008 และที่ทิเบตใน ค.ศ. 2009 ที่ทำให้ความสัมพันธ์ของทางการจีนกับชนกลุ่มน้อยเสื่อมลง และรัฐบาลจีนถูกตำหนิจากนานาชาติในการใช้ความรุนแรงและในประเด็นสิทธิมนุษยชน ทำให้รัฐบาลจีนได้ปรับนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยและความสัมพันธ์กับนานาชาติ ในด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลอนุมัติงบประมาณจำนวนมากลงไปในพื้นที่ภาคตะวันตกด้วยความตั้งใจว่าจะแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทั้งทางรายได้ และความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือและภาคใต้ของซินเจียง และเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชนกลุ่มน้อยโดยเฉพาะการศึกษา

รัฐบาลให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้และปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนฮั่นกับชนกลุ่มน้อย โดยทุ่มงบประมาณจำนวนมากและปรับปรุงสวัสดิการเพื่อพัฒนามาตรฐานการครองชีพของประชาชนในพื้นที่ โรงเรียนโรงพยาบาลได้รับการปรับปรุง และให้ทุนการศึกษาแก่ประชากรชนกลุ่มน้อยเพื่อสร้างโอกาสในการทำงานและการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากการทุจริตหรือการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งประเด็นนี้จะกลายเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของชาติในสมัยรัฐบาลสี จิ้นผิง

4.4 สรุป

นโยบายชนกลุ่มน้อยของจีนในทศวรรษ 1990-2000 มีทั้งนโยบายที่เข้มงวด ใช้กำลังปราบปราม และควบคุมจัดระเบียบด้านศาสนาโดยไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ชนทำให้การต่อต้านเพิ่มขึ้น ต่อมาจีนปรับนโยบายใหม่โดยยังคงเข้มงวดแต่เพิ่มนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ ใน ค.ศ. 2002 รัฐบาลจีนได้เล็งเห็นความสำคัญทางวัฒนธรรมและการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมอุยกูร์ จึงปรับนโยบายเป็นแนวประนีประนอมต่อชาวมุสลิมมากขึ้น ไม่บีบบังคับหรือควบคุมด้านศาสนา ปราบปรามเพียงกลุ่มติดอาวุธที่ก่อความไม่สงบ และปรับเปลี่ยนซินเจียงให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนาเศรษฐกิจภายในจีน โดยที่ชนกลุ่มน้อยมุสลิมอุยกูร์พอใจต่อการดำเนินการของรัฐบาลเพราะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต อำนวยความสะดวกสบาย และพยายามลดความเหลื่อมล้ำระหว่างชาวจีนฮั่นและชาวมุสลิม นโยบายในช่วงนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ในทศวรรษ 2000 ชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนและร่วมมือกับทางการเงิน อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งที่เป็นผลจากสาเหตุทางการเมือง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ยังคงมีอยู่ซึ่งในสมัยต่อมาคือสมัยประธานาธิบดีสี จิ้นผิง จะได้ดำเนินนโยบายที่เข้มงวดทางการเมืองและการควบคุมวิถีชีวิต แต่ส่งเสริมทางเศรษฐกิจโดยเฉพะนโยบายที่นำซินเจียงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตามโครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง ดังจะกล่าวในบทต่อไป

การแก้ไขปัญหาของรัฐบาลจีนในจีนเจียง สมัยรัฐบาลสี จิ้นผิง ค.ศ. 2013 – ปัจจุบัน

นายสี จิ้นผิงขึ้นเป็นผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีนเมื่อ 15 พฤศจิกายน ค.ศ. 2012 และขึ้นเป็นประธานาธิบดีเมื่อ 14 มีนาคม ค.ศ. 2013 ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกรณีชนกลุ่มน้อยในจีนเจียงอุยกูร์ที่มีปัจจัยจากภายนอกเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในเวลานี้ จีนกลายเป็นมหาอำนาจหนึ่งของโลกที่มีบทบาทสำคัญในทางการเมืองและเศรษฐกิจ ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ได้รับการจับตามอง และบริบทภายนอกมีผลต่อทั้งการดำเนินการของรัฐบาลและการเคลื่อนไหวของกลุ่มที่ต้องการแยกประเทศและกลุ่มที่ต้องการลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศอื่น บทนี้ศึกษานโยบายและการจัดการความขัดแย้งกรณีจีนเจียงอุยกูร์ในสมัยรัฐบาลสี จิ้นผิง ตั้งแต่ ค.ศ. 2013 - ปัจจุบัน และผลที่เกิดขึ้น

5.1 การดำเนินนโยบายทางการเมือง

จีนได้เผชิญกับปัญหาท้าทายใหม่ ๆ ในสังคมจีนที่ต้องหาทางแก้ไข จนนำมาสู่แนวคิดการสร้างความยั่งยืนให้แก่จีนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม และมีนโยบายสำคัญ ได้แก่ นโยบาย New Normal นโยบายแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ นโยบายการปราบปรามการทุจริต เพื่อแก้ปัญหาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจนทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ชนกลุ่มน้อย

5.1.1 นโยบายเพื่อสร้างความเท่าเทียมในสังคม

รัฐบาลจีนสมัยนี้ได้นักกลับไปพิจารณานโยบายแก้ปัญหาความขัดแย้งที่ผ่านมา แล้วพบว่าไม่มีวิธีใดที่แก้ปัญหาความขัดแย้งให้ยุติลงได้ ทุยนโยบายต่างมีจุดอ่อน การให้ความสำคัญเข้มงวดกลับสร้างปัญหาขึ้นมาใหม่ และมีการวิเคราะห์ว่าเพราะที่ผ่านมามีเงินมองข้าม

สาเหตุที่สำคัญที่สุด 2 ประการ คือ ปัญหาพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐที่ทุจริตคดโกงข่มเหง และปัญหาการปิดกั้นอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนและสำนึกทางวัฒนธรรมของชาวมุสลิม การใช้นโยบายเพื่อกลืนกลายทางวัฒนธรรมและพยายามทำให้ทุกคนอยู่ใต้วัฒนธรรมจีนเป็นเรื่องที่ผิดต่อสภาพที่เป็นอยู่ การกดขี่ทางวัฒนธรรมยิ่งทำให้ผู้คนตื่นตระหนกและโยยหาความเป็นตัวตนของชาติพันธุ์ (ชนชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ, 2554, ออนไลน์) ความไม่เท่าเทียมทางสิทธิพลเมืองและฐานะทางเศรษฐกิจก็เป็นสาเหตุความขัดแย้ง รัฐบาลจีนจึงดำเนินนโยบายแก้ปัญหาที่รากเหง้า โดยในทางการเมืองการปกครอง ประธานาธิบดีสี จิ้นผิงให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐเพราะเป็นที่มาของปัญหาความไม่เป็นธรรมหลายประการ รัฐบาลเริ่มตรวจสอบ สอบสวน และลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐในซินเจียงที่ทุจริตหรือมีพฤติกรรมที่คดโกงข่มเหง ในขณะเดียวกันก็เล็งเห็นว่าอัตลักษณ์และวัฒนธรรมมุสลิมของชาวอุยกูร์มีพลังและศักยภาพที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเขตพื้นที่ซินเจียง และเกิดประโยชน์กับโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative : BRI) ของจีนได้อย่างมากในการสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศมุสลิมแถบเอเชียกลาง

การดำเนินการเพื่อสร้างความเท่าเทียมในสังคมจีนแนวทางหนึ่งที่รัฐบาลจีนทำ คือ การแก้ปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ในงานศึกษาที่ผ่านมา ศิริพร ดาบเพชร (2560, น.91) นำเสนอข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าปัญหาการทุจริตบั่นทอนความมั่นคงของจีนมาก ข้อมูลของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในจีนที่รายงานไว้ใน ค.ศ. 2009 เจ้าหน้าที่รัฐจำนวนถึง 106,000 คน มีความผิดในคดีทุจริต และการสำรวจใน ค.ศ. 2012 การทุจริตเพิ่มเป็นร้อยละ 50 (China President Jiang Zemin Handbook, 2015, p.31) ประธานาธิบดีสี จิ้นผิงจึงประกาศนโยบายต่อต้านและปราบปรามการทุจริตทุกระดับ ทั้ง “เสือ” คือเจ้าหน้าที่ระดับสูง และ “แมลงหวี่” คือเจ้าหน้าที่ผู้น้อย เพราะ “การทุจริตจะนำไปสู่ความล่มสลายของพรรคและความตกต่ำของประเทศชาติ” (McKirdy, 2014, online) ตามด้วยการประกาศนโยบายปฏิรูปเพื่อปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานรัฐ

นโยบายต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวงและปัญหาการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในหมู่คนที่มีตำแหน่งสูง เรียกกันว่า “กฎเหล็ก 11 ข้อของสี จิ้นผิง” เพื่อใช้กับเจ้าหน้าที่รัฐและนายทหารทุกระดับ และภาคธุรกิจเอกชน นโยบายนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบาย New Normal ที่รัฐบาลทำเพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่ประเทศจีน (Wedeman, 2017, online) และสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพ เพราะระบบที่ตีจะป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่มีโอกาสทุจริต รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแส

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการปราบปรามการทุจริตและลงโทษอย่างหนักและรวดเร็ว แต่ปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาใหญ่ของจีน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะจีนปกครองในระบบพรรคเดียวที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยการแจ้งเบาะแสไม่ประสบความสำเร็จนักเพราะไม่มีอะไรรับประกันความปลอดภัยของผู้แจ้ง นอกจากนี้ทางการยังจับกุมนักเคลื่อนไหว นักสิทธิมนุษยชน ที่เรียกร้องให้เจ้าหน้าที่รัฐเปิดเผยทรัพย์สินที่ครอบครองต่อสาธารณชนอีกด้วย หรือที่ช่วยเหลือผู้ต้องหาด้านสิทธิมนุษยชน ทำให้ความโปร่งใสของรัฐมีปัญหา ดังนั้น ทางการต้องสร้างความโปร่งใสและระบบให้ตรวจสอบได้ ซึ่งจะช่วยป้องกันการทุจริตได้ทางหนึ่ง ความไม่เป็นธรรมจากภาครัฐที่ชนกลุ่มน้อยได้รับจนกลายเป็นความรู้สึกไม่พอใจรัฐบาลก็จะลดน้อยลง การต่อต้านหรือการใช้ความรุนแรงตอบโต้รัฐบาลก็ควรจะลดน้อยลงไปด้วย

5.1.2 นโยบายเข้มงวด

ในช่วงแรกของรัฐบาลสี จิ้นผิง เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้รัฐบาลจีนเห็นว่าชาวอุยกูร์หัวรุนแรงได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมุสลิมหัวรุนแรงภายนอก และเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การก่อความไม่สงบ คือ เหตุการณ์ที่ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2013 ที่ชาวอุยกูร์ขับรถพุ่งใส่ฝูงชนที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ซึ่งเกิดขึ้น 10 วันก่อนหน้าการประชุมใหญ่ของพรรค ทางการระบุว่าเกี่ยวข้องกับปัญหาซินเจียง ปีต่อมาเกิดเหตุไม่สงบหลายครั้งในซินเจียงและพื้นที่อื่น โดยใช้วิธีการก่อการในที่ชุมชนและใช้วิธีการรุนแรง เช่น อาวุธปืน มีด หรือระเบิด ผู้เชี่ยวชาญด้านลัทธิก่อการร้ายที่สถาบันการศึกษาสังคมศาสตร์ซินเจียง (Xinjiang Social

Science Academy) ให้ความเห็นว่า “กลุ่มก่อการร้ายใช้ทุกวิถีทางที่จะแผ่ขยายความตื่นตระหนกในสังคม...ทั่วประเทศจีน...การโจมตีบางครั้งเลือกก่อการในเวลาใกล้การประชุมสำคัญ ซึ่งอาจเพื่อต้องการสร้างผลกระทบมากที่สุดเท่าที่ทำได้” ส่วน หลี่ เหว่ย ผู้เชี่ยวชาญด้านการปราบปรามลัทธิก่อการร้ายประจำสถาบันความสัมพันธ์ระหว่างประเทศร่วมสมัยแห่งจีน กล่าวว่า สถานการณ์รุนแรงที่กลุ่มคนร้ายทำเป็นความพยายามจะสร้างความหวาดระแวงชิงชังระหว่างชาวฮั่นและอุยกูร์ (สุรรัตน์ ปรีชาธรรม, 2557, ออนไลน์)

ปัญหาซินเจียงกลับมาเป็นที่สนใจของนานาชาติอีกครั้งเพราะเกิดเหตุการณ์รุนแรง เช่น เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2014 คนร้าย 5 คน โยนระเบิดใส่ประชาชนที่ตลาดกลางเมืองอูรุมฉีฉินมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก จากนั้นทางการจีนได้บุกหลายแหล่งที่มั่นของกลุ่มหัวรุนแรงในซินเจียงอุยกูร์ถึง 23 แหล่ง จับกุมผู้กระทำความผิดกว่า 200 คน พร้อมยึดอาวุธหลายชนิดและระเบิดกว่า 200 ลูก ผู้ถูกจับกุมส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมเชื้อสายเติร์ก อายุระหว่าง 20-30 ปี ให้การว่าจำเป็นต้องกระทำเพราะรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม และในวันที่ 30 กรกฎาคม ค.ศ. 2014 อิหม่าม Jume Tahir แห่งมัสยิดอิดการ์ เมืองคัชการ์ ถูกลอบสังหารโดยกลุ่มหัวรุนแรงชาวอุยกูร์หลังการประกอบพิธีสวด

เหตุการณ์ที่มีกลุ่มหัวรุนแรงเข้ามาเกี่ยวข้องกับหลายครั้ง ทำให้พื้นที่ซินเจียงจึงอยู่ภายใต้มาตรการรักษาความมั่นคงที่เข้มงวดที่สุดที่ทางการจีนเคยใช้กับประชาชน ทั้งการใช้กล้องวงจรปิดที่สามารถจดจำใบหน้าได้ เครื่องมือที่สามารถอ่านข้อมูลในมือถือได้ และการเก็บฐานข้อมูลทางชีวภาพหรือ ไบโอมेटริกส์ รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม เช่น ห้ามไว้เครา ห้ามใส่ผ้าคลุม ห้ามสอนศาสนาให้เยาวชน และห้ามใช้ชื่อที่บ่งบอกว่าเป็นชาวมุสลิม นอกจากนี้เครื่องมืออย่างหนึ่งที่รัฐบาลจีนใช้ในการควบคุมชาวอุยกูร์ คือ ค่ายลับที่ซินเจียง โดยรัฐบาลจีนอ้างว่าเป็นวิทยาลัยและเป็นหลักสูตรต่อต้านความคิดสุดโต่งด้านศาสนาและการก่อการร้าย แต่ประชาคมโลกมองว่าเป็นที่คุมขังชาวมุสลิมหลายแสนคนในเขตซินเจียง (จอห์น ซัธเวิร์ด, 2562, ออนไลน์) ซึ่งต่อมามีการเปิดเผยว่าที่ค่ายนี้ทางการจีนใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงและ

ละเมิดสิทธิมนุษยชน เกย์ แมคคักกัล สมาชิกคณะกรรมการจัดการแบ่งแยกเชื้อชาติของสหประชาชาติ เปิดเผยว่า จีนควบคุมตัวชาวอุยกูร์และชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมอื่น ๆ มากถึง 2 ล้านคน ไว้ในค่ายลับที่ซินเจียง

กลุ่มบรรณคดีด้านสิทธิมนุษยชนเห็นว่าสาเหตุความขัดแย้งในซินเจียงหลัก ๆ มาจากการกดขี่ทางวัฒนธรรม ศาสนา มาตรการความมั่นคง การกลืนกลายวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ผ่านนโยบายอพยพและให้สิทธิพิเศษชาวฮั่น ทำให้ชาวอุยกูร์รู้สึกที่ชาวฮั่นกำลังเข้ามายึดครองเศรษฐกิจในถิ่นของตนและหาประโยชน์จากดินแดนของชาวอุยกูร์ กลุ่มบรรณคดีสิทธิชาวอุยกูร์เสนอว่ารัฐบาลควรแก้ไขความขัดแย้งที่รากเหง้าของปัญหา โดยเฉพาะความไม่พอใจของคนท้องถิ่นจากความรู้สึกไม่เท่าเทียมและถูกเอาเปรียบมากกว่าที่จะมุ่งเป้าไปที่การโจมตีสิทธิก่อการร้ายหรือไล่ล่ากำจัดกลุ่มต่อต้านรัฐบาลเพราะเป็นปลายเหตุ และเห็นว่าจากมาตรการลดช่องว่างรายได้ในซินเจียง รัฐบาลกลางควรแต่งตั้งชาวอุยกูร์ให้มีตำแหน่งใหญ่ในท้องถิ่น เช่น ตำแหน่งเลขาธิการพรรคฯ เนื่องจากชาวอุยกูร์เท่านั้นที่อาจจัดการเรื่องของตนเองได้ดีกว่า ที่ผ่านมาทางการจีนกล่าวโทษขบวนการแบ่งแยกดินแดนชาวอุยกูร์ว่าอยู่เบื้องหลังเหตุก่อการร้ายหลายครั้ง แต่กลุ่มพิทักษ์สิทธิมนุษยชนแย้งว่าเหตุไม่สงบในพื้นที่นี้เกิดจากนโยบายที่กดขี่บังคับของรัฐบาลจีน ซึ่งกดดันให้ชาวอุยกูร์บางส่วนหันไปใช้วิธีตอบโต้ที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น (ปีซีซีนิวส์, 2017, ออนไลน์)

การปราบปรามและควบคุมทางวัฒนธรรมของทางการจีน ทำให้สหประชาชาติกล่าวถึงการที่รัฐบาลจีนปราบปรามชาวอุยกูร์ของซินเจียง กระทบวงต่างประเทศของประเทศจีนยืนยันว่ารัฐบาลจีนให้ความอิสระในการนับถือศาสนาและการจัดกิจกรรมทางศาสนา ให้เกียรติต่อประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เรื่องรัฐบาลจีนปราบปรามชาวอุยกูร์ของซินเจียงเป็นข่าวลือซึ่งไม่เป็นความจริง (news.cnr.cn, 2015-03-12, online)

การเข้มงวดทางการเมืองและควบคุมจับตารวมถึงลงโทษชาวอุยกูร์ของรัฐบาลจีนหลังเหตุการณ์รุนแรงใน ค.ศ. 2014 ทำให้ใน ค.ศ. 2015 ชาวอุยกูร์จำนวนหนึ่งได้หลบหนีออกจากจีนโดยมีจุดหมายคือประเทศตุรกีซึ่งเป็นประเทศที่มีเชื้อสายเติร์ก รวมถึงประเทศอิสลามอย่างปากีสถานหรือมาเลเซีย แต่ไม่สามารถออกได้โดยตรงเพราะถูกคุม

ข้ามทางชายแดน จึงต้องอ้อมไปออกที่มณฑลหยุนหนานทางใต้เพื่อจะเดินทางไปเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ แล้วต่อไปที่ซีเรีย อิรัก และตุรกี เมื่อผู้อพยพเดินทางเข้าประเทศ ทางผ่าน เช่น ลาว กัมพูชา ไทย มาเลเซีย ได้ขอสถานะเป็นผู้ลี้ภัย ผู้อพยพบางส่วน กลายเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ และบางส่วนถูกจับขณะพยายามเดินทางข้าม พรมแดนไทย-มาเลเซีย รัฐบาลจีนได้ส่งคำร้องขอนำชาวอุยกูร์กลับประเทศโดยแจ้งว่ากลุ่ม อุยกูร์ที่หลบหนีเข้ามามีส่วนหนึ่งที่เป็นกลุ่มผู้ก่อการร้ายที่จีนต้องการตัวกลับไปโดยขอตาม สนธิสัญญาผู้ร้ายข้ามแดน (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2558, ออนไลน์) ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ว่าปัญหาชาวอุยกูร์หลบหนีเข้าเมืองกลายเป็นปัญหาขัดแย้งระหว่างจีนกับหลายประเทศ

สำหรับปัญหาการก่อการร้าย รัฐบาลจีนมองว่าการก่อความไม่สงบในเขตซินเจียง และพื้นที่อื่น ๆ โดยชาวอุยกูร์ที่เข้าช่วยการก่อการร้ายเกี่ยวข้องกับองค์กรมุสลิมหัวรุนแรง ภายนอกประเทศ ทำให้ต้องใช้มาตรการที่เด็ดขาดจนจีนถูกวิจารณ์ว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนประกาศว่าชาวซินเจียงกำลังจะถูกปราบปรามจากรัฐบาล

ค.ศ. 2017 นับเป็นปีที่ความสัมพันธ์ระหว่างทางการจีนกับชนกลุ่มน้อยตึงเครียด มากขึ้น เพราะรัฐบาลจีนได้ออกกฎระเบียบหลายอย่างมาบังคับใช้กับชาวอุยกูร์ ซึ่งยิ่งทำ ให้ชาวอุยกูร์รู้สึกว่าการกีดกันทางวัฒนธรรมและถูกเลือกปฏิบัติ เช่น ในปลายมีนาคม ค.ศ. 2017 คณะกรรมการเขตซินเจียงออกกฎระเบียบที่เพิ่มความเข้มงวดในการควบคุม โดย กำหนดกฎระเบียบต้องห้าม เช่น ห้ามผู้ชายไว้หนวดเคราที่ “ผิดปกติ” ห้ามผู้หญิงคลุม หน้า (bbc.new, 2017, online) ระเบียบนี้บังคับใช้อย่างเป็นทางการในวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2017 แยกเป็น 1) การกระทำที่มีแนวคิดสุดโต่ง และ 2) หลักการป้องกัน

การกระทำที่มีแนวคิดสุดโต่งของชาวอุยกูร์ที่ทางการจีนประกาศห้าม ได้แก่ ผู้ชายไว้หนวดเคราที่ “ผิดปกติ” ผู้หญิงคลุมหน้า ชายหรือหญิงที่สวมใส่เครื่องหมายที่ แสดงแนวคิดสุดโต่งและบังคับให้ผู้อื่นใส่ด้วย กฎหมายนี้ยังระบุให้เจ้าหน้าที่ในสถานที่ สาธารณะเช่นสถานขนส่งหรือสนามบินห้ามผู้ที่คลุมหน้าหรือปกปิดร่างกายตัวไม่ให้เข้า ไปด้านใน รวมทั้งแจ้งเหตุดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย ซึ่งทางการระบุว่าเป็นมาตรการ

ป้องกันการก่อวินาศกรรม รวมทั้งห้ามชาวอุยกูร์ต่อต้านและหลีกเลี่ยงนโยบายคุมกำเนิด ตำหนิชาอุยกูร์ที่ไม่ให้บุตรหลานไปโรงเรียนของรัฐและรับการศึกษาที่รัฐบาลกำหนด การจัดการแต่งงานหรือการหย่าร้างที่ไม่ทำตามกฎหมายของรัฐจะไม่ได้รับการรับรอง ห้ามการตีพิมพ์ คัดลอก ดาวน์โหลด และซื้อขายหนังสือที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ห้ามการต่อต้าน และปฏิเสธสื่อสาธารณะ การต่อต้านรัฐบาล เป็นต้น

ส่วนหลักการป้องกัน ได้แก่ การแก้ปัญหาควยิตถือหลักการกำกับดูแลและการปฏิบัติ การพัฒนาการศึกษาและการฝึกอบรมให้ชาวอุยกูร์ได้เรียนความรู้ด้านกฎหมาย ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ความรู้ด้านจิตวิทยา และยกมาตรฐานการครองชีพของชาวอุยกูร์ ช่วยแก้ไขปัญหาคความยากจน จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างสามัคคีระหว่างชาวอุยกูร์กับชาวอื่น นอกจากนี้ หน่วยรักษาความปลอดภัยสาธารณะต้องป้องกันกิจกรรมที่เข้าข่ายเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมาย ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการทำงานอย่างราบรื่นในการจัดการกิจกรรมทางศาสนาที่ผิดกฎหมาย และจัดการสื่อโฆษณาชวนเชื่อทางศาสนาที่ผิดกฎหมาย ป้องกันและปราบปรามการใช้อินเทอร์เน็ต เก็บข้อมูลจากโทรศัพท์มือถือและอื่น ๆ เพื่อป้องกันหรือติดตามหากมีการกระทำทางอาญาที่รุนแรง และฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันกองกำลังต่างชาติที่อาจจะแทรกซึมเข้ามาประเทศจีน อย่างผิดกฎหมาย (xjztb.gov.cn/201709/14/c_1121664697, online)

จาก “การกระทำที่มีแนวคิดสุดโต่งและหลักการป้องกัน” ที่รัฐบาลจีนกำหนดขึ้น เพื่อใช้ควบคุมชาวอุยกูร์ จะเห็นได้ว่ามีความขัดแย้งกันเองกับนโยบายผ่อนปรนทางวัฒนธรรม เพราะการออกระเบียบห้ามปฏิบัติบางเรื่องที่เป็นวัฒนธรรมของชาวมุสลิมกลับยิ่งทำให้สร้างความไม่พอใจ และสร้างความรู้สึกว่าถูกเลือกปฏิบัติให้กับชาวอุยกูร์มากขึ้น ส่วนหลักการป้องกันเป็นไปในลักษณะของการพยายามเปลี่ยนความคิดชาวอุยกูร์และการควบคุมทางกฎหมาย ขณะที่การกำหนดให้รัฐจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวอื่นกับชาวอุยกูร์นั้นย่อมไม่สามารถเปลี่ยนความรู้สึกของคนสองกลุ่มได้หากรัฐบาลจีนยังใช้นโยบายกลืนกลายทางวัฒนธรรม และนโยบายที่สนับสนุนชาวอื่นมากกว่า

5.2 การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่ซินเจียง

การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ซินเจียงมีนโยบายหลัก คือ การพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยการพัฒนาพื้นที่เพื่อสร้างความเจริญ พัฒนาเศรษฐกิจ การลดช่องว่างทางรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ และการนำซินเจียงเข้าสู่โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง Belt and Road Initiative (BRI) เพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจและประโยชน์ทางวัฒนธรรม

5.2.1 นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

ฝ่ายวิชาการของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้วิเคราะห์ปัญหาสำคัญของประชาชนจีนและนำเสนอในงานชื่อ *ข้อเท็จจริง 7 ปัญหาของประชาชนจีน* (2555) ซึ่งความไม่เท่าเทียมในสังคมเป็น 1 ในปัญหา 7 ประการ ที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญและหาทางแก้ไข ใน ค.ศ. 2011 โดยกำหนดให้ ค.ศ. 2020 เป็นปีที่เงินหลุดพ้นความยากจน และต้องมีหลักประกัน 3 ประการ คือ การรักษาพยาบาล การศึกษา และที่อยู่อาศัย (สันติ ตั้งรพีพากร, 2554, ออนไลน์) รัฐบาลประกาศโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนในชนบทจีน ค.ศ. 2011–2020 เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพิ่มงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาความยากจน และมุ่งแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้

รัฐบาลมีนโยบายแก้ปัญหาช่องว่างของรายได้ จึงจะสร้างความเป็นเมืองให้กับชนบท (Urbanization) เพื่อกระจายความเจริญออกไป รวมทั้งตั้งเป้าหมายที่จะให้ชาวจีนทุกคนมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัวภายใน ค.ศ. 2020 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีนระยะ 5 ปี ฉบับที่ 12 ค.ศ. 2011–2015 รัฐบาลกำหนดนโยบายการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตก เรียกว่า นโยบายมุ่งตะวันตก (Go-West Policy) เพื่อกระจายความเจริญและพัฒนาพื้นที่ตอนในและภาคตะวันตกให้เจริญใกล้เคียงกับภาคตะวันออก และเพื่อขยายอุตสาหกรรมมายังพื้นที่ภาคตะวันตก เขตที่พัฒนาประกอบด้วยพื้นที่ 6 มณฑล คือ หยุนหนาน ส่านซี ซื่อชวน กุ้ยโจว กานซู ชิงไห่ และเขตปกครองตนเอง

5 เขต ซึ่งเขตที่จะพัฒนานี้เป็นพื้นที่ตั้งแต่ดินแดนตอนในของจีน ภาคใต้ ภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ตะวันตกเฉียงใต้ และตะวันตกสุดของประเทศ

การพัฒนาภาคตะวันตกนี้มีเป้าหมายทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ เพื่อขยายการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ เพื่อยกระดับการแข่งขันของจีนในระบบเศรษฐกิจโลก เพื่อสร้างความทันสมัยและสร้างความอยู่ดีกินดี และเพื่อสร้างความสามัคคีของประชากรในชาติและสร้างความสงบสุขในสังคมและพื้นที่ชายแดน ที่สำคัญคือต้องทำให้คนในชนบทและคนเมืองมีความเข้าใจวัฒนธรรมการใช้ชีวิตที่ต่างกันเพื่อลดความขัดแย้งในสังคม (ศิริพร ดาบเพชร, 2560, น.102) โดยมีนโยบายปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งเสริมการกระจายรายได้ที่เท่าเทียม จากเอกสารของทางการจีน (Wang, 2014, online) กล่าวถึงการที่ทางการสำรวจหมู่บ้านชาวอุยกูร์ในเขตซินเจียงตอนใต้ ซึ่งต้องความเจริญกว่าตอนเหนือ พบว่า หมู่บ้านส่วนใหญ่ทางภาคใต้อยากจน รายได้ต่อหัวน้อยกว่ารวมถึงเมืองเหอเถียนซึ่งเป็นเมืองที่ผลิตเหล็กด้วย แต่เนื่องจากมีนโยบายการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ จึงห้ามชาวบ้านขุดถ่านหินหยก ทำให้ชีวิตของชาวบ้านยากจน ความเป็นอยู่ยากลำบาก

ดังนั้นรัฐบาลจึงดำเนินนโยบายขจัดความยากจนในซินเจียงตอนใต้ โดยเน้นการเพิ่มรายได้และกระตุ้นการมีงานทำ จัดโครงการพัฒนาสายพันธุ์พืชเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาสายพันธุ์ต้นวอลนัตที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศภูมิอากาศที่แห้งแล้ง ทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น นำเข้าผลไม้สายพันธุ์อื่นจากต่างประเทศเพื่อทดลองปลูกเพื่อเพิ่มรายได้ของประชาชน พัฒนาสายพันธุ์สัตว์ทำให้ราคาขายเพิ่มมากขึ้น ทำให้รายได้ของคนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ หมู่บ้านในภาคใต้ของซินเจียงส่วนใหญ่เป็นชาวอุยกูร์ที่พูดภาษาจีนกลางไม่ได้และมีการศึกษาชั้นน้อย และมีชาวฮั่นจำนวนน้อย รัฐบาลจึงให้มีเจ้าหน้าที่รัฐที่พูดภาษาอุยกูร์กับภาษาจีนกลางประจำอยู่ในแต่ละหมู่บ้านจำนวน 2-3 คน เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารกับทางการ รายงานการสำรวจยังระบุว่าชาวบ้านจำนวนมากในหมู่บ้านเรียกร้องกับรัฐบาลว่าต้องการให้รัฐมีค่าประกันขั้นต่ำและค่าชดเชยค่าครองชีพ

ในรายงานระบุว่าจากการสำรวจพบว่า ชาวบ้านชอบพึ่งพาสวัสดิการรัฐ ไม่ยอมทำงานหาเงินเอง รัฐบาลจึงมอบลูกไก่และลูกห่านให้ชาวบ้านเลี้ยงเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

เจ้าหน้าที่รัฐในซินเจียงตอนใต้ให้ความเห็นว่าการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน คือต้องส่งเสริมการศึกษา และต้องทำให้ชุมชนเปลี่ยนความคิดที่ล้าสมัย หมู่บ้านบางหมู่บ้านยังมีโรงเรียน บ้านส่วนใหญ่มีโทรทัศน์ที่รัฐบาลแจกให้ รายงานการสำรวจนี้จัดทำโดยภาครัฐ แสดงสภาพของหมู่บ้านชนบท ฐานะความเป็นอยู่และการศึกษาของชาวบ้าน รวมถึงแนวทางในการพัฒนาชนบท และมีข้อความเข้าข้างรัฐบาลโดยระบุว่าเจ้าหน้าที่ประเมินว่าชุมชนซินเจียงภาคใต้เชื่อฟังและสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ชาวบ้านร้อยละ 99.99 รักพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาล

รัฐบาลดำเนินการเพื่อพัฒนาเขตซินเจียงให้มีความเจริญรุ่งเรือง โดยมีโครงการสำคัญ คือ โครงการ “ซีบูต้าไคฟา” หรือแผนยุทธศาสตร์พัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตก (The Great Western Development Strategy) มีเป้าหมายคือ ลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน และส่งเสริมให้นำทรัพยากรธรรมชาติในซินเจียงมาเปลี่ยนเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จึงวางแผนจัดทำโครงการ (xj.people.com.cn, 2015, online) ได้แก่

1) โครงการ “ซีชีตงซู” (Xi Qi Dong Shu) หรือ โครงการส่งแก๊สธรรมชาติจากตะวันตกถึงตะวันออก (West-East Gas Pipeline Project) จากทุ่งน้ำมันหลุนหนันในซินเจียงถึงมหานครเซี่ยงไฮ้ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ ท่อส่งแก๊สธรรมชาตินี้เป็นท่อที่ยาวที่สุดของจีนความยาว 4,200 กิโลเมตร โครงการนี้ทำให้แก๊สธรรมชาติเขตซินเจียงส่งถึงทั่วประเทศจีน ทำให้ซินเจียงมีรายได้มากขึ้นและยังมีประโยชน์ต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม โครงการนี้ได้ขยายเส้นทางท่อส่งแก๊สไป 3 เส้นทาง สายแรกจากซินเจียงถึงเมืองเซี่ยงไฮ้ สายที่สองจากซินเจียงถึงฮ่องกง และสายที่สามจากซินเจียงถึงมณฑลกวางซี

2) โครงการ “เจียงเตี้ยนไว่ซ่ง” หรือ Hami-Zhengzhou UHVDC Transmission Project เป็นโครงการส่งไฟฟ้าจากเมืองฮามิไปถึงเมืองเจิ้งโจวในมณฑลเหอหนาน เนื่องจากเขตซินเจียงมีพลังงานลมกับพลังงานแสงอาทิตย์อย่างอุดมสมบูรณ์ ทำให้มีการตั้งสถานีพลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์เพื่อผลิตไฟฟ้าส่งออกแห่งแรกใน ค.ศ. 2017 ทำให้เขตซินเจียงมีรายได้จำนวนมากและมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว

3) โครงการการจัดการแม่น้ำถ้ำหลี่มู่เหอ เนื่องจากน้ำของแม่น้ำถ้ำหลี่มู่เหอไม่ไหลลงไปถึงปลายน้ำ ส่งผลกระทบต่อพืชและสัตว์ อีกทั้งเขตปลายน้ำของแม่น้ำยังเป็นที่ตั้งโครงการของบริษัท Xinjiang Production and Construction Corps หรือ XPCC การขาดน้ำในพื้นที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน รัฐบาลจึงก่อตั้งโครงการนี้ขึ้นซึ่งช่วยทั้งในด้านการผลิตภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการดำรงชีวิต

4) โครงการ “ตั้งจួយิงมู่” หรือ การตั้งถิ่นฐานกับการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากประชากรในเขตซินเจียงส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าร่อนเร่ การใช้ชีวิตไม่มีความมั่นคงและยากจน รัฐบาลจึงจัดโครงการนี้เพื่อให้ชนเผ่าจำนวนมากมีบ้านเรือนที่ถาวร อีกทั้งชนเผ่าหาเลี้ยงชีพโดยการเลี้ยงสัตว์ รัฐบาลจึงมีโครงการเพื่อพัฒนาการเลี้ยงสัตว์โดยสร้างฐานเฉพาะการเลี้ยงปศุสัตว์เพื่อรักษาพื้นที่ภูมิลักษณ์ธรรมชาติ

นอกจากตัวเลขทางเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นแล้ว ทางการเงินใช้วิธีการเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อของรัฐ ซึ่งมีทั้งเรื่องราวของเศรษฐกิจที่เติบโต ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมถึงการช่วยเหลือประชาชน เพื่อสร้างภาพลักษณ์และความรู้สึกที่ดีที่เกิดขึ้นในหมู่ชาวจีนเจียง เช่น การรายงานข่าวการเศรษฐกิจที่ระบุว่า “ซินเจียงเจริญมากขึ้น ประชาชนมีฐานะดีขึ้น” ห้างสรรพสินค้าหรือร้านค้าที่เมืองอูร์มชีมีสินค้าหลากหลายประเภท โดยเฉพาะสินค้านำเข้า สะท้อนให้เห็นว่า การใช้ชีวิตของชาวจีนเจียงสะดวกสบายขึ้นและมีตัวเลือกมากกว่าสมัยก่อน แม้กระทั่งของผลิตที่เมืองจีนกับของที่ผลิตนอกประเทศมีคุณภาพพอ ๆ กันและเกือบแยกไม่ออก และในวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 2018 เมืองอูร์มชีนำเข้าสินค้าโดยผ่านอี-คอมเมิร์ซจากต่างประเทศเป็นครั้งแรก ขณะเดียวกันเขตซินเจียงยังเป็นศูนย์กระจายสินค้าของโครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง และสื่อของรัฐยังได้คาดการณ์ว่าในอนาคตการพัฒนาของเขตปกครองตนเองซินเจียงจะยิ่งนับวันยิ่งดีขึ้น (xjdaily.com.cn, 2018, 2056639, online)

อีกตัวอย่างที่รัฐนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของซินเจียง คือ การนำเสนอข่าวของครอบครัวชาวเคอซุชาวอุยกูร์ ซึ่งเป็นครอบครัวที่ยากจนมาก รัฐบาลแนะนำงานให้อาเคอซุ

กับภรรยาทำเพื่อช่วยแก้ปัญหาความยากจน เนื่องจากอาเค่อซู่กับภรรยาสามารถพูดภาษาจีนกลางได้ รัฐบาลจึงให้พวกเขาทำงานที่โรงงานผลิตตัวอย่างพาราของเมืองอูร์มุชี และเปลี่ยนงานไปทำงานที่โรงงานทอผ้าเพื่อทำงานใกล้บ้าน หลังจากมีงานทำแล้วทั้งสองคนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีเงินซื้อข้าวของใช้ในครอบครัว แบ่งให้ญาติพี่น้อง และมีเงินสร้างบ้านเรือนใหม่ บทความในหนังสือพิมพ์ระบุว่าอาเค่อซู่กับภรรยาสามารถสร้างชีวิตที่มีความสุขให้กับครอบครัว (xjdaily.com.cn, 2018, 2057559, online)

รัฐยังส่งเสริมสภาพความสัมพันธ์ที่ดีของชาวฮั่นและชาวอุยกูร์ในซินเจียง ดังการนำเสนอข่าวของวิศวกรชาวฮั่นชื่อ เก่อซิน (Ge Xin) ที่ช่วยเหลือ “พี่น้องชาวอุยกูร์” ที่ยากจน คำที่สื่อใช้แทนชาวอุยกูร์ว่า “พี่น้อง” เป็นนัยยะแสดงถึงгарมความสัมพันธ์ที่ดีกัน และทัศนคติที่เป็นมิตรของคนจีนฮั่น โดยใน ค.ศ. 2018 เก่อซินไปเยี่ยมครอบครัวพี่น้องชาวอุยกูร์ 6 ครั้ง และให้ความช่วยเหลือ เช่น ให้เตาไฟฟ้าเพื่อใช้ในฤดูหนาว ช่วยสร้างห้องน้ำที่มีส้วมชักโครก พาเด็กชาวอุยกูร์ไปเที่ยวเมืองอูร์มุชี เพื่อให้เด็กได้เปิดหูเปิดตา สอนให้ตั้งใจเรียน เรียนภาษาจีนกลางให้เก่ง เพื่อจะมีโอกาสทำงานที่เมืองใหญ่ และกล่าวยกย่องว่าเก่อซินเป็นคนที่มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือคนยากจนลำบาก นำเงินที่ตัวเองประหยัดมาช่วยเหลือพี่น้องชาวอุยกูร์ที่ยากจน (xjdaily.com.cn, 2018, 2057661, online)

ตัวอย่างการนำเสนอข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เหล่านี้เป็นทั้งการนำเสนอให้เห็นการพัฒนาพื้นที่ พัฒนาเศรษฐกิจ ประโยชน์ที่ชาวอุยกูร์ได้รับ รวมถึงความช่วยเหลือทั้งจากรัฐบาลและชาวฮั่น การใช้คำว่า “พี่น้องชาวอุยกูร์” และการนำเสนอความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชาวฮั่นและชาวอุยกูร์เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ทางการจีนนำมาใช้เพื่อปรับความรู้สึกที่ต่อต้านจากชนกลุ่มน้อย

5.2.2 การพัฒนาการศึกษาแก่ชนกลุ่มน้อย

สาเหตุความยากจนประการหนึ่งของชาวอุยกูร์ คือ การขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมาจากทั้งการศึกษาที่ไม่ทั่วถึง โอกาสทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียม ความยากจน การไม่

เห็นความสำคัญหรือต่อต้านการเรียนภาษาจีนกลางทำให้ไม่ได้เรียนต่อในระดับสูง ทำให้ชาวอุยกูร์ส่วนใหญ่มีโอกาสในการทำงานและฐานะทางเศรษฐกิจดีไปกว่าชาวจีนและชาวอุยกูร์ในเขตเมือง การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้ชาวอุยกูร์ที่ยากจนมีโอกาสในชีวิตมากขึ้นและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งสอดคล้องกับแผนพัฒนาในพื้นที่ที่จะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ รัฐบาลจีนเห็นว่าการศึกษจะเป็นเครื่องมือในการสร้างสำนึกความเป็นชาติให้เกิดขึ้นในหมู่ชนกลุ่มน้อย จึงวางแผนพัฒนาการศึกษาในซินเจียง การพัฒนาการศึกษาในเขตซินเจียงมีเป้าหมายสำคัญคือ การใช้การศึกษาสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในระหว่างชนชาติและสร้างความมั่นคงทางสังคม โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาการศึกษาจากขั้นพื้นฐานถึงอุดมศึกษา การเรียนรู้ภาษาจีนกลางเพื่อเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนระหว่างชนชาติอื่นกับชนชาติอุยกูร์ และการเขียนและแก้ไขประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในซินเจียง

ในการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในระหว่างชนชาติและความมั่นคงทางสังคมด้วยการปฏิบัติจริงตามหลักการพรรคคอมมิวนิสต์ที่ยึดถือมาตั้งแต่สมัยตั้ง เสียวจินนั้น รัฐบาลมุ่งส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ที่ยากจนและด้อยความเจริญก่อนคือในเขตซินเจียงภาคใต้ โดยดำเนินการหลายอย่างเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนยากจน พัฒนาคุณภาพโภชนาการของเด็กนักเรียน ทำให้อาหารของโรงเรียนมีโภชนาการสูงกว่าที่ผ่านมา แต่ละมื้อของโรงเรียนมีเนื้อสัตว์ ไข่และนมวัวซึ่งเป็นบริการที่ทางโรงเรียนจัดให้ ซึ่งครูรายงานต่อหน่วยงานท้องถิ่นว่า เด็กนักเรียนปัจจุบันมีความสุขมากด้วยนโยบายของรัฐบาลที่มีประโยชน์ต่อประชาชน สุขภาพของเด็กดีขึ้นเพราะได้รับประทานอาหารที่ครบตามหลักโภชนาการ นอกจากนี้ทางการจัดโครงการที่นำบุคคลที่มีความสามารถพิเศษจากมณฑลต่าง ๆ เข้าไปช่วยวางแผนและดำเนินการพัฒนาการศึกษาในซินเจียงตั้งแต่การศึกษาพื้นฐานถึงอุดมศึกษา เช่น ใน ค.ศ. 2018 เจ้าหน้าที่และครูรวม 52 คน จากสำนักการศึกษามณฑลฝูเจี้ยนทางชายฝั่งภาคตะวันออกเฉียงใต้ไปช่วยพัฒนาการศึกษาของอำเภอฮูตูบู่ (Hutubi) ในซินเจียง โดยนำเทคโนโลยีใหม่ แนวคิดใหม่เพิ่มในการเรียนการสอน เช่น ครูสอนวิชาเคมีจากฝูเจี้ยนพบว่าครูที่ซินเจียงใช้วิธีการสอนแบบเก่าทำให้

ความสามารถในการปฏิบัติของนักเรียนไม่ตึงเครียด ดังนั้นจึงจัดกิจกรรมการทดลองทางเคมีรูปแบบใหม่ ๆ ให้นักเรียนได้เรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน (xjdaily.com.cn, 2018, 2057561, online)

นโยบายสำคัญอีกประการในการใช้การศึกษาเพื่อสร้างสำนึกความเป็นชาติ คือ การส่งเสริมให้ชนกลุ่มน้อยเรียนรู้ภาษาจีนกลาง เพื่อเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนระหว่างชนชาติอันกับชนชาติอุยกูร์ และการใช้ประวัติศาสตร์ในการสร้างสำนึก ในประชุมแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 เมื่อเดือนตุลาคม 2017 สี จิ้นผิง ประธานาธิบดีและเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนกล่าวว่าเพื่อเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนระหว่างชนชาติอันกับชนชาติอุยกูร์ ชาวอุยกูร์ต้องเรียนรู้ภาษาจีนกลางซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เข้าใจซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ภาษาจีนกลางเป็นหนึ่งในทักษะที่มีโอกาสหางานดี ๆ สามารถทำให้ชีวิตของชาวอุยกูร์ดีขึ้น รัฐบาลจึงส่งเสริมให้ชาวอุยกูร์เรียนภาษาจีนกลาง เรียนวัฒนธรรมประเพณีจีน และประวัติศาสตร์จีน เพราะชาวจีนเจียงเป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีน ชาวฮั่นและชาวอุยกูร์ต้องสามัคคีกันเพื่อต่อต้านศัตรูที่ทำให้ประเทศชาติแตกแยก (xjdaily.com.cn, 2018, 2057828, online)

นอกจากนี้ พรรคคอมมิวนิสต์จีนนำประวัติศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการสร้างสำนึกความเป็นชาติในซินเจียง ด้วยการเริ่มต้นการเขียนและแก้ไขประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในซินเจียง วันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ.2018 รัฐบาลของเขตการปกครองตนเองซินเจียงเริ่มต้นการเขียนและแก้ไขประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในซินเจียง เพื่อแสดงบทบาทของผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการปกครองชนเผ่าต่าง ๆ ของซินเจียง และเพื่อดำเนินนโยบายที่ยึดถือหลักการของสี จิ้นผิงเป็นแกนหลักและบรรลุเป้าหมายความมั่นคงทางสังคมระยะยาว เพื่อให้ชนเผ่าต่าง ๆ มีความสามัคคีกันและสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์จีน (xjkunlun.cn/xinwen, 2018/4136531, online)

อย่างไรก็ตาม ทางกระบวนบูว่า ยังพบว่ามีคนท้องถิ่นส่วนหนึ่งต่อต้านการเรียนการสอนด้วยภาษาจีนกลาง ไม่ยอมเรียนเพื่อพัฒนาตัวเอง การไม่ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ จะยิ่ง

ยากจนลำบาก ชาวบางส่วนหนึ่งยอมลำบากอยู่ในชนบทไม่ยอมเข้ามาหางานทำในเมือง
 ทางการจีนวิเคราะห์ว่าสาเหตุที่ทำให้คนเหล่านี้ยอมยากจนลำบาก ไม่ยอมเรียนหนังสือ
 และไม่ยอมหางานในเมือง เป็นเพราะได้รับอิทธิพลจากแนวคิดสุดโต่งทางศาสนาใน
 สิ่งแวดล้อมที่ปิดกั้น ซึ่งทำให้คนจีนเจียงมีชีวิตที่ยากจนรุ่นต่อรุ่น และแสดงความคิดเห็นว่า
 กองกำลังศัตรูจะหลอกลวงชาวจีนเจียงด้วยแนวคิดสุดโต่งทางศาสนา กระตุ้นความเกลียด
 ชังระหว่างชนชาติ ทำให้ประเทศแตกแยก ชาวจีนเจียงจึงต้องยึดถือหลักการของรัฐบาลที่
 กำหนดว่าต้องรักษาความสามัคคีในระหว่างชนชาติและความมั่นคงทางสังคมด้วยการ
 ปฏิบัติจริง (xjdaily.com.cn, 2018, 2057829, online)

5.2.2 โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง กับการพัฒนาจีนเจียง

ใน ค.ศ. 2013 ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง กล่าวถึงโครงการ One Belt, One Road (OBOR) ที่จะเชื่อมเส้นทางการค้าจากจีนไปทางตะวันตก ต่อมาคือ Belt and Road Initiative (BRI) โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง เป็นยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ใหม่เพื่อ
 สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของจีนและฟื้นฟูเส้นทางสายไหมในอดีต ด้วยการส่งเสริม
 การสร้างความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อเชื่อมโยงทางด้านคมนาคม ด้านโลจิสติกส์
 ระหว่างจีนกับประเทศบนเส้นทางกว่า 80 ประเทศ ทั้งทางบกและทางทะเล ทั้งในทวีป
 เอเชีย ยุโรป และแอฟริกา และเป็นกรอบในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับพหุภาคีของจีน

โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง คือ การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการ
 คมนาคมและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตลอดเส้นทาง ประกอบด้วย 2 เส้นทางหลัก
 คือ Silk Road Economic Belt เป็นเส้นทางคมนาคมทางบกเชื่อมระหว่างจีนกับประเทศ
 ในเอเชียกลางและยุโรป และ Maritime Silk Road เส้นทางคมนาคมทางน้ำจากจีนไปยัง
 แอฟริกาและทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ส่วนเขตเศรษฐกิจพิเศษแบ่งออกเป็นโครงการระเบียง
 เศรษฐกิจ 6 แห่ง ได้แก่ (1) จีน-คาบสมุทรอินโดจีน (2) จีน-บังกลาเทศ-เมียนมา-อินเดีย
 (3) จีน-ปากีสถาน (4) จีน-เอเชียกลาง-เอเชียตะวันตก (5) เส้นทางยูเรเชีย และ (6) จีน-

มองโกเลีย-รัสเซีย (กัลยรักษ์ นัยรักษ์เสรี, 2562, ออนไลน์) โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง ที่ก่อสร้างไปแล้วมีอยู่ 3 โครงการใหญ่ ได้แก่

เส้นทางรถไฟอู่-ลอนดอน (Yiwu-London railway) เส้นทางขนส่งสินค้า ผ่าน 9 ประเทศ คือ เริ่มจากจีนที่เมืองอู่ มณฑลเจ้อเจียง ศูนย์กลางการค้าทางภาคตะวันออกของจีน ไปทางตะวันตกผ่านประเทศคาซัคสถาน รัสเซีย เบลารุส โปแลนด์ เยอรมนี เบลเยียม ฝรั่งเศส สิ้นสุดที่สหราชอาณาจักร ระยะทางรวม 12,000 กิโลเมตร ขบวนรถไฟส่งสินค้าขบวนแรกจากเมืองอู่ มณฑลเจ้อเจียงทางตะวันออกของจีนได้เดินทางถึงกรุงลอนดอนในเดือนมกราคม ค.ศ.2017 ใช้เวลา 18 วัน เร็วกว่าการขนส่งทางเรือที่ใช้เวลาราว 30-45 วัน และมีต้นทุนต่ำกว่าการขนส่งทางอากาศ

ระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน (China-Pakistan Economic Corridor) มีโครงการย่อยที่สร้างแล้ว ได้แก่ โรงไฟฟ้าถ่านหินที่ทำเรือคาชิม มอเตอร์เวย์ระหว่างเมืองเปศวาร์และการาจีในปากีสถาน และถนนเชื่อมไปยังท่าเรือน้ำลึกกวาดาร์ ซึ่งรัฐบาลปากีสถานตั้งใจให้เป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดในประเทศภายใน ค.ศ. 2055

ท่าเรือน้ำลึกฮัมบานโตตา ประเทศศรีลังกา (Hambantota port) เริ่มสร้างใน ค.ศ. 2008 โดยใช้เงินลงทุนที่กู้จากธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าจีน ต่อมารัฐบาลศรีลังกาให้บริษัทท่าเรือสัญชาติจีนเป็นผู้ดูแลภายใต้สัญญาเช่า 99 ปี เพื่อลดภาระหนี้

โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง ที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง เช่น สะพานถนนและสะพานรถไฟจีน-รัสเซีย ท่าเรือเอกชนแห่งใหม่ที่อ่าวไฮฟา ประเทศอิสราเอล ซึ่งบริษัทท่าเรือสัญชาติจีนได้สิทธิก่อสร้างและบริหารจัดการ 25 ปี และโครงการทางรถไฟลาว-จีน ที่จะเปิดให้บริการได้ภายใน ค.ศ. 2021 และยังมีโครงการอื่นที่กำลังวางแผน (กัลยรักษ์ นัยรักษ์เสรี, 2562, ออนไลน์)

โครงการนี้มีความสำคัญต่อซินเจียงทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมือง การที่ประเทศคู่ความร่วมมือจำนวนหนึ่งในเอเชียกลาง ตะวันออกกลางและแอฟริกา เป็นประเทศมุสลิม ทำให้ซินเจียงจะกลายเป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจและ

วัฒนธรรม รัฐบาลจีนดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อเร่งสร้าง “หน้าต่างต่อต่างประเทศ” ให้กับเขตซินเจียงซึ่งสอดคล้องกับโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ได้แก่

1) การสร้างทางเส้นทางรถไฟ ถนน และการบิน โดยส่งเสริมเส้นทางรถไฟอุรุมชี เส้นทางรถไฟจงจิ๋ว (Zhong Jiwu) จากเมืองคังการ์ผ่านประเทศคีร์กีซสถานและอุซเบกิสถาน กับเส้นทางรถไฟจงปา (Zhong Ba) จากเมืองคังการ์ถึงเมืองกวาดาร์ ประเทศปากีสถาน เส้นทางถนนจะสร้างถนนการค้าที่ไปรัสเซีย และสร้างเส้นทางสายการบินโดยสร้างสนามบินอุรุมชีเป็นศูนย์กลาง และสร้างสนามบินอื่นรอบ ๆ เช่น สนามบินทัวปาน สนามบินคังการ์ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างเขตซินเจียงกับประเทศเพื่อนบ้าน

2) เพิ่มการลงทุนของการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน

3) การสร้างแพลตฟอร์มข้อมูลสาธารณะที่เชื่อมต่อหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการที่ผู้เข้าร่วมได้รับข้อมูลและลดต้นทุนโลจิสติกส์ (xjdaily.com.cn, 2018, 2052788, online)

นอกจากนี้ รัฐบาลจีนจัดให้ซินเจียงเข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติ ซึ่งจัดขึ้นใน ค.ศ. 2018 ที่เมืองเซี่ยงไฮ้ บริษัทนำเข้าส่งออกของซินเจียงจำนวนมากได้เข้าร่วมงานนี้ และเป็นโอกาสดีในการแสวงหาความร่วมมือกับบริษัทต่างประเทศ รวมถึงการนำเข้าเทคโนโลยีและบริการใหม่ๆ

กล่าวได้ว่า โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง เป็นโอกาสดีในการพัฒนาซินเจียงทางเศรษฐกิจ ส่วนการส่งเสริมหรือการยอมรับวัฒนธรรมมุสลิมของชาวอุยกูร์ของรัฐบาลจีนได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ทางการเงินได้ประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจที่ซินเจียงจะเชื่อมโยงกับประเทศมุสลิมอื่น ๆ ในเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 และทางการเงินได้ประโยชน์จากการผ่อนคลายทางการเมือง การยอมรับวัฒนธรรมของชาวอุยกูร์จะทำให้กระแสต่อต้านรัฐบาลจีนลดลง การพัฒนาเศรษฐกิจที่ได้ผลก็ย่อมทำให้การต่อต้านจากความรู้สึกไม่เท่าเทียมลดลงเช่นกัน ส่วนชาวอุยกูร์ก็ได้ประโยชน์จากการพัฒนาทาง

เศรษฐกิจ สังคม และสามารถรักษาและปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีได้แม้จะคงอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศก็ตาม

5.3 สรุป

ในสมัยประธานาธิบดีสี จิ้นผิงมีนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่เข้มงวดทางการเมือง เพราะเป็นช่วงที่มีการก่อการร้ายหลายครั้ง ทำให้มีการควบคุมการประพฤติปฏิบัติของชนกลุ่มน้อยและการกวาดล้างจับกุมลงโทษอย่างเด็ดขาด จนเกิดการอพยพออกนอกประเทศของชาวอุยกูร์ จนกลายเป็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามมา รวมถึงจีนถูกวิพากษ์วิจารณ์จากองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้ใช้วิธีการอื่นควบคู่ไปด้วย ที่สำคัญคือ การพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาพื้นที่ชนบทในซินเจียงให้เจริญขึ้นผ่านการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต และเมื่อรัฐบาลจีนเริ่มโครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง ซินเจียงซึ่งเป็นดินแดนเก่าแก่ในเส้นทางสายแพรไหมในอดีตของจีนและมีความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมกับประเทศในเอเชียกลาง ทำให้ซินเจียงกลายเป็นพื้นที่สำคัญในโครงการนี้ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมความสำคัญของวัฒนธรรมมุสลิม โดยมีการคาดหวังว่าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการได้รับการยอมรับทางวัฒนธรรมจะทำให้กระแสต่อต้านรัฐบาลจีนลดน้อยลง และจะทำให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงอย่างยั่งยืนทั้งทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ

บทที่ 6

บทสรุป

งานวิจัยนี้ศึกษาการจัดการความขัดแย้งในเงินกรณีมุสลิมอุยกูร์ในซินเจียง ในประเด็นสำคัญๆ ได้แก่ นโยบายชนกลุ่มน้อยของจีนตั้งแต่ช่วงแรกของสาธารณรัฐประชาชนจีนถึงปัจจุบัน สาเหตุของปัญหา และการจัดการของจีนเพื่อแก้ไขปัญหาในซินเจียง ทั้งนโยบายทางการเมือง ทางวัฒนธรรม และทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า ในด้านนโยบาย งานวิจัยนี้แบ่งนโยบายของทางการจีนต่อชนกลุ่มน้อยออกเป็น 5 ช่วง **ช่วงแรก** เป็นนโยบายก่อนการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน และในช่วงแรกของการปกครองพรรคคอมมิวนิสต์จีนมีนโยบายที่เป็นมิตรและให้การสนับสนุนชนกลุ่มน้อยในด้านการดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีของชนกลุ่มน้อย **ช่วงที่ 2** นโยบายที่ควบคุมเข้มงวดในทศวรรษ 1950–1970 ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1950 รัฐบาลจีนนโยบายควบคุมชนกลุ่มน้อยอย่างเข้มงวดทั้งการควบคุมวิถีชีวิตและการห้ามปฏิบัติตามหลักศาสนา และการพยายามกลืนกลายทางวัฒนธรรม **ในช่วงที่ 3** ทศวรรษ 1970 – 1980 สมัยปฏิรูปประเทศ นโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการผ่อนปรนมากขึ้น **ช่วงที่ 4** เป็นนโยบายในช่วงทศวรรษ 1990 หลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง เกิดการแยกตัวเป็นเอกราชของรัฐต่าง ๆ ในอดีตสหภาพโซเวียต ทำให้กลุ่มชาวอุยกูร์ที่ต้องการแยกประเทศจากจีนได้เห็นตัวอย่างและได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมุสลิมหัวรุนแรงภายนอกประเทศ รัฐบาลจีนจึงปรับนโยบายชนกลุ่มน้อยโดยออกกฎหมายอนุญาตให้ชนกลุ่มน้อยปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของตนได้ และส่งเสริมพัฒนาพื้นที่ชนกลุ่มน้อยมากขึ้น และ**ช่วงที่ 5** หลังเหตุการณ์ 9/11 ใน ค.ศ. 2001 โลกได้ก้าวสู่ยุคสงครามต่อต้านการก่อการร้าย กลุ่มองค์กรชาวเติร์กหัวรุนแรงให้การสนับสนุนชาวอุยกูร์หัวรุนแรงก่อการประท้วงและก่อการร้ายต่อต้านรัฐบาลจีนหลายครั้ง ทำให้นโยบายทางการจีนปรับนโยบายมาเป็นการควบคุมอย่างเข้มงวดและปราบปรามอย่างเด็ดขาด ทำให้กระทบกับ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างจีนกับประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและจีนถูกตำหนิในเรื่องสิทธิมนุษยชนด้วย ขณะเดียวกันทางการจีนใช้นโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจและการพัฒนาซินเจียงเพื่อให้ชนพื้นเมืองมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างชาวจีนฮั่นกับชาวอุยกูร์ และเมื่อเกิดโครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทางหรือโครงการเส้นทางสายแพรไหมในศตวรรษที่ 21 ซินเจียงกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงการนี้ทั้งทางยุทธศาสตร์เส้นทางคมนาคมและยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่จีนส่งเสริมความเป็นมุสลิมเพื่อให้ซินเจียงเชื่อมโยงกับประเทศมุสลิมในโครงการนี้ นโยบายในช่วงต่าง ๆ แสดงถึงการให้ความสำคัญต่อการปกครองชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลจีน เพราะมีผลต่อความมั่นคงและเอกภาพของประเทศ โดยนโยบายที่แตกต่างกันเป็นผลมาจากนโยบายของผู้นำประเทศในขณะนั้นและสถานการณ์โลก

สาเหตุของความขัดแย้งในซินเจียงอุยกูร์ พบว่า มีทั้งจากสาเหตุทางประวัติศาสตร์ คือ การใช้กำลังเข้ายึดครองดินแดนที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม สาเหตุจากนโยบายของรัฐที่ทำให้ความขัดแย้งเพิ่มขึ้น แม้บางช่วงจะปรนประนีประนอม แต่การควบคุมอย่างเข้มงวดและไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมประเพณีของชาวอุยกูร์ทำให้เกิดความไม่พอใจ ส่วนนโยบายการส่งเสริมการพัฒนาเขตซินเจียงให้เจริญก้าวหน้านั้นกลับกลายเป็นว่าผู้ได้รับประโยชน์มากกว่าคือชาวฮั่นที่ทางการจีนสนับสนุนให้เข้าไปอยู่อาศัยและทำธุรกิจในซินเจียง เพื่อกลืนกลายทางวัฒนธรรม ประชากรชาวจีนฮั่นที่เพิ่มมากขึ้นและการมีสิทธิพิเศษของชาวจีนฮั่น ทำให้เกิดเป็นความรู้สึกว่าชาวอุยกูร์ถูกเลือกปฏิบัติและได้รับความไม่เท่าเทียมทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่

นอกจากนี้ เมื่อมีสาเหตุจากปัจจัยจากภายนอกเข้ามากระตุ้นการเรียกร้องการปกครองตนเองอย่างแท้จริงของชาวอุยกูร์ทำให้ความขัดแย้งลุกลามมากขึ้น กล่าวคือในสมัยรัฐบาลสี จิ้นผิง มีนโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่เข้มงวดในทางการเมือง เพราะเป็นช่วงที่มีการก่อการร้ายที่รุนแรงหลายครั้ง ทางการจีนได้ออกนโยบายและกฎระเบียบที่

เข้มงวดเพื่อห้ามการปฏิบัติของชาวมุสลิมที่รัฐบาลจีนมองว่าเป็นแนวคิดสุดโต่ง รมีการกวาดล้างจับกุมลงโทษอย่างเด็ดขาด การยึดเยียดความเป็นผู้แบ่งแยกดินแดน และการเข้าร่วมกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายยิ่งตอกย้ำถึงความสัมพันธ์ที่ราวลึกของชาวอุยกูร์กับรัฐบาล จนเกิดการอพยพหลบหนีออกนอกประเทศของชาวอุยกูร์ จนกลายเป็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามมา ชาวอุยกูร์จำนวนหนึ่งเลือกที่จะเป็นผู้อพยพเข้าไปในประเทศที่สามารถมีเสรีในการปฏิบัติในอัตลักษณ์ของตนเองได้ ซึ่งส่งผลให้ปัญหาผู้อพยพชาวอุยกูร์กลายเป็นปัญหาระหว่างประเทศและเป็นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนตามมาเมื่อมีข่าวว่าทางการจีนลงโทษชาวอุยกูร์อย่างรุนแรงและละเมิดสิทธิมนุษยชน

งานวิจัยนี้ยังเสนออีกว่า สาเหตุความขัดแย้งที่สำคัญอีกประการและทำให้เกิดความรู้สึกไม่ดีต่อรัฐบาลจีนและคนจีนอื่นในหมู่ชาวอุยกูร์ คือ ความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นทั้งจากการปฏิบัติของทางการจีนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งการให้สิทธิพิเศษแก่ชาวจีนอื่นและการเลือกปฏิบัติ เช่น การทำธุรกิจ การสอบเข้าทำงานและเข้าเรียน และการปฏิบัติต่อชนพื้นเมืองที่ไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ ประกอบกับช่องว่างทางรายได้ที่ต่างกันอย่างมากในจีนอันเป็นผลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจของจีนที่เน้นพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกก่อน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำอย่างสูงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกไม่ดีต่อรัฐบาลและต่อชาวจีนอื่นในหมู่ชาวอุยกูร์มาโดยตลอด รัฐบาลจีนหลายสมัยต่างตระหนักถึงสาเหตุนี้จึงพยายามแก้ปัญหา รัฐบาลตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีหู จิ้นเทา และสี จิ้นผิง พยายามดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและทางสังคม เช่น การสร้างโอกาสทางการศึกษา การประกอบอาชีพ รวมทั้งแก้ปัญหาที่รากเหง้าเช่น การแก้ปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐเพราะเป็นบ่อเกิดของการเลือกปฏิบัติ แม้ว่าปัจจุบันยังคงมีความขัดแย้งและไม่พอใจรัฐบาลอยู่ แต่ทางการจีนก็คาดหวังว่าการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจแก่จีนเจียงผ่านโครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง และการส่งเสริมวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยมากขึ้นจะช่วยลดความขัดแย้งลงได้

จากการศึกษาในงานวิจัยนี้สามารถนำมาใช้เป็นบทเรียนให้แก่สังคมไทยได้ในกรณีปัญหาชายแดนใต้ ซึ่งมีสาเหตุที่ซับซ้อนทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม

และสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่คล้ายกับปัญหาซินเจียงคือความไม่พอใจที่สั่งสมมานานจากการปฏิบัติของภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่มีทั้งการเลือกปฏิบัติ การไม่เข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง และการใช้อำนาจในทางที่ไม่ยุติธรรมต่อชาวบ้าน ซึ่งทำให้เกิดความไม่พอใจและต่อต้าน จนเกิดความไม่สงบขึ้นเป็นเวลายาวนาน ประเทศไทยสามารถเรียนรู้ได้จากปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีของซินเจียงเพราะเป็นปัญหาที่มีสาเหตุและสภาพคล้ายคลึงกัน และแนวทางแก้ไขจะเห็นว่าการสร้างความเป็นธรรม การปฏิบัติโดยยึดหลักการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสิทธิมนุษยชนจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อกันโดยเฉพาะในหมู่ประชาชนทั่วไป ส่วนการต่อต้านที่มีกรก่อความรุนแรงโดยกลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มภายในและกลุ่มที่มีความเชื่อมโยงกับองค์กรนอกประเทศก็ต้องใช้ทั้งวิธีการสร้างความเข้าใจกับประชาชน กับรัฐบาลต่างชาติ และการตอบโต้ด้วยกำลังหรือวิธีการที่รุนแรงก็ไม่อาจทำให้ปัญหายุติลง วิธีการแก้ปัญหาต้องเป็นการบูรณาการหลายวิธีหลายภาคส่วน และต้องใช้เวลา รวมถึงผู้มีอำนาจหน้าที่ต้องยอมรับสาเหตุของปัญหาที่ทำให้ความขัดแย้งร้าวลึกมายาวนานเพื่อนำไปสู่การแก้ไขและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนพื้นฐานของความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความเคารพซึ่งกันและกัน

บรรณานุกรม

หนังสือ วารสาร งานวิจัยภาษาไทย

เขียน อีระวิทย์. 2519. *จีนกับสังคมโลก*. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.

จันทร์จุฑา สุขซี และ ศุภชัย วรรณเลิศสกุล. 2553. *อยุธยา - จีนเจียง* : ชนชาวมุสลิมในจีน.

จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 75. บรรณาธิการโดย สุรชาติ บำรุงสุข. กรุงเทพฯ :
โครงการความมั่นคงศึกษา.

เขียน, ฉีเซิน. 2554. *สถานโลกกับการทูตจีน*. แปลโดย อาทร พุ่งธรรมสาร. กรุงเทพฯ : มติชน.

ฐิรุฒิ เสนาคำ. 2548. *โลกาภิวัตน์กับตรรกะใหม่ของความรุนแรง*. ใน *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการวิจัยและสังเคราะห์ความรู้เรื่อง “ความรุนแรงในมิติทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ
: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

บุญศักดิ์ แสงระวี (ผู้แปล), 2553. *หนทางสร้างชาติของจีนใหม่*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

ไพรินทร์ มากเจริญ. 2551. *ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์บริเวณชายแดน: กรณีศึกษา
ชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ.(พัฒนามนุษย์
และสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

मितเตอร์, รานา. 2554. *จีนสมัยใหม่ ความรู้ฉบับพกพา*. แปลโดย กิตติพงศ์ สนิธสัมพันธ์.
กรุงเทพฯ: โอเพนเวิร์ลด์.

มาโนชญ์ อารีย์. 2562. *ความสัมพันธ์ตราบ-จีน: จากปัญหาอยุธยาถึงความเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์
บนทางสายไหมใหม่และความเกี่ยวพันเชิงสร้างสรรค์*. *เอเชียปริทัศน์*, 40 (1),
มกราคม-มิถุนายน, 65-100.

เมธัส อนุวัตรอุดม. 2553. *จีนเจียงโมเดล: แนวทางการอยู่ร่วมกันของชนต่างชาติพันธุ์ตาม
แบบฉบับจีน*. กรุงเทพฯ: สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า.

รุสตั้ม หวันสู. 2562. *ยุทธศาสตร์ One Belt One Road ของจีนในภูมิภาคตะวันออกกลาง*.
เอเชียปริทัศน์, 40 (1), มกราคม-มิถุนายน, 37-64.

วุฒิชัย มูลศิลป์. 2545. “เมื่อประวัติศาสตร์เป็นเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างชาติในเอเชีย”
วารสารราชบัณฑิตยสถาน 27, เมษายน – มิถุนายน, 458 – 466.

_____. 2544 “จีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20”. *สายธารแห่งความคิด* 2. หน้า 399-423.
กรุงเทพฯ : กองทุนเพื่อวิชาการ วรณยูพา สนิทวงศ์ฯ.

ศิริพร ดาบเพชร. 2562. *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้สมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มศว.

_____. 2561. *การปฏิวัติวัฒนธรรมในจีน*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มศว.

_____. 2560ก. *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและผลกระทบต่อสังคมจีนตั้งแต่สมัยปฏิวัติวัฒนธรรม*. ทูลงเสริมบัณฑิตวิทยาลัยรุ่นใหม่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (พ.ศ.2558-2560).

_____. 2560ข. *แนวคิดผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงของจีนในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมและสมัยปฏิรูป*. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 20, 257-270.

_____. 2558. *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง พลวัตจีนภายใต้ 40 ปี นโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศ*. *ทุนวิจัยเงินรายได้คณะสังคมศาสตร์ปีงบประมาณ 2557*. คณะสังคมศาสตร์ มศว.

_____. 2557. “ภาวะไร้รากของสังคมจีน: ภาพสะท้อนจากกรณีฝ่าหลุนกง” *วารสารประวัติศาสตร์*. 39, 134-151.

สุรัชย์ ศิริไกร. (2537). *นโยบายต่างประเทศของจีนต่อประเทศอาเซียน : ในยุคสังคมนิยมทันสมัยภายใต้อิทธิพลของเติ้ง เสี่ยวผิง (1978 – ปัจจุบัน)*. กรุงเทพฯ : โครงการจีนศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หนังสือ วารสาร งานวิจัย ภาษาอังกฤษ

Bovingdon, Gardner. 2010. *The Uyghurs: Strangers in Their Own Land*. New York: Columbia University Press.

Chow, Gregory C. 2002. *China's Economic Transformation*. Massachusetts: Blackwell Publishers Inc.

Dabphet, Siriporn. 2018. “Mao Zedong Thought” and the Cultural Revolution. *International of East Asian Studies*. 22 (2), 22 - 38.

_____. 2016. *China's Economic Development: Income Inequality and Ethnicity*. *Proceedings of the 2016 IC BTS Conference*. (pp. 87-94). Jun 28- Jul 4, 2016, Boston, USA.

- Dreyer, June T. 1976. *China's Forty Millions*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Dincer, Oguzhan C. and Wang, Fan. 2011. Ethnic diversity and economic growth in China, *Journal of Economic Policy Reform*. 14 (1), 1–10
- Dwyer, Arienne M. 2005. *The Xinjiang Conflict: Uyghur Identity, Language Policy, and Political Discourse*. Washington, D.C.: The East-West Center Washington.
- Guo, Sujian and Guo, Baogang. 2007. *Challenges Facing Chinese Political Development*. Lanham, MD: Lexington
- Howell, Anthony J. 2009. *Population Migration and Labour Market Segmentation: Empirical Evidence from Xinjiang, Northwest China*, M.A. thesis (Geography), Michigan State University.
- Laliberté, André. 2011. Religion and the State in China: The Limits of Institutionalization. *Journal of Current Chinese Affairs*, 40, (2), 3-15.
- Milanovic, Branko. 2013. Global Income Inequality in Numbers. In *History and Now*. University of Durham and John Wiley & Sons, Ltd.
- Morrison, Peter. 1984. Religious Policy in China and Its Implementation in the Light of Document No.19. *Religion in Communist Lands*. 12, (3), 244-25.
- Overmyer, Daniel L. (ed). 2003. *Religions in China Today*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rossabi, Morris. 2014. *A History of China*. West Sussex: Wiley Blackwell.
- Seymour, James D. (2000). Xinjiang's Production and Construction Corps, and the Sinification of Eastern Turkestan. *Inner Asia*. 2(2): 171-193.
- Shen, Simon & Shaun, Breslin. 2010. *Online Chinese Nationalism and China's Bilateral Relations*. Maryland: Lexington Books.
- Sicular, T., Yue, X., Gustafsson, B. 2008. *Overview: Income Inequality an Poverty*

in China 2002-2007. Cambridge: Cambridge University Press.

Xie, Yu and Zhou, Xiang. 2014. Income Inequality in Today's China, *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(19), 6928 - 6933.

Yang, Mayfair (ed.). *Chinese Religiosities: Afflictions of Modernity and State Formation*. Berkeley: University of California Press. 2008.

Yuen, Siu Tim. 2009. *Ethnic Minority Policy of People's Republic of China: An Overview*. Research Project: Education Provision for Ethnic Minority Students in Hong Kong (HKIEd8001-PPR-2).

ภาษาจีน

La Jia Dang Zhou. 2015. 建国初期党的民族政策的形成与主要内容 (1949-1957)

-基于对若干纲领性政策文本的阅读黑龙江民族丛刊 (双月刊) 2015 年第二期 การสร้างตัวและเนื้อหาหลักของนโยบายต่อชนชาติของสมัยสาธารณรัฐประชาชนจีน ช่วงแรก (ค.ศ. 1949-1957) *Heilongjiang Min Zu Cong Kan*. (2): 35-40.

Liu Lu. 2014. 建国以来中国共产党维护新疆稳定问题的理论与实践 新疆师范大学

中国党史专业 ทฤษฎีและการปฏิบัติของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการรักษาเสถียรภาพในซินเจียงตั้งแต่การก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน สาขาประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์จีน Xinjiang Normal University

Liu Yuanquan and Li Ziyuan. 2012. 建国初期中国共产党少数民族文化政策与实践

นโยบายและการปฏิบัติทางวัฒนธรรมต่อชนกลุ่มน้อยของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในสมัยการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ช่วงแรก *Journal of China Executive Leadership Academy Pudong*. 6(4): 45-52.

Qian, Wenrong. 2009. 境外敌对势力在 7.5 耗资逾百亿元搞分裂活动

เหตุการณ์ 7.5(8): 50-52. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561 จาก

<http://gb.oversea.cnki.net/KCMS/>

Wang, Shanshan. 2014. 探访新疆维吾尔族村庄：美丽·贫穷·百分之99.99拥护党和政府

การเยี่ยมเยือนหมู่บ้านชาวอุยกูร์ของซินเจียงภาคใต้: ความสวยงาม ความยากจน 99.99 เปอร์เซ็นต์รักพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาล 《中国经济周刊》(32):33-35 สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561 จาก [paper.people.com.cn > content_1467181](http://paper.people.com.cn/content_1467181)

Su, Yingchun, Xie Shuqing, Gao Tao. 2011. 栗迎春 谢树青 高涛中国共产党维护新疆稳定、反对民族分裂的战略思考及其历史性贡献 ผลงานทางประวัติศาสตร์และแนวคิด ยุทธศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อรักษาเสถียรภาพของซินเจียงและต่อต้านความคิดแบ่งแยกประเทศชาติ 《新疆社科论坛》(2): 23-29 สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561 จาก <https://xueshu.baidu.com/usercenter/paper/show?>

Zhang Qianqian. 2014. 建国初期中国共产党新疆民族政策研究 การศึกษานโยบายต่อชนเผ่าของซินเจียงของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในยุคแรก สาขาประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์จีน Hebei Normal University

论建国初期新疆民族宗教政策 นโยบายเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยและศาสนาของซินเจียงในสมัยการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนช่วงแรก สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561 <https://www.xzbu.com/1/view-11184518.htm>

试论建国初期党的民族文化教育政策的主要内容 เนื้อหาหลักของนโยบายการศึกษาทางวัฒนธรรมแห่งชาติพันธุ์ของสมัยการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนช่วงแรก <https://www.xzbu.com/4/view-12477639.htm> สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561

外交部回应·联合国官员称中国政府打压新疆维吾尔族·央视网 กระทรวงต่างประเทศตอบกลับเรื่องเกี่ยวกับสหประชาชาติกล่าวว่ารัฐบาลจีนปราบปรามชาวอุยกูร์ของซินเจียงสืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562 จาก http://news.cnr.cn/native/gd/20150312/t20150312_517986861.shtml

绝对震撼不已！一个新疆人眼里真实的社会-铁血网 เรื่องที่ตกใจมาก สังคมที่แท้จริงในสายตาของชาวซินเจียง สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562 จาก http://bbs.tiexue.net/post2_6494423_1.html

已逃亡的新疆维人：我宁愿妻子与母亲被枪毙，也不想她们被中国政府虐待致死 - คนที่หนี

ออกจากเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์: ผมยอมให้ครอบครัวของผมถูกยิงตายและ
ไม่อยากให้พวกเขาถูกทำร้ายโดยรัฐบาลจีน BBC News 中文 สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม
2562 <https://www.bbc.com/zhongwen/simp/chinese-news-42928895>

英媒：新疆铁腕控制 汉人也叫苦连天 การควบคุมซินเจียงอย่างเข้มงวด แม้กระทั่งชนชาติอื่น
ก็บ่น - BBC News 中文 สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562 จาก
<https://www.bbc.com/zhongwen/simp/press-review-41999212>

英媒：中共19大前新疆穆斯林不能放假 สื่อประเทศอังกฤษ: ก่อนการจัดประชุมแห่งพรรค
คอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 ชาวมุสลิมในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ไม่สามารถมี
วันหยุดได้- BBC News 中文 สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562 จาก
<https://www.bbc.com/zhongwen/simp/press-review-41515352>

新疆加强管控 禁蒙面罩袍·非正常蓄胡须· ซินเจียงได้เพิ่มความเข้มงวดในการควบคุม
ห้ามปิดหน้า ห้ามไว้หนวดเคราที่ “ผิดปกติ” 2017- BBC News 中文 สืบค้นเมื่อ 10
มกราคม 2562 จาก <https://www.bbc.com/zhongwen/simp/chinese-news-39446445>

新疆维吾尔自治区去极端化条例 กฎที่ลบลบแนวคิดสุดโต่ง (Extremism) ของเขตปกครอง
ตนเองซินเจียงอุยกูร์ 2017. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562 จาก
http://www.xjtz.gov.cn/201709/14/c_1121664697.htm

老百姓的获得感最动人 新疆要闻 新疆日报网 ชาวซิงที่สุดที่ประชาชนได้รับผลประโยชน์ สืบค้น
เมื่อ 10 มกราคม 2562 <http://www.xjdaily.com.cn/c/2018-12-12/2056639.shtml>

阿克苏：夫妻携手共创幸福生活 新疆要闻 新疆日报网 อาเค่อซู่ (A Kesu) ร่วมมือกับภรรยา
เพื่อสร้างชีวิตที่มีความสุข. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562 จาก
<http://www.xjdaily.com.cn/c/2018-12-17/2057559.shtml>

“兄弟，我们这辈子都是亲戚了” 新疆要闻 新疆日报网 น้องครับ ชาตินี้พวกเราจะเป็นพี่
น้องกัน. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562 <http://www.xjdaily.com.cn/c/2018-12-18/2057661.shtml>

紧抓共建“一带一路”机遇加快新疆对外开放口岸建设-新疆要闻-新疆日报网 คว้าโอกาสในการสร้าง "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" เร่งการสร้างหน้าต่างต่างประเทศของซินเจียง. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562 <http://www.xjdaily.com.cn/c/2018-12-10/2056348.shtml>

新疆参展首届进博会收获满满—以更开放姿态融入“一带一路”-新疆要闻-新疆亚欧网 ซินเจียงเข้าร่วมงานแสดงสินค้านำเข้านานาชาติรุ่นแรกและได้รับผลประโยชน์อย่างมาก--ซินเจียงจะยังเปิดเผยเพื่อเข้าร่วมโครงการ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.xjdaily.com.cn/c/2018-11-11/2052788.shtml>

教育援疆为呼图壁县教育事业添砖加瓦-新疆要闻-新疆日报网 ให้ความช่วยเหลือในการศึกษาซินเจียงเพื่อพัฒนาการศึกษาของอำเภอฮูตูบี่ (Hutubi) สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.xjdaily.com.cn/c/2018-12-17/2057561.shtml>

以实际行动维护民族团结和社会稳定-新疆要闻-新疆日报网 รักษาความสามัคคีในระหว่างชนชาติและความมั่นคงทางสังคมด้วยการปฏิบัติจริง. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.xjdaily.com.cn/c/2018-12-19/2057829.shtml>

学好国家通用语言文字加强各民族交往交流交融-新疆要闻-新疆日报网 การเรียนรู้ภาษาจีนกลางเพื่อเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนระหว่างชนชาติอันกับชนชาติอุยกูร์ สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562 <http://www.xjdaily.com.cn/c/2018-12-19/2057828.shtml>

中国共产党新疆历史》修订编写启动 การเริ่มต้นการเขียนและแก้ไขประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในซินเจียง. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.xjkunlun.cn/xinwen/szyw/jiangneixw/2018/4136531.htm>

ข้อมูลออนไลน์ ภาษาไทย

กัลยรักษ์ นัยรักษ์เสรี. 2562. Belt and Road Initiative เดินหน้าไปถึงไหนแล้ว?. *การเงินการธนาคาร คอลัมน์เกร็ดการเงิน* 15 มิ.ย. 2019. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2563 จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/6095>

- บรรจง บินกาซัน. 2560. *ขบวนการระหยาบีย์*. สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2563 จาก <https://deepsouthwatch.org/th/node/11534>
- ซัดเวร์ธ, จอห์น. 2562. *ค่ายลับปรับทัศนคติที่ซินเจียงเกิดอะไรขึ้นกับชาวอุยกูร์ที่หายตัวไป?*. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2562 จาก https://www.bbc.com/thai/resources/idths/China_hidden_camps_thai.
- จุฬามาศ เนาวรัตน์. (2561). *ปรับทัศนคติ "อุยกูร์" หนทางสู่จีนหนึ่งเดียว*. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2562 จาก <https://www.posttoday.com/world/569129>.
- ธนาชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ. 2554. *ซินเจียงกับการแก้ไขความขัดแย้ง*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2563 จาก <https://prachatai.com/journal/2011/11/37997>
- ธนาชาติ แสงประดับ ธรรมโชติ. 2562. *ความขัดแย้งชาวอุยกูร์ในมณฑลซินเจียง มีความเป็นมาเช่นไร?*. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2563 จาก <http://news.muslimthai.com/news/24539>.
- เมธัส อนุวัตรอุดม. 2553. *ซินเจียงโมเดล: แนวทางการอยู่ร่วมกันของชนต่างชาติพันธุ์ตามแบบฉบับจีน*. สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2562, จาก <https://deepsouthwatch.org/th/node/1005>.
- สุชาติ เศรษฐมาลินี. 2558. *ประวัติศาสตร์บาดแผล อุยกูร์-จีน. ใน ตุรกี-จีน-อุยกูร์ กับปัญหาผู้อพยพข้ามชาติและทางออกของไทย*. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2562, จาก <http://www.ias.chula.ac.th/ias/th/Seminar-Detail.php?id=25>.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2558. *ปัญหาผู้อพยพข้ามชาติในศตวรรษที่ 21. ใน ตุรกี-อุยกูร์-จีน กับปัญหาผู้อพยพข้ามชาติและทางออกของไทย*. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2562, จาก <http://www.ias.chula.ac.th/ias/th/Seminar-Detail.php?id=25>.
- หลี่ เหวินเหลียง. 2560. *ศึกษานโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยของจีน : กรณีศึกษา เขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยซินเจียงอุยกูร์. วารสารพัฒนาสังคม*. 19(2). สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2562, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsd/article/view/101403>.
- อักษรศรี พานิชสาส์นและ ศิริลักษณ์ ตันตยกุล. 2558. *ซินเจียงกับแบรนด์มรดกโลกบนเส้นทาง*

สายไหม. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2562, จาก

<http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/634320>.

อับดุลเลาะห์ หน่มสุข, ม.ป.ป., *วะฮาบียะฮ์ เป็นลัทธิใหม่ในอิสลามจริงหรือ ?* สืบค้นเมื่อ 3

พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.islammore.com/view/252>

ภาษาอังกฤษ

Koch, Jessica. 2006. “Economic Development and Ethnic Separatism in Western China: A New Model of Peripheral Nationalism” *Working Paper No.134* Asia Research Centre of Murdoch University, Accessed 10 August 2018 <http://dare.uva.nl/document/32729>

Lai, Hongyi. 2009. “China’s Ethnic Policies and Challenges” *East Asian Policy*, 1 (3) Jul/Sep 2009, 5-13.

Marshall, John. 2013. “China: Urbanization and Hukou Reform” Accessed 10 Aug 2018 <http://thediplomat.com/2013/10/china-urbanization-and-hukou-reform>

Shan, Wei and Chen, Gang. 2009. “The Urumqi Riots and China’s Ethnic Policy in Xinjiang” *East Asian Policy*. 1(3), 14–21.

Sicula, Terry. 2013. “The Challenge of High Inequality in China” Poverty Reduction and Equity Department”, *World Bank*. 2 (2). Accessed 10 Aug. 2018 <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Poverty%20documents/Inequality-In-Focus-0813.pdf>

Wu, Nan. 2014. “Income Inequality in China and the Urban-Rural Divide”, Accessed 10 August 2018 <https://journalistsresource.org/author/nan-wu/>

Spooner, Joshua. 2011. *Will Religion Challenge the Chinese State?* Accessed 2 May 2018. www.wilsoncenter.org/event/will-religion-challenge-the-state

ผู้เขียน

ศิริพร ดาบเพชร

รองศาสตราจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Ph.D. (History), M.A. (History) National University of Singapore

ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย), ศศ.บ. (ประวัติศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับ 2)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลงานด้านประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออก

หนังสือ: K Wave กับเศรษฐกิจเกาหลีใต้ (2565) การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิสตรีในเกาหลีใต้ (2564), ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกสมัยใหม่ (2562), การปฏิวัติวัฒนธรรมในจีน (2561), ญี่ปุ่นกับการสร้างจักรวรรดินิยม (2559), ประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่ จากคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงปัจจุบัน (2556), ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่: จากปลายสมัยโทกูงาวะถึงการสิ้นสุดจักรวรรดินิยมญี่ปุ่น (2556)

งานวิจัย: การจัดการความขัดแย้งในจีน: กรณีมุสลิมอุยกูร์ในซินเจียง (2563), ความไม่เท่าเทียมทางเพศและการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิสตรีในเกาหลีใต้ (2563), นโยบาย สังคมสูงวัย : บทเรียนจากญี่ปุ่น (2562), การสร้างภาพลักษณ์ของญี่ปุ่นผ่านวัฒนธรรมประชานิยมในทศวรรษ 1980-2010 (2561), การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและผลกระทบต่อสังคมจีน ตั้งแต่สมัยปฏิวัติวัฒนธรรม (2560), การเปลี่ยนแปลงของสังคมญี่ปุ่นยุคหลังสงครามถึงปัจจุบัน (2559), พลวัตจีนภายใต้ 40 ปี นโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศ (2558)

ผู้เขียนวิเคราะห์ให้เห็นนโยบายการจัดการความขัดแย้งทั้งหลายของรัฐบาลจีน
อย่างเป็นระบบ และปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นจากชาวอุยกูร์อย่างชัดเจน
รศ.ดร.วุฒิชัย มุลติลปี ราชบัณฑิต

ผลงานโดยภาพรวมถือว่าดีเด่น รวมทั้งในแง่ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ด้านนโยบาย
เกี่ยวกับสถานการณ์ในภาคใต้ของไทย
ผศ.ดร. อีระ นุชเปี่ยม ผู้เชี่ยวชาญด้านเอเชียศึกษา

สะท้อนทั้งในแง่มุมมองของจีน ของชนกลุ่มน้อย และมุมมองตะวันตกได้อย่างครอบคลุม
เป็นประโยชน์อย่างมากในการทำความเข้าใจปัญหาอุยกูร์และนโยบายของจีนทั้งในมิติ
ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ผศ.ดร.มาโนชญ์ อารีย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านตะวันออกกลางและโลกมุสลิม

ศิริพร ดาบเพชร

รองศาสตราจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Ph.D., M.A. National University of Singapore

ศศ.ม., ศศ.บ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ISBN 978-616-296-260-8

9 786162 962608